การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์กับการรับรู้และปฏิกิริยาของประชาชนในกรุงเทพมหานคร

นางสาวยศสุภาส ตรีรัตนพิทักษ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวารสารสนเทศ ภาควิชาวารสารสนเทศ
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE PRESENTATION OF CONTENT ON HEALTH RISK ASSOCIATED WITH FOOD IN NEWSPAPER WITH PERCEPTIONS AND THE REACTIONS OF CITIZENS OF BANGKOK

Miss Yos-supas Treeratpituk

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts Program in journalism

Department of journalism

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์กับการรับรู้และปฏิกิริยาของประชาชนในกรุงเทพมหานคร
โดย	นางสาวยศสุภาส ตรีรัตนพิทักษ์
สาขาวิชา	วารสารสนเทศ
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดวงกมล ชาติประเสริฐ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะนิเทศศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร. ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. พีระ จิรโสภณ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสราจารย์ ดร. ดวงกมล ชาติประเสริฐ)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(อาจารย์ ดร. ศรัณย์ธร ศศิธนากรแก้ว)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ยศสุภาส ตรีรัตนพิทักษ์ : การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์กับการรับรู้และปฏิกิริยาของประชาชนในกรุงเทพมหานคร (THE PRESENTATION OF CONTENT ON HEALTH RISK ASSOCIATED WITH FOOD IN NEWSPAPER WITH PERCEPTIONS AND THE REACTIONS OF CITIZENS OF BANGKOK) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผศ. ดร. ดวงกมล ชาติประเสริฐ ,125 หน้า

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ กับการรับรู้และปฏิกิริยาของประชาชนในกรุงเทพมหานคร โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยอาศัยวิธีการศึกษาวิเคราะห์สาระในเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารที่หนังสือพิมพ์ไทยรายวันนำเสนอ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้อง และศึกษาปฏิกิริยาของผู้รับข่าวโดยการใช้แบบสอบถามและสอบถามความคิดเห็น

จากผลการวิจัยของการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ จะเห็นได้ว่า หนังสือพิมพ์ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการนำเสนอเนื้อหาประเภทดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากตำแหน่งของเนื้อหาซึ่งอยู่ด้านในของหนังสือพิมพ์ อาจไม่เป็นที่พบเห็นได้ง่าย อีกทั้งจำนวนเนื้อหาที่พบยังมีจำนวนน้อย ส่วนแหล่งที่มาของเนื้อหาส่วนใหญ่จะมีการนำเสนอเมื่อหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกมาเตือนภัยหรือออกมาตรการควบคุมหรือมีการรายงานเหตุการณ์ที่มีผู้บริโภคประสบเหตุ หรือมีคดีความซึ่งมีการนำเสนอโดยรวมตามข้อเท็จจริงเป็นครั้งคราว และไม่ต่อเนื่อง และการนำเสนอเนื้อหาที่ส่งผลต่อประชาชน เช่น แนวทางการป้องกัน หรือในด้านความรุนแรงของความเสี่ยงนั้นมีปริมาณน้อย สำหรับสาเหตุของอันตรายในอาหารที่พบส่วนใหญ่นั้นเกิดเนื่องจากมนุษย์เป็นผู้กระทำเอง เป็นความเห็นแก่ตัว และความประมาท และอาหารที่พบว่าเป็นอันตรายนั้น ส่วนใหญ่เป็นอาหารที่ใกล้ตัวและบริโภคกันโดยทั่วไปในชีวิตประจำวัน

ในส่วนของการรับรู้และปฏิกิริยาต่อเนื้อหาของผู้บริโภคนั้น จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริโภคพบว่าประชาชนส่วนใหญ่มองว่าสำคัญ แต่ก็ไม่ได้ให้ความสำคัญถึงกับเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเนื่องจากมองว่าเป็นเรื่องที่เปลี่ยนแปลงได้ยากจากข้อจำกัดต่างๆที่ต้องใช้ชีวิตในสังคมเมือง

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่า สื่อควรให้ความสำคัญแก่การนำเสนอเนื้อหาประเภทนี้ให้มากขึ้น และนำเสนออย่างต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ผลิต และผู้บริโภค หันมาตระหนักถึงความเสี่ยงและอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารมากขึ้น

ภาควิชา วารสารสนเทศ ลายมือชื่อนิสิต ยศสุภาส ตรีรัตนพิทักษ์

สาขาวิชา วารสารสนเทศ ลายมือชื่ออ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ดวงกมล ชาติประเสริฐ

ปีการศึกษา 2552

4985242528 : MAJOR JOURNALISM AND INFORMATION

KEYWORD : RISK / PERCEPTION / REACTION

YOS-SUPAS TREERATPITUK : THE PRESENTATION OF CONTENT ON HEALTH RISK ASSOCIATED WITH FOOD IN NEWSPAPER WITH PERCEPTIONS AND THE REACTIONS OF CITIZENS OF BANGKOK , THESIS ADVISOR : ASSISTANCT PROFESSOR DUANGKAMOL CHARTPRASERT, Ph.D., 125 pp.

The goal of this research is to study the presentation of content on health risk associated with food in newspaper with perceptions and the reactions of citizens of Bangkok. Both quantitative method and qualitative method are used in this research: content analysis on health risk associated with food, in-depth interview with related personnel, and questionnaire to study reaction of news consumers.

Our research shows that Thai newspapers have not given much priority to content on food safety and food-related hazards. Food safety related content are often placed inside, which are not eye-catching. Furthermore, the reporting on food safety related news is few and lack continuity. Newspapers only report food safety related news when government agency issued food safety alerts or there are food hazard victims. Only small percentages of them report on prevention measure and the degree of risk.

For the perception and the reactions of the consumers, the results from questionnaire reveal that most consumers feel that food safety news is important but it has little impact in changing their behaviors, due to the limitation of urban living lifestyles.

The conclusion is that newspapers should report food safety related news in continuous fashion in order to stimulate the awareness of health risk associated with food in institutions, suppliers and consumers.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Department : Journalism

Field of Study : Journalism and Information

Academic Year : 2009

Student's Signature Yos-supas Treeratpituk

Advisor's Signature Duangkamol Chartprasert

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุลวงไปได้ ด้วยคำแนะนำ และความช่วยเหลือที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งของ อ.ผศ. ดร. ดวงกมล ชาติประเสริฐ ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. พีระ จิรโสภณ ในฐานะประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ อาจารย์ ดร.ศรัณย์ธร ศศิธนากรแก้ว ในฐานะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการทำงานวิจัยชิ้นนี้

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่เสียสละเวลาตอบคำถามในการสัมภาษณ์ประกอบงานวิจัย ขอขอบคุณ นายนวพรรษ บุญชาญ จากหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ และ นางสาว ดวงกมล สจิรวัฒนากุล จากหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจที่เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มเติมความรู้ในระดับปริญญามหาบัณฑิต

กราบขอบพระคุณ คุณยงยุทธ-คุณประภาพรรณ คุณพรรคธาดา คุณพ่ออำนาจ-คุณแม่พัชราภรณ์ ทองเบ็ญญ์ คุณก้อย คุณปัด ที่คอยช่วยเหลือให้กำลังใจ และเป็นผู้ช่วยที่ดีตลอดมา ขอบคุณ คุณบุญชัย คุณวรพจน์ คุณชัชวาล คุณวิชุยา และเพื่อนร่วมทำงานทุกท่านที่คอยช่วยเหลือจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา

สุดท้ายนี้ที่จะขาดเสียมิได้ คือ ขอบคุณ คุณนาย คุณปณิธี และเพื่อนๆทุกคนที่คอยช่วย สำหรับน้ำใจและคำแนะนำรวมทั้งคอยตามงานให้ตลอด เจ้าหน้าที่หอสมุดแห่งชาติ และหอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และผู้มีอุปการะคุณท่านอื่นๆ ที่ไม่สามารถกล่าวนามได้ครบในที่นี้ ผู้วิจัยรู้สึกทราบซึ้งในน้ำใจและความอนุเคราะห์ของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ง
บทคัดย่อยภาษาอังกฤษ ..... จ
กิตติกรรมประกาศ ..... ฉ
สารบัญ ..... ช
สารบัญตาราง ..... ซ
บทที่ 1 บทนำ 1
ที่มา และความสำคัญ 1
วัตถุประสงค์การวิจัย 4
ขอบเขตการวิจัย 4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 4
บทที่ 2 ทฤษฎี แนวคิด และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง 6
ทฤษฎีการนำเสนอข่าว 6
หน้าที่ของหนังสือพิมพ์ 12
ทฤษฎีการกำหนดวาระข่าวสาร 15
ทฤษฎีการคัดเลือกข่าวสาร 17
แนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของการสื่อสาร 19
ผลกระทบของสื่อมวลชน 20
ทฤษฎีการรับรู้ 21
ทฤษฎีการสื่อสารความเสี่ยง 23
ทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้ความเสี่ยง 25
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 27
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล 31
การวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน 31
สำรวจความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวในการนำเสนอเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ 38
การสำรวจปฏิกิริยาของผู้รับข่าวสาร 39
บทที่ 4 ผลงานวิจัย 41
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ 41

หน้า

ตอนที่ 2 สำรวจความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวในการนำเสนอเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ 91
ตอนที่ 3 การสำรวจปฏิกิริยาของผู้รับข่าวสาร 95
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 107
สรุปผลการวิจัย 107
อภิปรายผลการวิจัย 111
ข้อเสนอแนะ 117
ข้อเสนอแนะในการทำงานวิจัยครั้งต่อไป 114
รายการอ้างอิง 119
ภาคผนวก 121
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์ 125

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 3.1 แสดงการเลือกตัวอย่างฉบับของแต่ละชื่อหนังสือพิมพ์ที่ใช้ในการศึกษา 33
ตารางที่ 4.1 แสดงตำแหน่งของการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน 42
ตารางที่ 4.2 แหล่งที่มาของเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน 45
ตารางที่ 4.3 แสดงรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสิอพิมพ์ไทยรายวัน 46
ตารางที่ 4.4.1 แสดงลักษณะการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 49
ตารางที่ 4.4.2 แสดงลักษณะการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร ของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 52
ตารางที่ 4.4.3 แสดงลักษณะการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร ของหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ 55
ตารางที่ 4.4.4 แสดงลักษณะการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร ของหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ 58
ตาราง 4.5 แสดงการนำเสนอเนื้อหาในแต่ละลักษณะของหนังสือพิมพ์แสดงอันดับ และร้อยละ 59
ตารางที่ 4.5.1 ประเด็นการเตือนภัยความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน 62
ตารางที่ 4.6.1 แสดงการวิเคราะห์เนื้อหาการนำเสนอที่เกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 65
ตารางที่ 4.6.2 แสดงการวิเคราะห์เนื้อหาการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร ของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 70
ตารางที่ 4.6.3 แสดงการวิเคราะห์เนื้อหาการนำเสนอที่เกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร ของหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ 74

หน้า

ตารางที่ 4.6.4 แสดงการวิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร ของหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ 78
ตารางที่ 4.6.5 แสดงการนำเสนอในแต่ละเนื้อหาของหนังสือพิมพ์แสดงอันดับ และร้อยละ 79
ตารางที่ 4.7 ประเด็นสาเหตุความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน 84
ตารางที่ 4.8 แหล่งที่มาที่ทำให้เกิดการปนเปื้อนในอาหารที่มีการนำเสนอในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน 85
ตาราง 4.9 ประเภทของอาหารที่มีการนำเสนอในเนื้อหาที่เกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน 86
ตารางที่ 4.10 ประเด็นด้านความรุนแรงในการเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน 89
ตารางที่ 4.11 ประเด็นด้านแนวทางการป้องกันในการเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน 90
ตารางที่ 4.12 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร 96
ตารางที่ 4.13 แสดงหนังสือพิมพ์ที่กลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครเลือกอ่าน 97
ตารางที่ 4.14 แสดงการให้ความสนใจต่อการเสนอข่าวแต่ละประเภท ในความคิดเห็นของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร 98
ตารางที่ 4.15 แสดงเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกอ่านข่าวหนังสือพิมพ์ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร 99
ตารางที่ 4.16 แสดงความต้องการของประชาชนในด้านปริมาณการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยงและอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน 100
ตารางที่ 4.17 แสดงปริมาณการพบเห็นการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวันบ่อยมากน้อยแค่ไหนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร 101
ตาราง 4.18 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน 102

หน้า

ตารางที่ 4.19 แสดงพฤติกรรมของประชาชนหลังจากได้รับข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน 103
ตารางที่ 4.20 แสดงเนื้อหาที่ประชาชนต้องการให้นำเสนอ 104

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1
บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

ประเทศไทยนับเป็นประเทศผู้ผลิตอาหารทั้งที่เพื่อบริโภคในประเทศและผลิตเพื่อส่งออกเป็นสินค้าสำคัญหลายชนิดหลายประเภทด้วยกัน ซึ่งมีปริมาณการผลิตเป็นจำนวนมากเป็นอันดับต้นๆของโลก โดยเฉพาะรัฐบาลไทยเองก็มีนโยบายเรื่องครัวไทยสู่ครัวโลก จึงมีการส่งเสริมการผลิตพ่อครัว แม่ครัว โรงงานผลิตอาหารต่างๆ พร้อมส่งเสริมการพัฒนาระบบการผลิตอาหารอย่างมีคุณภาพและปลอดภัยเพื่อการบริโภคและการส่งออก แต่ประเทศไทยยังประสบกับปัญหาในด้าน ***ความไม่ปลอดภัยของอาหาร*** ทั้งในเรื่องการปนเปื้อนของจุลินทรีย์ที่ก่อโรค การตกค้างของสารเคมีสารปฏิชีวนะ และสารพิษ ที่เป็นอันตราย ที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ และยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศได้ เนื่องจากอาจถูกระงับการสั่งซื้อสินค้าส่งออก

ภัยของอาหารที่เกิดขึ้นนั้นจึงนับเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมากเนื่องด้วยเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวมนุษย์เราอย่างมาก ซึ่งในปัจจุบันสิ่งที่เป็นอันตรายต่างๆ นั้นได้เข้ามาแฝงหรือเจือปนในอาหารทั้งที่เกิดจากความตั้งใจของผู้ผลิตและที่เกิดจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของผู้ผลิตบวกกับการขาดความเอาใจใส่ต่ออาหารการกินของผู้บริโภค รวมทั้งความรู้ความเข้าใจของผู้บริโภคที่ไม่เพียงพอเกี่ยวกับอาหารการกินทำให้บางครั้งมีการบริโภคอาหารที่เป็นพิษจนเป็นอันตราย ปรากฏเป็นข่าวอยู่บ่อยๆ

อันตรายสำคัญที่ทำให้เกิดความเสี่ยงในห่วงโซ่อาหารของไทยที่พบได้แก่ จุลินทรีย์ชนิดก่อโรคทางเดินอาหารและสารปฏิชีวนะตกค้างในปศุสัตว์และผลิตภัณฑ์ และในสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์ จุดเสี่ยงคือ การเพาะเลี้ยงและขั้นตอนการแปรรูป การที่มีสารปฏิชีวนะตกค้างที่ควรเฝ้าระวัง คือ สาร Nitrofurans และ Chloramphenicol และสารปฏิชีวนะตกค้างที่ควรตรวจติดตาม คือ Oxytetracycline, Aminoglycosides และ Quinolone ส่วนสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชตกค้างนับเป็นปัญหาสำคัญในอาหารกลุ่มผักผลไม้ และผลิตภัณฑ์ ซึ่งชนิดของสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ที่พบในผักส่วนใหญ่ได้แก่ Carbofuran, Carbosulfan, Cypermethrin และ Mathamidophos จุดเสี่ยง คือ การเพาะปลูก สารพิษ อะฟลาทอกซิน นับเป็นอันตรายสำคัญ ที่พบ ในถั่วลิสงและผลิตภัณฑ์ จุดเสี่ยงคือ การปฏิบัติการหลังการเก็บเกี่ยว นอกจากนั้นยังพบปัญหาการใช้สารประกอบซัลไฟล์เกินมาตรฐานในสินค้าลำไย ผักและผลไม้ดอง แช่อิ่ม และอบแห้ง และอาหารเส้นจากแป้งข้าว การห้ามใช้สารบอแรกซ์ในเนื้อสัตว์บดและผลิตภัณฑ์ เช่น ลูกชิ้นปลา / ไก่ /หมู ผักและผลไม้ดองอันตรายของสารประกอบซัลไฟล์และบอแรกซ์นั้นจุดเสี่ยงคือกระบวนการแปรรูป

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ภัยอันตรายจากอาหารมีมากมายหลายรูปแบบ มีความหนักเบาของอันตรายแตกต่างกัน ซึ่งผู้บริโภคในต่างประเทศที่นำเข้าอาหารจากประเทศไทยอาจได้รับประโยชน์จากการที่มีระบบคุณภาพต่างๆที่กำหนดเป็นเงื่อนไขในการส่งออก และในต่างประเทศระบบการคุ้มครองผู้บริโภคที่เข้มงวดและเข้มแข็งกว่าประเทศไทย ทำให้ผู้บริโภคในต่างประเทศอาจประสบปัญหาน้อยกว่า ซึ่งผู้บริโภคในประเทศไทยอาจได้รับผลพลอยได้เนื่องจากบริโภคสินค้าที่ผลิตจากโรงงานที่ผลิตเพื่อส่งออกด้วย

อย่างไรก็ดี การบริโภคสินค้ามาตรฐานเดียวกับการส่งออกเป็นเพียงส่วนน้อยของประเทศไทย จึงยังมีผู้บริโภคในประเทศไทยจำนวนมากที่ต้องประสบปัญหาภัยอันตรายจากอาหารที่ผลิตโดยผู้ผลิตที่ไม่ได้มาตรฐาน ผู้ผลิตพื้นบ้าน หรือแม้กระทั่งผู้บริโภคผลิตเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้บริโภคในประเทศไทยยังขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับอาหารและภัยอันตรายจากอาหาร จึงขาดพลังในการผลักดันระบบการคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทย ซึ่งยังต้องการการพัฒนาอีกมาก ทั้งภาครัฐเองก็ขาดแรงกระตุ้นหรือผลักดันจากประชาชน หรือองค์กรเอกชนที่จะช่วยกันดูแลการคุ้มครองผู้บริโภคโดยเฉพาะภัยอันตรายจากอาหาร ทำให้หน่วยงานที่ดูแลเรื่องนี้เป็นเพียงหน่วยงานเล็กๆ ดังนั้น ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีมาตรการทั้ง “ป้องกัน” และมาตรการ “รับมือ” เพื่อให้ผู้บริโภคไทยมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องอาหารให้มากขึ้น เนื่องจากปัจจุบัน ความรู้ด้านนี้ในประเทศไทยจัดว่ามีน้อยมาก

ในการวางแผนการคุ้มครองผู้บริโภคจากภัยอันตรายจากอาหารนี้ ภาครัฐควรจะต้องมองการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการผลิตและการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมของแหล่งอาหาร การเตรียมตัวและวางแผนเพื่อป้องกันภัยอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้น นอกจากนี้ภาคประชาชนต้องเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลง และมีส่วนร่วมในการวางแผนต่างๆ และป้องกันอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นได้ รวมทั้งมีความตระหนักและมีความรับผิดชอบในการกระทำของตนเพื่อไม่ให้เกิดภัยต่อบุคคลอื่น

การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาสภาพความเสี่ยงในอาหารของประเทศไทยจึงเป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วนที่ไทยต้องดำเนินการเพื่อให้ทราบถึงจุดเสี่ยงที่อันตรายดังกล่าวจนเข้ามาสู่ระบบห่วงโซ่อาหาร ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ดังกล่าวนับเป็นข้อมูลสำคัญที่ผู้บริหารหรือผู้จัดการความเสี่ยงต้องนำมาใช้เป็นแนวทาง และเป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจบริหารความเสี่ยงในระดับประเทศต่อไป เพื่อให้สามารถลด ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความเสี่ยงของอาหารที่ผลิตภายในประเทศได้อย่างตรงเป้าหมาย มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนการใช้และการประยุกต์ใช้ระบบประกันความปลอดภัยของการผลิตอาหาร GAP CoC GMP และ HACCP ให้เหมาะสมสำหรับการผลิตอาหารเพื่อการบริโภคในประเทศและเพื่อการส่งออกในอนาคต

เพื่อให้สามารถกระตุ้นประชาชนตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ให้ประชาชนสามารถรับรู้ว่าประชาชนสามารถให้ความร่วมมือทำอะไรได้บ้าง หรือรัฐ หรือส่วนราชการกำลังจะทำอะไร และให้ประชาชนเข้าใจ ให้ความร่วมมือในการรณรงค์ลดปัญหาดังกล่าว สื่อมวลชนถือได้ว่าเป็นตัวเร่งสำคัญที่ทำให้การพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองเป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งยังเป็นสื่อส่งเสริมการพัฒนาการศึกษาอีกด้วย สื่อในการถ่ายทอดประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจต่อปัญหาทางด้าน ภัยของอาหารจำเป็นต้องอาศัยสื่อมวลชนในการถ่ายทอดประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนเกิดความตระหนักในการส่งเสริมและสร้างความตระหนักรู้ถึงภัยอันตรายของประชาชน สื่อมวลชนเป็นองค์กรหนึ่งที่มีกิจกรรมทั้งบวกและลบต่อสังคม การปฏิบัติของสื่อมวลชนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายจะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม Charles Horton Cooley ได้แสดงความคิดเห็นว่าสื่อมวลชนเป็นอุปกรณ์ที่จะช่วยให้สังคมมนุษย์มีชีวิตวิญญาณ สามารถตัดสินใจและรู้วิธีแก้ปัญหาต่างๆได้ สื่อมวลชนสามารถชักจูงให้ประชาชนมีความคิดเห็น และปฏิบัติตามอย่างใดอย่างหนึ่ง (บุญเลิศ ศุภดิลก, 2529:28) ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม

หนังสือพิมพ์จึงจำเป็นต้องมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้รับสาร โดยในทรรศนะของ W.H. Ferry นักหนังสือพิมพ์ชาวตะวันตกมองว่าหนังสือพิมพ์ต้องทำหน้าที่เปรียบเสมือนครู (Masscomm as Guru)เพราะหากสื่อมวลชนไม่ทำหน้าที่เป็นผู้ให้ความรู้ ความเข้าใจแก่มวลชน แต่กลับไปชื่นชอบเสนอแต่เรื่องหลอกลวง ชื่นชอบแต่การทำเรื่องใหญ่ให้เรื่องเล็ก ชื่นชอบแต่จะปลุกเร้าสัญชาตญาณด้านมืดของมนุษย์แล้ว ผลที่เกิดขึ้นกับสังคมจะพากันกระโจนลงไปในทะเลแห่งการไร้จุดหมาย (Sea of Pointlessness) เกิดความเจ็บป่วยทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural Malaise) กลายเป็นชาติที่รักความรุนแรง (Bruatalizing the nation) (W.H. Ferry อ้างในสุกัญญา อ้างแล้วฯ) ขณะเดียวกันหากหนังสือพิมพ์ให้ข่าวสารที่ผิดพลาดไม่ถูกต้อง สามารถส่งผลร้ายแรงต่อสังคม ทำให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารผิดลู่ผิดทาง หรืออาจกล่าวโดยสรุปว่า หนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่สามารถให้คุณและโทษแก่สังคมได้ (พีระ จิรโสภณ, 2542)

ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยงและอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร ในด้านการให้ความสำคัญของเนื้อหาข่าว และลักษณะการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน เพราะจากเหตุการณ์ในปัจจุบันนั้นจะสามารถเห็นได้ว่า ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับภัยอาหารต่างๆได้น้อย หรือมีความตระหนักถึงอันตรายของอาหารน้อย ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจเป็นผลมาจากการให้ความสำคัญที่ไม่เพียงพอในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ซึ่งควรจะมีความต่อเนื่อง และไม่ใช่เป็นเพียงบอกกล่าวถึงข้อมูลเหตุการณ์นั้นๆเพียงอย่างเดียวแต่ควรที่จะมีการให้ควรรู้ในด้านนั้นๆอย่างเพียงพอ และง่ายต่อการทำความเข้าใจ

เพื่อให้ผู้รับสาร หรือข้อมูลสามารถที่จะเข้าใจได้อย่างทั่วถึง และยังมีการศึกษาถึงตัวผู้รับสารว่ามีความเข้าใจ และสนใจในข่าวสารเพียงใด เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ในการให้ข้อมูลที่ถูกต้องของผู้ส่งสาร และทำให้ประชาชนมีความระมัดระวังในการบริโภคมากยิ่งขึ้น

วัตุประสงค์การวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตอบคำถามวิจัยดังต่อไปนี้

1. เนื้อหาของการนำเสนอเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวันเป็นอย่างไร

2. การเลือกข่าวสาร ในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวันเป็นอย่างไร

3. ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ผู้ทำการวิจัยได้เลือกทำการวิจัยครั้งนี้เป็นหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข่าวสารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน และประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางแก่องค์กรวิชาชีพหนังสือพิมพ์ทบทวนการให้ความสำคัญของจริยธรรมวิชาชีพในประเด็นการทำหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องครบถ้วน แก่สังคม

2. ผลการวิจัยจะกระตุ้นให้สังคมตระหนักถึงผลกระทบอันเกิดจากการละเลยความสำคัญของจรรยาบรรณวิชาชีพของหนังสือพิมพ์ในประเด็นการทำหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องครบถ้วน

3. ทำให้ทราบถึงประเด็นและลักษณะการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ และการตระหนักถึงภัยอันตรายของอาหารต่อประชาชน

4. เพื่อที่จะทราบและนำมาใช้ในการวางแผนการสื่อสาร เพื่อการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของปัญหาภัยอันตรายของอาหารต่อประชาชน ซึ่งส่งผลต่อการรับรู้และตระหนักถึงภัยอันตรายของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2
ทฤษฎี แนวคิด และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีการนำเสนอข่าว
2. หน้าที่ของหนังสือพิมพ์
3. ทฤษฎีการกำหนดวาระข่าวสาร
4. ทฤษฎีการคัดเลือกข่าวสาร
5. แนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของการสื่อสาร
6. ผลกระทบของสื่อมวลชน
7. ทฤษฎีการรับรู้
8. ทฤษฎีการสื่อสารความเสี่ยง
9. ทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้ความเสี่ยง

ทฤษฎีการนำเสนอข่าว (NEWS)

ข่าว ที่เกิดขึ้นมาต้องสัมพันธ์กับเหตุการณ์ต่างๆที่สื่อมวลชนเป็นผู้รายงานหรือเสนอข่าวที่เกิดขึ้นให้แก่ผู้คนในสังคมได้รับรู้ เนื่องจากข่าวเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคมมนุษย์ที่ต้องการข้อมูลข่าวสารในด้านต่างๆเป็นประจำ การเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ก็เช่นกันที่เป็นสื่อมวลชนอีกแขนงหนึ่งที่มีการเสนอข่าวที่ให้รายละเอียดและสามารถเจาะลึกได้มากกว่าทุกสื่อ และยังคงซึ่งหลักฐานที่สามารถตรวจสอบได้ทุกเวลา ประชาชนผู้รับข่าวสารจึงให้ความเชื่อถือในการเสนอข่าวเป็นอย่างมาก ซึ่งรายงานข่าวหรือการเสนอข่าวต้องรายงานด้วยข้อเท็จจริงด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว เมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้น

สุภา ศิริมานนท์ กล่าวว่า ลักษณะที่สามารถจัดได้ว่าเป็นข่าว ประกอบด้วยคุณสมบัติ 5 ประการ ดังนี้ (อังธิดา ลิมป์ปัทมปาณี, 2540: 27)

1. เหตุการณ์นั้นมีความสำคัญต่อผู้อ่าน (Important)
2. เหตุการณ์นั้นมีความผิดปกติตามทัศนะของผู้อ่าน (Unusual)
3. เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นภายในท้องที่ซึ่งผู้อ่านรู้จักใกล้ชิด (Local)
4. เหตุการณ์นั้นมีความเกี่ยวพันแนบเนื่องกับชีวิตผู้อ่าน (Relevant to Reader's Lives)

5. เหตุการณ์นั้นสดทันสมัยตามสำนึกของผู้อ่าน (Current)

ข่าว คือ ข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนต้องการอย่างเร่งด่วนในการแบกภาระต่างๆในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สถานที่ที่ซึ่งสถานการณ์กำกวมหรือมีทางเลือก หรือต้องกระทำการตัดสินใจสารสนเทศใหม่ๆใดก็ตามที่กระทบผลผลิตต่อสังคม (พัชนี เชยจรรยา, เมตตา วิวัฒนากุล และถิรนันท์ อนวัชศิริวงศ์, 2538: 08)

บางครั้งการเสนอข่าวของสื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์ประชานิยม(Popular newspaper) ที่ออกจำหน่ายรายวัน มักให้ความสำคัญต่อข่าวประเภทเร้าอารมณ์ ตื่นเต้นและข่าวเบา ข่าวอาชญากรรม ข่าวอุบัติเหตุ ข่าวดารา ข่าวความแปลกพิสดาร ที่คนส่วนใหญ่ให้ความสนใจ และหนังสือพิมพ์คุณภาพ (Quality newspaper) ที่ออกจำหน่ายรายวันเช่นกัน แต่มีลักษณะการเสนอข่าวจะให้ข้อมูลของข่าวที่เป็นความจริง มีการติดตามสืบหาข้อเท็จจริงให้ความสำคัญต่อที่มาของข่าวและความจริงที่เสนอข่าว ส่วนใหญ่จะเป็นข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวที่ได้รับความสนใจจากประชาชนอย่างมากและเป็นประโยชน์ มีลักษณะการเสนอข่าวด้วยลักษณะการใช้การพาดหัวข่าว เนื้อหา บทความ ระยะเวลา การหาข้อมูล รายละเอียดเหตุการณ์ รายละเอียดเจาะลึก ของเนื้อหาข่าวมาเสนอตามวิธีการของหนังสือพิมพ์แต่ละประเภทที่ปัจจัยต่างๆเข้ามาประกอบ เช่น การแข่งขันทางด้านธุรกิจของหนังสือพิมพ์ จึงทำให้วิธีการเสนอข่าวมีกระบวนการข่าวที่มีข่าวรูปแบบการเสนอข่าวไปยังกลุ่มผู้อ่านด้วยขั้นตอนของ ข่าวเล่าเรื่องที่สร้างความหมายในเหตุการณ์ซึ่งนำแนวความคิดของผู้รายงานข่าวเข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในการเลือกแง่มุมที่นำเสนอ ข่าวเชิงสาระที่มุ่งเสนอความสำคัญของเนื้อหาข่าว ข่าวสนองอารมณ์ที่ตอบสนองอารมณ์ได้ทันทีที่อ่านข่าว ส่วนใหญ่เนื้อหาจะดึงดูดความสนใจได้เป็นอย่างดี กระตุ้น ตื่นเต้น เร้าใจ รูปแบบการเขียนเต็มไปด้วยสีสันจิตนาการ

ข่าวเป็นการรายงานบางสิ่งบางอย่างที่ใหม่และเป็นที่สนใจของผู้รับสารเฉพาะกลุ่ม อาจเป็นเรื่องระดับโลก ระดับชาติ หรือมีข้อจำกัดโดยสภาพภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม เศรษฐกิจ โดยความสนใจอื่นๆ

มาลี บุญศิริพันธ์ (2537 : 26-27) ได้แบ่งประเภทของข่าวออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. ข่าวหนัก (Hard News) เป็นข่าวที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมากกว่าข่าวที่มีความน่าสนใจเป็นองค์ประกอบสำคัญเพียงอย่างเดียว ได้แก่ ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวการเมือง ข่าวสังคม ข่าวสิ่งแวดล้อม กล่าวโดยสรุปเป็นข่าวที่ให้ความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ในสังคม ให้ความรู้

ความเข้าใจและข้อคิดแก่ประชาชน ก่อให้เกิดความคิดอย่างต่อเนื่องแก่ผู้อ่านมากกว่าสนองตอบเพียงอารมณ์ความอยากรู้อยากเห็นเพียงอย่างเดียว

2. ข่าวเบา (Soft News) เป็นข่าวที่มีองค์ประกอบของความน่าสนใจมากกว่าความสำคัญ มักเป็นเหตุการณ์ที่สร้างความน่าสนใจในระยะเวลาเดียวแล้วจางหายไปจากความทรงจำของประชาชน เหตุการณ์ที่เป็นข่าวจะไม่มีผลกระทบต่อเนื่องกับความเป็นอยู่ของประชาชนเท่าใดนัก แต่จะให้อารมณ์ตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นแก่ผู้อ่านต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นประจำวัน ข่าวประเภทนี้มักจะมีองค์ประกอบของความสนใจ กระตุ้นอารมณ์ตื่นเต้นเร้าใจมากกว่าข่าวหนัก

ข่าวและหน้าที่การนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์

Danis Mc Quail กล่าวถึงบทบาทหน้าที่หลักของสื่อมวลชนดังนี้ (Danis, 1983: 79 อ้างถึงใน อังธิดา ลิมป์ปัทมปาณี, 2510: 27)

1. การใช้ข่าวสาร (Information) เป็นหน้าที่หลักที่สำคัญของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวสารและข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมและโลก อีกทั้งมีหน้าที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญต่างๆ ของกระแสอำนาจทางการเมือง ตลอดจนมีหน้าที่ในการส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ เกิดการปรับตัวและสร้างความก้าวหน้าต่างๆของสังคม

2. การประสานสัมพันธ์ (Correlation) ส่วนต่างๆ ในสังคมให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ โดยการทำหน้าที่อธิบาย แปลความหมาย แสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ ตลอดจนเสนอแนะแนวทางปฏิบัติต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงการมีส่วนร่วมในการขัดเกลาสังคม การประสานกิจกรรมต่างๆของสังคมเข้าด้วยกัน การสร้างความปรองดองทางความคิดและมีส่วนร่วมในการจัดระเบียบของสังคมเพื่อชี้ให้เห็นความสำคัญของสถานภาพต่างๆทางสังคม

3. ความต่อเนื่อง (Continuity) สื่อมวลชนมีหน้าที่ในการพยายามแสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมใดเป็นวัฒนธรรมหลัก (Dominant Culture) วัฒนธรรมใดเป็นวัฒนธรรมย่อย (Subculture) ตลอดจนมีส่วนช่วยพัฒนาวัฒนธรรมใหม่ที่กำลังก่อตัวขึ้นและสื่อมวลชนยังต้องมีหน้าที่ในการบำรุงรักษาและธำรงไว้ซึ่งค่านิยมพื้นฐานของบุคคลทั่วไป

4. ความบันเทิง (Entertainment) สื่อมวลชนทำหน้าที่ในการให้ความบันเทิง ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินและเสนอวิธีผ่อนคลาย เพื่อลดความตึงเครียดทางสังคม

5. การรณรงค์ต่างๆ (Mobilization) คือ การมีส่วนร่วมในการรณรงค์ต่างๆอันเป็นเป้าหมายหลักของสังคม ได้แก่ การเมือง เศรษฐกิจ การจ้างงาน และศาสนา เพื่อวัตถุประสงค์ของส่วนรวม

จากประเด็นข้างต้นจะเห็นว่า หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่งที่มีบทบาทหลายประการในสังคม แต่บทบาทหน้าที่หลักของหนังสือพิมพ์ก็คือ การเสนอเรื่องราวและข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคมให้ประชาชนทราบซึ่งเรื่องราวหรือข้อเท็จจริงเหล่านี้เรียกว่า “ข่าว” (พิมพร ยิ่งยง. 2539: 19)

ขั้นตอนข่าวประกอบด้วย

1. การก่อตัวของข่าว (Newsbreak) เป็นขั้นตอนที่สถานการณ์ข่าวเกิดขึ้นและผู้สื่อข่าวได้ออกไปทำข่าวแล้วส่งมายังกองบรรณาธิการเพื่อตีพิมพ์ต่อไป การก่อตัวของข่าวอาจยุติอย่างรวดเร็วเมื่อสื่อมวลชนไม่ได้ดำเนินการเกี่ยวกับข่าวนั้น ซึ่งทำให้ข่าวมีอาณาเขตเฉพาะย่านในสถานการณ์ที่เกิดข่าวเท่านั้น ถ้าขยายตัวจะเป็นไปอย่างล่าช้าหรืออาจกลายเป็นข่าวลือได้

2. การกระจายข่าว (Dissemination stage) เป็นขั้นตอนที่ข่าวได้จัดส่งยังประชาชนผู้รับข่าวสารด้วยกระบวนการของสื่อมวลชนทำให้รับรู้ได้อย่างกว้างขวาง

3. การอิ่มตัวของข่าว (Saturation) เป็นขั้นตอนที่ผู้รับสารได้รับข่าวอย่างทั่วถึงแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องทำข่าวนั้นอีกต่อไป เนื่องจากผู้รับสารหมดความสนใจ

การพิจารณาเหตุการณ์นั้นเป็นข่าวหรือไม่ อาจพิจารณาจากองค์ประกอบของข่าวและองค์ประกอบของข่าวซึ่งใช้เป็นมาตรฐานในการทำงานด้านข่าวอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นการหาข่าว การคัดเลือกข่าว ในลักษณะดังนี้ (ฉอ้าน วุฒิกรรมรักษา, 2535: 130-132)

องค์ประกอบของข่าว (News Element)

1. ความสดทันเหตุการณ์ (Immediacy or Timeliness) หัวใจของการเสนอข่าวต้องมีความรวดเร็วในการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้อ่านได้ทราบทันที ความรวดเร็วในการนำเสนอข่าวนั้นเร็วเท่าไร คุณค่าและความสนใจของผู้อ่านก็มากขึ้น

2. ความใกล้ชิดต่อเหตุการณ์ (Proximity) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใกล้ชิดมักมีคุณค่าทางข่าวสูงกว่าเหตุการณ์ที่ไกลตัวออกไป ความใกล้ชิดอาจเป็นความสัมพันธ์ทางจิตใจ ความคิด สถานที่หรือตัวบุคคล

3. ความเด่น (Prominence) เป็นองค์ประกอบการสร้างความน่าสนใจ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. ความแปลกประหลาด (Oddity/Unusualness) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างผิดปกติหรือผิดวิสัยสังคม เหตุการณ์ก่อให้เกิดความสนใจและมีคุณค่าข่าวสูง หนังสือพิมพ์จะให้ความสนใจองค์ประกอบนี้มาก

5. ปุถุชนวิสัย (Human Interest) เป็นความสัมพันธ์ทางอารมณ์หรือจิตใจของมนุษย์แสดงผลในอารมณ์ร่วมกับข่าว

6. ความขัดแย้ง (Conflict) เป็นความน่าสนใจของการเป็นข่าวที่มนุษย์สนใจ

7. ความมีเงื่อนงำ (Suspense or Mystery) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นยังไม่คลี่คลายสร้างความน่าสนใจให้เป็นข่าว

8. ความกระทบกระเทือน (Consequence) เหตุการณ์ที่มีผลกระทบต่อคนจำนวนมากย่อมมีคุณค่าทางข่าวมากกว่าเหตุการณ์ที่มีผลกระทบต่อคนจำนวนน้อย

9. ความตลกขบขัน (Amusement) เพื่อช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดของสังคม

10. ความก้าวหน้า (Progress) มนุษย์ย่อมสนใจต่อสิ่งใหม่ๆ เรียนรู้สิ่งใหม่เพื่อนำมาพัฒนาชีวิต

11. องค์ประกอบด้านเพศ (Sex) เรื่องราวเกี่ยวกับเพศทั้งเพศเดียวกัน ต่างเพศ หรือความคิดปกติทางเพศ เหตุการณ์ดีหรือไม่ดี เป็นเรื่องน่าสนใจมีคุณค่าทางข่าวเสมอ

ข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์นั้นเป็นสื่อที่มีโครงสร้างแบบกินเนื้อที่ (Spatiality) ในการเสนอข่าวและการคัดเลือกข่าว นักหนังสือพิมพ์มักจะพิจารณาถึงเนื้อหาของข่าวที่ประชาชนสนใจ (Human Interest) ในการที่จะติดตามข่าวอย่างต่อเนื่อง ด้วยคุณสมบัติของสื่อประเภทหนังสือพิมพ์ที่สามารให้รายละเอียดและวิธีการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์และประเภทที่มีลักษณะและวิธีการที่แตกต่างกันออกไป ข่าวที่ออกไปต้องมีข้อมูลที่เป็นจริงไม่ว่าจะปรากฏอยู่ในข่าวเชิงสาระ ข่าวสนองอารมณ์ เป็นการยากที่จะแยกแยะลักษณะของเนื้อหาที่เป็นข้อเท็จจริงและเนื้อหาที่สนใจให้แยกออกจากกัน ซึ่งทั้งสองสิ่งนี้มักผสมผสานอยู่ด้วยกัน

งานวิจัยของ Helen Mcgill Hughes 1940 (อ้างใน ศิริชัย ศิริกายะและกาญจนา แก้วเทพ 2531: 205) ได้สำรวจความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาข้อมูลที่เป็นจริงและเนื้อหาของผู้คนที่สนใจ ซึ่งได้โต้แย้งว่า หนังสือพิมพ์ของสหรัฐฯได้ค่อยๆเปลี่ยนแปลงจากข้อเขียนที่มีลักษณะสุขุมรอบคอบไม่มากก็น้อยมาสู่แบบเอาใจชาวบ้าน ซึ่งเห็นว่าเรื่องราวที่ผู้คนสนใจโดยเนื้อในแล้วก็ไม่แตกต่างไปจากรูปแบบ

อื่น เพียงแต่เมื่อเวลาที่เรื่องราวนี้มาปรากฏอยู่ในรูปแบบของข่าวนั้น ผู้ที่เขียนข่าวประเภทนี้จะต้องมีทัศนะแบบหนึ่งและต้องรับทัศนะของผู้อ่านมาเป็นทัศนะของตนเองด้วย แม้ว่าผู้เขียนข่าวจะตั้งใจให้ความเพลิดเพลิน แต่ก็เชื่อว่าเป็นเรื่องที่มาจากทัศนะผู้อ่านเอง ดังนั้นจึงจำเป็นที่ผู้เขียนต้องเขียนแบบสามารถมองเห็นโลกได้อย่างผู้อ่านมองเห็นอยู่ ซึ่งทำให้ลักษณะของข่าวประเภทนี้เต็มไปด้วยการซุบซิบนินทาและวนเวียนอยู่แต่ในเรื่องของชาวบ้าน

นอกจากองค์ประกอบของข่าวที่กล่าวมาข้างต้น ข่าวต้องมีคุณสมบัติ (News Quality) ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่ทำให้ข่าวมีลักษณะผิดแปลกแตกต่างจากการรายงานธรรมดา (Mitchell V. Chamley, 1006: 22 อ้างใน ดรุณี หิรัญรักษ์ 2537:2)

คุณสมบัติของข่าว (News Quality) หมายถึง ข่าวที่รับการรายงานหรือเสนอหน้าในหนังสือพิมพ์ควรมีคุณสมบัติที่เอื้ออำนวยต่อการอ่าน ความเข้าใจ และความน่าเชื่อถือแก่ผู้ที่อ่านหนังสือพิมพ์ด้วยคุณสมบัติ ดังนี้

1. ความถูกต้องครบถ้วน (Accuracy) หมายถึง ข้อเท็จจริงหรือเรื่องราวที่ปรากฏในข่าวต้องมีการตรวจสอบให้ถูกต้องครบถ้วน เพื่อป้องกันการเสนอข่าวที่ผิดพลาดอาจส่งผลร้ายต่อบุคคลที่ตกเป็นข่าวหรือบรรณาธิการอาจถูกดำเนินคดีได้

2. ความสมดุลและเที่ยงธรรม (Balance and Famines) หมายถึง ข่าวที่นำเสนอนั้นต้องให้ความเป็นธรรมแก่คู่กรณีที่มีความขัดแย้งกัน โดยนำเสนอประเด็นสำคัญที่ทั้งสองฝ่ายแสดงความคิดเห็นในลักษณะที่สมดุลกัน

3. ความเที่ยงตรงหรือภววิสัย (Objectivity) หมายถึง การรายงานข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นอย่างตรงไปตรงมาโดยปราศจากอคติ ไม่ควรสอดแทรกความคิดเห็นของผู้เขียนข่าวหรือผู้มีผลประโยชน์ร่วมด้วย

4. ง่าย กะทัดรัด ชัดเจน (Simplicity Conciseness, Clearness) หมายถึง ข่าวที่รายงานต้องใช้ภาษาถ้อยคำ สำนวน ที่เข้าใจง่าย มีความกะทัดรัด ไม่เยิ่นเย้อ ต้องกระจ่างชัดเจน

หน้าที่ของหนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์ได้ทำหน้าที่เป็นกระจกสะท้อนภาพสังคมที่ดี ช่วยให้ประชาชนได้รับข่าวสาร ความรู้ ช่วยบันทึกความเป็นไปในสังคม ค่านิยม วัฒนธรรม ความเชื่อ และวิถีชีวิต หนังสือพิมพ์ยังมีบทบาทในการโฆษณาประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารทั้งในภาคธุรกิจและเอกชน นอกจากนี้ยังมีส่วนในการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ดีในสังคม (สุรัตน์ นุ่มนนท์, 2531)

หนังสือพิมพ์ได้ทำหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต ช่วยเสนอข่าวสารที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อประชาชน รวมทั้งช่วยยกระดับความคิดเห็นและรสนิยมของประชาชนในสังคม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน (อนันต์ธนา อังกินันท์, 2531)

หนังสือพิมพ์เป็นผู้ให้ข่าวสารเกี่ยวกับการศึกษา ความรู้ และความก้าวหน้าทางวิทยาการในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการแพทย์ สาธารณสุข จิตวิทยา เศรษฐกิจ การเมือง เกษตรกรรม อุตสาหกรรม คหกรรม ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และการพยากรณ์อากาศ (William, 1978: Dennis & Merrill, 1988)

หนังสือพิมพ์ต้องทำหน้าที่สืบสวน สอบสวน เจาะลึกข้อเท็จจริงต่างๆของข่าวสำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน รวมทั้งการจูงใจให้ข้อชี้แนะและข้อคิดเห็น (to guide) ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน เพื่อให้ผู้อ่านเปลี่ยนทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรม หนังสือพิมพ์ได้ทำหน้าที่นี้โดยผู้วิเคราะห์วิจารณ์ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นปัญหาใดปัญหาหนึ่ง ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญและมีผลกระทบกับคนส่วนใหญ่ โดยหนังสือพิมพ์ไม่พียงแต่ทำหน้าที่รายงานข่าวหรือรายงานเหตุการณ์ตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเพียงอย่างเดียว แต่ในบทบาทต่างๆของหนังสือพิมพ์ยังคงทำหน้าที่ในการให้ข้อชี้แนะแก่ประชาชนด้วย เนื่องจากการเสนอข่าวโดยการนำเสนอเนื้อหาอย่างตรงไปตรงมาตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเพียงอย่างเดียวนั้น ในบางครั้งผู้อ่านอาจไม่ทราบว่า อะไรคือสิ่งที่ถูกหรือผิด แต่เมื่อผู้อ่านได้รับการชี้แนะแล้วจึงสามารถตัดสินใจได้

หนังสือพิมพ์มีส่วนช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต ความรู้ ความคิด และรสนิยมให้กับผู้อ่าน ผู้อ่านหนังสือพิมพ์มีคุณสมบัติคล้ายกับผู้รับสารในสื่อมวลชนทั่วๆไป คือ มีจำนวนมากและมีความหลากหลายในลักษณะประชากรศาสตร์ เช่น เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ภูมิลำเนา ศาสนา เชื้อชาติ ค่านิยม สถานภาพการสมรส สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น ซึ่งการที่คนส่วนใหญ่นิยม

อ่านหนังสือพิมพ์นั้นก็เนื่องมาจากแรงดลใจหลายประการ โดย Ruotolo (1988: 118) ได้ทำการแบ่งประเภทแรงจูงใจในการอ่านหนังสือพิมพ์ออกเป็น 15 ประการ คือ

1. เพื่อให้ความเพลิดเพลิน
2. เพื่อฆ่าเวลา
3. เพื่อมีส่วนในการควบคุมสภาพแวดล้อม
4. เพื่อหนีจากความเป็นจริง
5. เพื่อมีเพื่อน
6. เพื่อให้ตื่นเต้น
7. เพื่อให้ผ่อนคลาย
8. เพื่อเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ๆ
9. เพื่อเรียนรู้ตนเองและสภาพแวดล้อม
10. เพื่อหาข้อชี้แนะ
11. เพื่อมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม
12. เพื่อเปรียบเทียบสังคม
13. เพื่อให้เกี่ยวข้องกับสังคม
14. เพื่อย้ำทัศนคติ
15. เพราะเป็นนิสัย

ทั้งนี้ Ruotolo ยังได้แบ่งประเภทของผู้อ่านหนังสือพิมพ์ตามแรงจูงใจที่ได้รับจากการอ่านออกเป็น 5 กลุ่ม คือ

1. ผู้อ่านที่ต้องการข้อมูลเป็นเครื่องมือ (Instrumental Readers) เพื่อเป็นประโยชน์ในการใช้ชีวิตประจำวัน

ผู้อ่านกลุ่มนี้ต้องการข้อมูลเกี่ยวกับประเทศกับความเป็นไปในชุมชนและเรื่องราวที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ ผู้อ่านกลุ่มนี้จะวิเคราะห์ข่าวที่อ่านเพื่อเข้าใจความหมายของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยไม่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ต้องการทราบเพียงแต่ว่าเกิดอะไรขึ้น แต่ต้องการทราบว่าทำไมจึงเกิดเหตุการณ์เหล่านั้น ผู้อ่านกลุ่มนี้จึงไม่อ่านข่าวเพื่อความบันเทิงเท่านั้น

2. ผู้อ่านที่เป็นผู้เสนอความคิดเห็น (The Opinion-Market)

ผู้อ่านกลุ่มนี้อ่านข่าวเพื่อให้เกิดความคิดเห็นและเปรียบเทียบความคิดเห็นนั้น นอกจากนี้ยังอ่านข่าวเพื่อเสนอแนะ เพื่อช่วยตัดสินใจ เพื่อเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น และเพื่อวิเคราะห์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

3. ผู้อ่านเพื่อความบันเทิง (Pleasure Readers)

ผู้อ่านกลุ่มนี้เชื่อว่าหนังสือพิมพ์ให้ความเพลิดเพลินในการอ่าน โดยอ่านหนังสือพิมพ์เป็นนิสัยและเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน ผู้อ่านกลุ่มนี้ไม่ให้ความสำคัญกับผู้อื่นมากนักและไม่ให้ความสำคัญกับการอ่านเพื่อเป็นประเด็นในการสนทนา หรือเพื่อให้มีความคิดเห็นคล้ายผู้อื่น

4. ผู้อ่านเพื่อตนเอง (Ego-Boosters)

ผู้อ่านกลุ่มนี้อ่านหนังสือพิมพ์เพื่อเพิ่มภาพพจน์และสถานภาพของตนเอง และเพื่อให้ตนรู้สึกดีขึ้น บุคคลกลุ่มนี้คำนึงถึงสังคมมากจึงต้องการข้อมูลเพื่อเข้าสู่สภาวะแวดล้อมทางสังคม เพื่อการสนทนา เพื่อเพื่อน และเพื่อให้ผู้อื่นเคารพตน นอกจากนี้ การอ่านหนังสือพิมพ์ยังทำให้เขารู้สึกปลอดภัย เพราะเขาตระหนักในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของเขา

5. ผู้อ่านเพื่อผ่านสายตา (Scanners)

ผู้อ่านกลุ่มนี้มีแรงดลใจในการอ่านหลายประการ เช่น เพื่อหาข้อมูล คำแนะนำและเพื่อให้ความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมเป็นจริง บุคคลกลุ่มนี้จึงอ่านหนังสือพิมพ์แบบผ่านๆโดยไม่มีรูปแบบการอ่านเฉพาะเจาะจง เขาจะอ่านหนังสือพิมพ์เพื่อต้องการข้อมูลเกี่ยวกับโลก ประเทศ ชุมชน ท้องถิ่น และข่าวที่มีประโยชน์ ผู้อ่านกลุ่มนี้ต้องการคำแนะนำ ต้องการการวิเคราะห์เหตุการณ์ ต้องการข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ และเพื่อเข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อตัดสินใจได้แล้ว เขาจะอ่านหนังสือพิมพ์เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นกับผู้อื่น เขาต้องการข้อมูลเพื่อเสริมความคิดเห็นและเพื่อยืนยันข้อโต้แย้งของเขา จึงอาจกล่าวได้ว่าผู้อ่านหนังสือพิมพ์กลุ่มนี้อ่านหนังสือพิมพ์เพื่อทราบข่าวสาร เพื่อทราบความหมาย และเพื่อคอยย้ำว่าความคิดเห็นของเขาถูกต้อง เขาจะคาดหวังจากหนังสือพิมพ์ตั้งแต่การให้ข้อมูลดิบเพื่อเสริมความคิดเห็น และไม่อ่านหนังสือพิมพ์เพื่อแยกตัวจากผู้อื่น หรือเพื่อให้ลืมความวิตกกังวล และจะไม่อ่านหนังสือพิมพ์เพราะเป็นนิสัยหรือฆ่าเวลา

หนังสือพิมพ์มีอำนาจในการให้ข้อมูลข่าวสาร โดยอาจมีผลกระทบต่อจิตใจหรือการกระทำของผู้รับสารหรือผู้อ่านหรือไม่ก็ได้ ดังนั้น หนังสือพิมพ์ ในฐานะสื่อมวลชนจึงมีอำนาจในการให้ข้อมูลข่าวสาร และการกำหนดระเบียบวาระแก่สาธารณชน และมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นและทัศนคติต่อสาธารณชน (Dennis & Merrill, 1984)

ในการวิจัยศึกษาครั้งนี้ใช้ทฤษฎีการนำเสนอข่าว และหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ เป็นกรอบในการวิเคราะห์เนื้อหาในการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์รายวัน รวมถึงการอภิปรายและสรุปผล

ทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดวาระหรือหัวข้อเรื่องพิจารณา (Agenda-setting Theory)

ทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดวาระหรือหัวข้อเรื่องพิจารณา (Agenda-setting Theory) เป็นการกล่าวถึงบทบาทของสื่อมวลชนในการเสนอเรื่องราวต่างๆแก่ประชาชน โดยสื่อมวลชนเอาใจใส่ต่อประเด็นปัญหาบางอย่าง และละเลยปัญหาอื่นๆมีผลให้สาธารณชนมีความเห็นคล้อยตามว่า เรื่องนั้นเป็นหัวข้อหรือประเด็นที่มีความสำคัญหรือไม่มีความสำคัญที่จะนำมาคิดพิจารณา เพราะประชาชนมักจะมีความรู้เกี่ยวภัยสิ่งต่างๆซึ่งสื่อมวลชนกล่าวถึง รวมทั้งรับเอาระดับความสำคัญตามที่สื่อมวลชนได้ให้แก่ประเด็นต่างๆเหล่านั้นด้วย ดังที่ชอว์ (Shaw) และแมคคอมบ์ (McComb) กล่าวว่า "...ผู้รับสารไม่เพียงแต่เรียนรู้เกี่ยวกับประเด็นสาธารณะและเรื่องราวอื่นๆผ่านสื่อมวลชนเท่านั้น แต่ยังเรียนรู้ว่าจะให้ความสำคัญของประเด็นปัญหา และหัวข้อหนึ่งๆมากน้อยเพียงไร จากการที่สื่อมวลชนได้เน้นเอาไว้ ..." (สวนิต ยมาภัย และรวีวรรณ ประกอบผล, 2528, น. 122)

ตามทฤษฎีนี้สื่อมวลชนจะเป็นผู้จัดวาระเกี่ยวกับปัญหาหรือประเด็นข่าว และประชาชนจะคิดและปฏิบัติตามวาระที่สื่อมวลชนกำหนด (อรนุช เลิศจรรยารักษ์, 2524, น. 11)

แบบจำลองการกำหนดวาระหรือหัวข้อเรื่องพิจารณาของแมคคอมบ์และชอว์ (McCombs and Shaw, 1977อ้างในสวนิต ยมาภัยและ รวีวรรณ ประกอบผล, 2528, น. 122) แสดงให้เห็นว่าสื่อมวลชนเป็นตัวกำหนดหัวข้อเรื่องพิจารณาให้แก่ผู้รับสาร เรื่องใดที่สื่อมวลชนให้ความสนใจมากที่สุดจะถูกรับรู้ว่าเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด ดังนี้

แบบจำลองที่ 2

แสดงการจัดวาระโดยสื่อมวลชนของ McCombs and Shaw

ประเด็นปัญหาสาธารณชน	การให้ความสนใจของสื่อมวลชนต่างๆกัน	การรับรู้ที่ตามมาของต่อประเด็นเหล่านี้
X1		**X 1**
X2		**X 2**
X3		**X 3**
X4		**X 4**
X5		**X** 5
X6		**X 6**

จากแบบจำลองจะเห็นว่า ประเด็นใดที่สื่อมวลชนให้ความสนใจมาก ประเด็นนั้นจะถูกนำเสนอมาก จนผู้รับสารสามารถพิจารณาได้เองว่าอะไรเป็นเรื่องที่ควรให้ความสนใจในขณะนั้น ในทางตรงกันข้ามหากสื่อมวลชนละเลยหรือให้ความสนใจประเด็นใดน้อย ปริมาณการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับประเด็นนั้นก็จะน้อย มีผลทำให้ผู้รับสารละเลยความสำคัญของประเด็นปัญหานั้นไปด้วย

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ควรตระหนักและจำเป็นต้องพิจารณาควบคู่กับการจัดวาระของสื่อมวลชน คือ ปัจจัยต่างๆเกี่ยวกับตัวผู้รับสาร ได้แก่ ภูมิหลังของผู้รับสาร ความรู้และความสนใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพราะปัจจัยที่กล่าวมานี้จะมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการเสนอข่าวสารตามวาระประเด็นที่สื่อมวลชนเสนอ กับระดับการรับรู้และความเข้าใจของประชาชนต่อปัญหานั้น

รศ.ดร.สุรพงษ์ โสธารณะนะเสถียร (2533, น. 148) กล่าวว่า อิทธิพลของการจัดวาระของสื่อมวลชนขึ้นอยู่กับ

1. ความสำคัญของเหตุการณ์หรือคุณค่าของข่าว (ตัวสาร)

2. จำนวนผู้รับสารซึ่งได้ติดตามข่าวสารจากการจัดวาระสาร หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นประสิทธิผลของการจัดวาระสาร

3. อายุของข่าวในการจัดวาระสารนับตั้งแต่เกิดข่าวนั้น หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นประสิทธิภาพของการจัดวาระสาร

ดังนั้นในการวิจัยศึกษาครั้งนี้จะนำทฤษฎีการกำหนดวาระข่าวสาร มาช่วยให้เข้าใจถึงการตัดสินใจเลือกประเด็นในการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ และใช้เป็นกรอบแนวทางในการกำหนดคำถามในการตั้งคำถามสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีการคัดเลือกข่าวสาร (Gatekeeper)

การคัดเลือกข่าวสารนั้นปฏิกิริยาการตอบสนองโดยทั่วไปแล้วมักให้ความสนใจที่เหตุการณ์เป็นอันดับแรกแล้วจึงมาทำการคัดเลือกข่าวที่เห็นเป็นประเด็นที่ควรแก่การเสนอ ซึ่งขึ้นอยู่กับประเภทของหนังสือพิมพ์ที่ลักษณะเฉพาะตัวในการรายงานข่าว เพื่อส่งผลให้เกิดความสนใจในข่าว เป็นการรายงานข่าวจากการคัดเลือกข่าวโดยทั่วๆ ไป ขณะเดียวกันหากข่าวนั้นเป็นสิ่งที่มีความน่าสนใจอันอาจจะเนื่องด้วยปัจจัยนานาประการของข่าวทำให้การคัดเลือกข่าวจะเริ่มที่ความสนใจข่าวเป็นอันดับแรก ต่อจากนั้นจะทำการคัดเลือกประเด็นข่าวเจาะลึก แสวงหาข้อเท็จจริงที่นำเสนออย่างต่อเนื่องเป็นเหตุการณ์ก่อให้เกิดความน่าติดตามด้วยการรายงานข่าว ซึ่งการคัดเลือกและการตัดสินใจดังกล่าวเป็นหน้าที่ของบรรณาธิการ หัวหน้านักข่าว นักข่าวที่จะทำการคัดเลือกหรือเป็นนายทวารข่าวสารที่ทำหน้าที่เป็นคนกลางในช่องทางของการสื่อสาร

Schramm กล่าวว่า นายทวารข่าวสาร (Gatekeeper) เป็นผู้มีสิทธิในการเปิดเผยหรือปิดปังข่าวสารที่จะส่งผ่านไปยังประชาชน เป็นเสมือนนายทวารของการรับข่าวสารของประชาชน (พัชนี เชยจรรยา เมตตา วิวัฒนานุกูล ถิรนันท์ อนวัชศิริวงศ์, 2538: 153)

White D.M. ให้แนวคิดว่าเป็นเรื่องของผู้ประตู โดยสารสนเทศจะเคลื่อนไปตามทางติดต่อต่างๆอยู่เสมอ ซึ่งทางเหล่านั้นจะประกอบด้วย “บริเวณต่างๆที่เป็นประตู” อันเป็นที่ที่เกิดการตัดสินใจว่าจะยอมให้สารสนเทศผ่านเข้าไปตามทางติดต่อนั้นหรือไม่ ซึ่งการตัดสินใจจะกระทำด้วยกฎเกณฑ์อันตรงไปตรงมา หรือกระทำไปด้วยความรู้สึกส่วนตัวของผู้เฝ้าประตู สามารถอธิบายได้ด้วยแบบจำลองดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แบบจำลองของ White D.M.

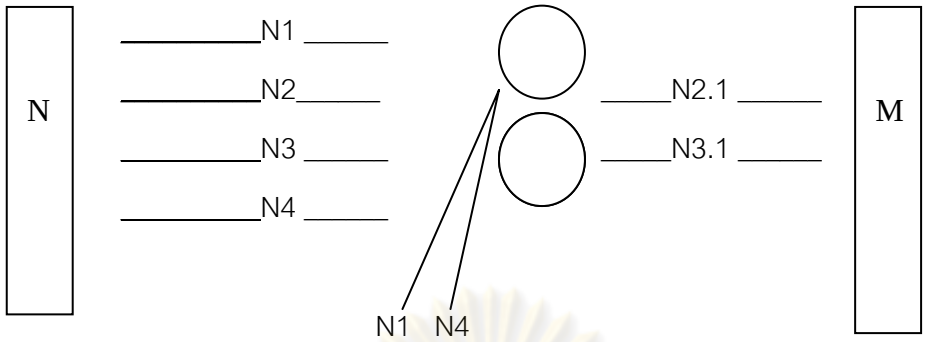

N1, N2, N3, N4	คือ	เรื่องราวต่างๆที่เป็นข่าว
N2.1, N3.1	คือ	เรื่องราวต่างๆที่ผ่านการคัดเลือก
M	คือ	ผู้รับสาร
N1, N4	คือ	เรื่องราวต่างๆที่ถูกตัดทิ้งไป

ที่มา: กิตติวรรณ บุปบาบกะดี, 2540: 44

จากแบบจำลองแสดงให้เห็นว่า ต้นตอของแหล่งข่าวจะมีข่าวสารมากมายหลายข่าวส่งมายังนักหนังสือพิมพ์ บรรณาธิการข่าวจะทำหน้าที่คัดเลือกข่าวสารเพียงบางชิ้นเพื่อทำการพิมพ์ ส่วนที่เหลือก็จะทิ้ง ข่าวสารที่ถูกคัดเลือกจะถูกตัดแต่เพื่อให้เหมาะสมกับเนื้อที่เพื่อส่งไปยังผู้อ่าน ดังนั้นหนังสือพิมพ์มีผู้ที่ทำหน้าที่เปิด/ปิดประตูข่าวสาร ประกอบด้วยนักข่าว คอลัมน์นิสต์ บรรณาธิการที่ทำหน้าที่รวบรวม คัดเลือก เรียบเรียงและตรวจสอบข่าวก่อนออกสู่ประชาชนผู้รับข่าว ตลอดจนสามารถกำหนดทิศทางการไหลของข่าวสาร

กล่าวโดยสรุปนายทวารข่าวสาร (Gatekeeper) คือ บุคคลที่มีความสำคัญและมีหน้าที่ต้องตัดสินใจเลือกข่าวสารที่จะเผยแพร่ไปสู่ประชาชน ว่าข่าวสารอย่างไรไม่ควรส่งไปและข่าวสารอย่างไรควรส่งไป ส่งไปทันใดหรือส่งไปช้าๆ ด้วยคุณสมบัติดังกล่าว นายทวารข่าวจึงมักเป็นผู้ที่ได้รับความเชื่อถือมากกว่าผู้อื่น และได้นำมาวิเคราะห์โดยใช้องค์ประกอบของข่าวเป็นหลักมาวิเคราะห์ผู้สื่อข่าวบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ฉบับ เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกข่าวสารเกี่ยวกับความเสี่ยงและอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน

แนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของการสื่อสาร (Functions of Communication)

"วิกฤต" เป็นเหตุการณ์ที่ไม่สามารถที่จะคาดคะเน และไม่แน่นอน และเป็นอันตรายต่อองค์กร ซึ่งในภาวะวิกฤตสื่อมีบทบาทที่สำคัญในการจัดการภาวะวิกฤต ซึ่งสื่อจะต้องมีความรับผิดชอบและต้องสื่อสารข้อเท็จจริงต่อสาธารณชน ความไม่แน่นอนที่เกิดจากการนำเสนอของสื่อในการรายงานวิกฤต สามารถทำลายความพร้อมในการจัดการภาวะวิกฤตทั้งหมด

Harold D. Lasswell (1948) ได้สรุปภารกิจพื้นฐานของสื่อมวลชนไว้ 3 ประการ คือ

1. *ภารกิจในการเป็นยามคอยสอดส่องตรวจสอบสภาพแวดล้อมทางสังคม (Surveillance of the environment)* ซึ่งหมายถึง การทำหน้าที่ในการสังเกตและติดตามเอาใจใส่เหตุการณ์ หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสังคม เท่ากับทำหน้าที่เก็บรวบรวมและรายงานข่าว

2. *ภารกิจในการสร้างความสัมพันธ์ให้กับส่วนต่าง ๆ ของสังคม (Correlation of the parts of society)* ซึ่งหมายถึง การทำหน้าที่ชี้แจงให้เข้าใจว่ามีส่วนใดบ้างในสังคมที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นโดยการศึกษาวิเคราะห์รายละเอียดของเหตุการณ์อย่างรอบคอบ พร้อมทั้งทำหน้าที่ในการตีความ

3. *ภารกิจในการถ่ายทอดมรดกทางสังคม (Transmission of the social heritage)* ซึ่งหมายถึง หน้าที่สืบทอดความคิดเห็น ความเชื่อ ค่านิยม และบรรทัดฐานทางสังคมจากสมาชิกทางสังคมจากสมาชิกในแต่ละยุคสมัย เพื่อเป็นการขัดเกลาอบรม และให้ความรู้ ภารกิจนี้ยังรวมถึงการให้ข้อวิพากษ์วิจารณ์และตีความข่าวสาร เพื่อช่วยให้ข่าวสารที่แยกย่อยออกเป็นส่วนๆ มีความหมายเกิดขึ้น

"สื่อมวลชน" จึงเปรียบเสมือนผู้ทำหน้าที่ "ยามเฝ้าประตู (Gatekeeper)" ให้แก่สังคม โดยมีบทบาทในการกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setting) ที่จะนำเสนอไปยังสาธารณชน ดังนี้

1. ด้านสารสนเทศเพื่อเฝ้าระวัง (Surveillance) คือ การทำหน้าที่ให้สาระเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย กิจกรรมขององค์กรต่างๆ ให้สาระเกี่ยวกับเหตุการณ์ และสถานการณ์ภายนอก ตลอดจนจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังตามผลประโยชน์ของผู้เป็นยามเฝ้าประตู (Gatekeeper) หรือผู้กำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setter) ในรูปแบบรายงาน และการรณรงค์ด้านข่าวสาร

2. ด้านความเกี่ยวพัน (Correlation) คือ บทบาทในการตีความสาระและเหตุการณ์ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของผู้เป็นยามเฝ้าประตู (Gatekeeper) แสดงความคิดเห็นในเชิงเสนอแนะ มีการให้สาระที่เป็น "ภูมิหลัง" และการวิพากษ์วิจารณ์ นอกจากนี้ สื่อมวลชนยังต้องทำหน้าที่ในลักษณะยามเฝ้าระวังผู้กุมอำนาจ และให้เป็นเวทีสำหรับนานาทัศนะ

3. ด้านความต่อเนื่อง (Transmission) คือ บทบาทที่จะต้องสะท้อนค่านิยมและวัฒนธรรมหลักออกมาในเนื้อหาสาระของสื่อ และพัฒนาจิตสำนึกของการเป็นเจ้าของ

4. การผลักดันให้เกิดความเคลื่อนไหวทางสังคม (Mobilization) คือ การที่สื่อมวลชนเข้าร่วมรณรงค์เมื่อมีปัญหาบางอย่างเกิดขึ้น เป็นผู้กระตุ้นความสนใจ กระตุ้นให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วม และพยายามโน้มน้าวใจ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

ในทางตรงกันข้าม หากมีการดำเนินการที่ไม่เหมาะสม อาจทำให้ภารกิจที่กล่าวมาแล้วล้มเหลว และส่งผลด้านที่ไม่ตั้งใจเกิดขึ้น

ผลกระทบของสื่อมวลชน

ในการทำงานของสื่อมวลชน อาจก่อให้เกิดผลกระทบทั้งที่สื่อตั้งเป้าหมายไว้ (intended consequence) หรือที่ไม่ได้ตั้งใจ (unintended consequence) 4 ระดับ จากระดับย่อยไปสู่ระดับใหญ่ คือ

1. ระดับปัจเจกบุคคล ผลกระทบที่เกิดกับปัจเจกบุคคล ได้แก่ ด้านความนึกคิด (cognition) เช่น ความรู้ (knowledge) และความเห็น(opinion) ด้านความรู้สึก (affection) เช่นทัศนคติ ซึ่งหมายถึงความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และด้านพฤติกรรม (behaviour) ตัวอย่างเช่น การที่เด็กและเยาวชนรับสื่อประเภทใดประเภทหนึ่งมากเกินไป (heavy user of mass media) จนทำให้ขาดการติดต่อสื่อสารกับบุคคล และโลกภายนอก และอาจนำไปสู่การถูกสื่อครอบงำได้โดยง่าย

2. ระดับกลุ่มหรือองค์กร เช่น ดนตรีและรายการบันเทิงต่างๆ มีอิทธิพลต่อการสร้างวัฒนธรรมย่อยของกลุ่มเด็กและวัยรุ่น หรือการโฆษณาโทรศัพท์มือถือทำให้คนรุ่นใหม่ในวัยทำงานติดโทรศัพท์และนิยมสื่อสารกันด้วยภาษาภาพผสมกับถ้อยคำสั้นๆ

3. ระดับสถาบันทางสังคม เช่น การเสนอข่าวในเชิงลบเกี่ยวกับพระสงฆ์บ่อยๆ ทำให้สถาบันศาสนาได้รับผลกระทบจนอาจนำไปสู่การปฏิรูปสถาบันสงฆ์

4. ระดับสังคมและวัฒนธรรม เช่น การจัดการประกวดนางงาม และการเสนอเป็นข่าวใหญ่อย่างต่อเนื่อง เป็นการตอกย้ำค่านิยมเกี่ยวกับผู้หญิงในเรื่องรูปเป็นทรัพย์ เรื่องผู้หญิงเป็นสินค้าทางเพศ เท่ากับเป็นการสนับสนุนให้ธำรงสภาพสังคมชายเป็นใหญ่ ค่านิยมการมีเมียน้อย การเที่ยวโสเภณี ไปจนถึงการใช้ความรุนแรงในครอบครัว

นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตเกี่ยวกับผลกระทบทั้ง 4 ระดับว่า ผลกระทบที่เกิดอาจกระทบต่อเนื่องจากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่งเสมอ เนื่องจากผลในระดับย่อยจะมีการสะสมไปสู่ผลในระดับใหญ่และในวงกว้างเมื่อระยะเวลาผ่านไปนานๆ เช่น การเสนอข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการคอร์รัปชั่นในวงราชการบ่อยๆ สังคมจะสะสมความรู้เกี่ยวกับกระบวนการคอร์รัปชั่น และนำไปสู่การตรวจสอบหน่วยราชการมากขึ้น ตลอดจนสนับสนุนกระบวนการปฏิรูปการเมือง เป็นต้น

ทฤษฎีการรับรู้ (Perception Theory)

"การรับรู้" คือ การใช้ประสบการณ์เดิมแปลความหมาย สิ่งเร้า ที่ผ่านประสาทสัมผัสแล้วเกิดความรู้สึกระลึกรู้ความหมายว่าเป็นอะไร ซึ่งกระบวนการ (Process) ของการรับรู้นั้น เป็นกระบวนการที่คาบเกี่ยวกันระหว่างความเข้าใจ การคิด การรู้สึก (Sensing) ความจำ (Memory) การเรียนรู้ (Learning) การตัดสินใจ (Decision making) การแสดงพฤติกรรม เขียนเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

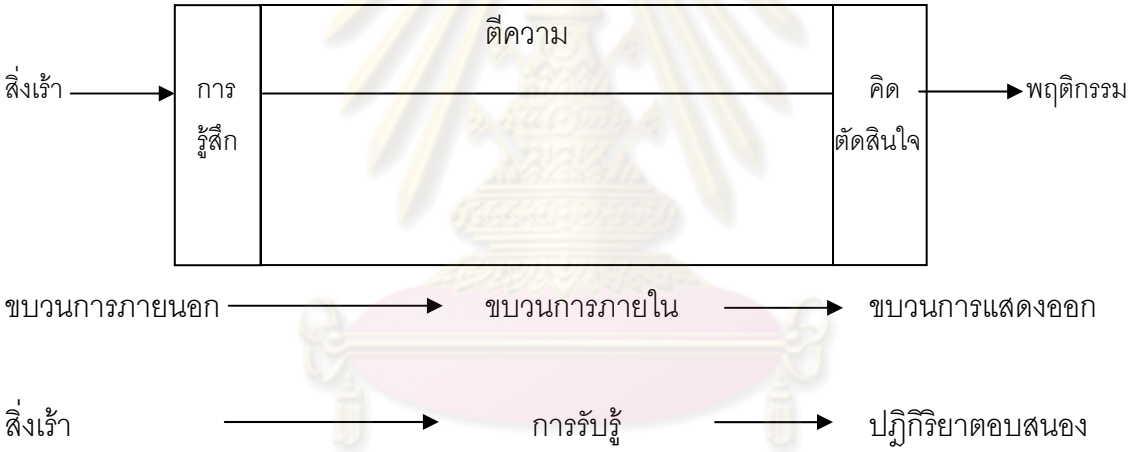

ทั้งนี้ในกระบวนการแห่งการรับรู้ถ้าพิจารณาในแง่ของพฤติกรรม "การรับรู้" จะแทรกอยู่ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองต่อสิ่งเร้า

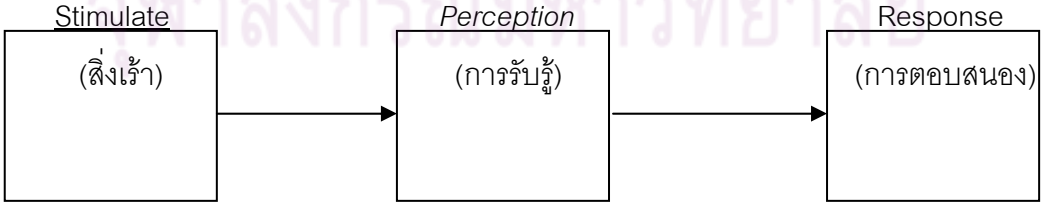

และการรับรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องประกอบด้วย

1. มีสิ่งเร้าที่จะรับรู้ (Stimulate)

2. ประสาทสัมผัส (Sense Organic) และความรู้สึกสัมผัส

3. ประสบการณ์เดิม หรือความรู้สึกเดิมเกี่ยวกับสิ่งเร้าที่ได้สัมผัส

4. การแปลความหมายจากสิ่งที่สัมผัส

อย่างไรก็ตามการที่มนุษย์สามารถรับรู้สิ่งต่างๆได้นั้น ต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง และการจะรับรู้ได้ดีมากน้อยเพียงใดยังขึ้นอยู่กับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคล โดยสิ่งที่มีอิทธิพลหรือปัจจัยของการรับรู้นั้นแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1.ลักษณะของผู้รับรู้ และ 2.ลักษณะของสิ่งเร้า

1. ลักษณะของผู้รับรู้ แบ่งออกเป็นลักษณะย่อยดังนี้

1.1 ด้านกายภาค หมายถึง อวัยวะสัมผัส เช่น หู ตา จมูก และอวัยวะสัมผัสอื่นๆ ปกติหรือไม่ มีความรู้สึกรับสัมผัสสมบูรณ์เพียงใด

1.2 ด้านจิตวิทยา ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาของคนที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้นั้นมีหลายประการ เช่น ความจำ อารมณ์ ความพร้อม สติปัญญา การสังเกตพิจารณา ความสนใจตั้งใจ ทักษะ ค่านิยม วัฒนธรรม ประสบการณ์เดิม ฯลฯ อันเป็นผลจากการเรียนรู้เดิม ในแง่ของนักจิตวิทยาถือว่าการรับรู้นั้นเป็นสิ่งที่เลือกสรรอย่างยิ่ง (High Selective) เริ่มตั้งแต่เลือกรับสัมผัสเอาเฉพาะที่ต้องการและแปลความให้เข้ากับตนเอง

2. ลักษณะของสิ่งเร้า แบ่งออกเป็นลักษณะย่อยดังนี้

2.1 สิ่งเร้าภายนอกที่ดึงดูดความสนใจและความตั้งใจ ได้แก่ คุณสมบัติและคุณลักษณะ คุณลักษณะของสิ่งเร้าที่จะทำให้เกิดการรับรู้ ซึ่งถ้าสิ่งเร้ามีคุณสมบัติและลักษณะที่สนองธรรมชาติในการรับรู้ของบุคคลนั้นๆ ก็จะต้องมีความตั้งใจในการรับรู้ดีขึ้น

2.2 การจัดลักษณะหมวดหมู่ของวัตถุที่เป็นสิ่งเร้า กล่าวคือ สิ่งที่อยู่ใกล้กัน มนุษย์มักรับรู้ว่ามีความเกี่ยวข้องกันมากกว่าสิ่งที่เหมือนกันแต่อยู่ไกลออกไป และมีแนวโน้มที่จะรับรู้สิ่งที่ใกล้กันให้เป็นภาพเดียวกัน

2.3 การรับรู้เกี่ยวกับระยะทางหรือความลึก กล่าวคือ มนุษย์มีความสามารถในการรับรู้ถึง 3 มิติ ความสามารถนี้เกิดจากการเรียนรู้ของมนุษย์

ขณะเดียวกันการรับรู้ใดๆของมนุษย์อาจเกิดความผิดพลาดขึ้นได้ “การรับรู้ผิดพลาด” เกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น เนื่องจาก

- สภาวะบางประการของสิ่งเร้า นับตั้งแต่คุณสมบัติของสิ่งเร้าหรือส่วนประกอบที่แตกต่าง หรือความเชื่อที่บุคคลมีต่อการรับรู้

- ความเชื่อที่ผิดๆ (Delusions)

- ความไม่สมบูรณ์ของประสาทและอวัยวะสัมผัส

- อุปทานของตนเอง

- การแปลสัมผัสผิด เพราะประสบการณ์น้อยมีความรู้ไม่พอ

- บุคลิกภาพอุปนิสัยและเจตคติ (Attitude) คนมองโลกในแง่ดีมักเห็นส่วนดีของสิ่งเร้ามากกว่าส่วนเสีย

- ความต้องการ คนที่มีความต้องการต่างกัน ถ้าถูกสิ่งเร้าด้วยสิ่งเดียวกันอาจเกิดการรับรู้ต่างกัน

- อารมณ์

- ความใส่ใจ (Attention)

- วัฒนธรรม เป็นกรอบของการอ้างอิง (frames of Reference) เช่น ในยุโรปกับประเทศไทยมองการจูบในที่สาธารณะแตกต่างกัน

- มองในแง่มุม ทิศทาง บรรยากาศต่างกันจะเห็นต่างกัน

(กันยา สุวรรณแสง, จิตวิทยาทั่วไป, 2542)

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีการรับรู้มาเป็นแนวคิดในการกำหนดกรอบคำถามแบบสอบถามที่จะใช้ในการศึกษาประชากรที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร

ทฤษฎีการสื่อสารความเสี่ยง (Risk Communication)

การสื่อสารความเสี่ยงได้รับการศึกษาอย่างจริงจังในสหรัฐอเมริกา เมื่อราวๆปลายทศวรรษที่ 1980 ซึ่งเป็นช่วงที่โลกกำลังเผชิญกับภัยหายนะครั้งใหญ่ๆ มากมาย เช่น การระเบิดโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เชอร์โนบิลล์ สหภาพโซเวียต การแพร่กระจายของสารเคมีที่เป็นพิษจากการระเบิดของโรงงานเคมีที่เมืองโบปาล อินเดีย เป็นต้น (อ้างอิงใน วิลาสินี พิพิธกุล, 2537)

1. ความหมายของการสื่อสารความเสี่ยง (Risk Communication)

Covello และ Slovic (1987) หมายถึง การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มที่สนใจ เกี่ยวกับประเด็นเรื่องธรรมชาติความสำคัญ หรือการควบคุมความเสี่ยง เช่น กลุ่มที่สนใจเกี่ยวกับตัวแทนรัฐบาล สมาคม หรือกลุ่มอุตสาหกรรม สหภาพ สื่อมวลชน นักวิทยาศาสตร์ มืออาชีพในองค์กร กลุ่มที่สนใจเรื่องสาธารณะชุมชน และเรื่องส่วนตัวเฉพาะบุคคล

2. ความสำคัญของการสื่อสารความเสี่ยง

Nelkin (1989) จากมหาวิทยาลัยคอร์แนลล์ กล่าวว่า เมื่อใดก็ตามที่สาธารณชนเกิดความกลัวในเรื่องของความเสี่ยงในเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง นั่นย่อมหมายความว่า พวกเขาไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอ ดังนั้น การเพิ่มข้อมูลที่ถูกต้องและเพียงพอ ย่อมทำให้สาธารณชนมีการรับรู้ที่กระจ่างชัดขึ้น และสามารถตระหนักรู้ในเหตุการณ์นั้นๆ มากขึ้น

Mileti and Fitzpatrick (1991) กล่าวว่า การสื่อสารความเสี่ยงมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ การให้การศึกษา (Educating) หรือการให้ข้อมูล (Informating) ที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยง และยังเป็นการเตือนภัย เพื่อให้เกิดการป้องกันตัว (Elicit protection actions)

3. การสื่อสารความเสี่ยงและสื่อ (Risk Communication and the News Media)

The American Newspapers Publisher Assosiation ได้ทำการสำรวจความเห็นของนักเรียนชาวอเมริกัน เมื่อปี 1973 ทำให้ทราบว่า อัตราการกระจายตัวของการสื่อสารข่าวภัยพิบัติ และความเสี่ยงเป็นที่รู้จักกันอย่างรวดเร็ว ซึ่งทำให้มีผู้รับสารให้ความสนใจมาก

4. รูปแบบของการสื่อสารความเสี่ยงผ่านสื่อ (Risk Communication via the media)

จากการวิจัยเชิงสำรวจของ WÅHLBERG and SJÖBERG (2000) ได้ให้แนวคิดว่า การสื่อสารผ่านสื่อนั้นมี 2 ลักษณะ คือ

1) ลักษณะเจตนา (International Information) เพื่อให้ประชาชนรับรู้องค์ประกอบความเสี่ยง และเปลี่ยนทัศนคติ (Attitude) และพฤติกรรม (Behavior) ดังนั้น เมื่อรัฐบาลหรือองค์กรต่างๆ เกิดเหตุการณ์ความเสี่ยงขึ้น โดยปกติแล้วหน่วยงานนั้นๆ จะให้ข้อมูลผ่านสื่อในการนำเสนอสาร ในรูปแบบการรณรงค์ไปสู่สาธารณชน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2) ลักษณะที่ไม่เจตนา (Accident Information) ซึ่งหมายถึง การนำเสนอข้อมูลข่าวสารสนเทศ ในรูปแบบข่าว (News) หรือบันเทิง (Entertainment) ซึ่งเป็นเพียงการนำเสนอข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ เพื่อให้ประชาชนรับรู้ แต่ไม่ได้มีเจตนาโดยตรงที่จะให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรม เช่นเดียวกับสื่อเพื่อรณรงค์ แต่ก็มีความเป็นไปได้ที่ประชาชนจะเปลี่ยนทัศนคติ หรือพฤติกรรมในลักษณะที่ไม่เจตนา (Accident Probability)

ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงนำทฤษฎีการสื่อสารความเสี่ยงมาให้ในการวิเคราะห์เนื้อหาของการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารของหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน

ทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้ความเสี่ยง

1. พฤติกรรมและการแสดงพฤติกรรม

พฤติกรรม หมายถึง การกระทำทุกอย่างของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นการกระทำที่สังเกตเห็น หรือพฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) เช่น การพูด การเดิน การกระพริบตา หรือการกระทำที่ไม่สามารถสังเกตเห็น หรือพฤติกรรมภายใน (Tovert Behavior) เช่นการรู้สึก การคิด และการตัดสินใจ ทั้งนี้ พฤติกรรมทั้งสองแบบมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยพฤติกรรมภายในจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอก

2. ปัจจัยที่เป็นสิ่งกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ สามารถแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. *ลักษณะนิสัยของมนุษย์* ซึ่งในที่นี้ หมายถึง ความเชื่อ ค่านิยม และบุคลิกภาพ

1.1 ความเชื่อ คือ การที่บุคคลหนึ่งคิดถึงอะไรก็ได้ในแง่ของข้อเท็จจริง และความเชื่อนั้นไม่จำเป็นต้องถูกต้องเสมอไป โดยทั่วไปความเชื่อมาจากการเห็น หรือการสัมผัส ได้ยิน ได้รับคำบอกเล่า หรืออ่านข้อเขียนจากสิ่งตีพิมพ์

1.2 ค่านิยม คือ แนวคิดทั้งที่เห็นได้เด่นชัด ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษของบุคคลกลุ่มหนึ่ง และเป็นเครื่องชี้แนวปฏิบัติอย่างกว้าง ๆ ให้แก่บุคคลว่าอะไรเป็นสิ่งที่ดี นับว่าเป็นความคิดที่มีอิทธิพลให้บุคคลเลือกกระทำการอันใดอันหนึ่ง โดยทั่วไปแล้วค่านิยมเกิดจากการอ่าน คำบอกเล่า หรือคิดขึ้นมาเอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.3 บุคลิกภาพ คือ สิ่งที่บอกว่าบุคคลจะปฏิบัติอย่างไรในสถานการณ์หนึ่ง ๆ เช่น ในสถานการณ์อย่างเดียวกัน แต่บุคคล 2 คน มีพฤติกรรมต่างกันและคน ๆ เดียวกันถ้าอยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่ต่างกันก็อาจจะมีพฤติกรรมต่างกัน ส่วนที่มาของบุคลิกภาพนั้นไม่ได้เกิดจากการอ่าน หรือการฟังคำบอกเล่า เช่นเดียวกับ ความเชื่อ และค่านิยม แต่บุคลิกภาพ เกิดจากการเรียนรู้ ตามทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory) ที่อธิบายว่า มนุษย์จะแสดงพฤติกรรมที่นำมาซึ่งรางวัล (Reward หรือ Reinforcement) และไม่แสดงพฤติการณ์ที่นำมาซึ่งการลงโทษ (Punishment)

Bandura, A. (1973, 1977, 1983) ได้อธิบายทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่นักจิตวิทยานิยมใช้กันอย่างกว้างขวาง มีใจความสำคัญว่า มนุษย์ไม่เพียงเรียนรู้จากกระทำแต่ยังเรียนรู้จากการสังเกต กล่าวคือ เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ อาทิ รายการ “Second-hand” จะเป็นรายการที่สอนเรื่องราวเกี่ยวกับโลก โดย Bandura กล่าวว่า ภาพที่เราเห็นจากโทรทัศน์ ถูกสร้างขึ้นไม่ใช่ภาพจริง ทำให้เนื้อหามีความรุนแรงกว่าความเป็นจริง

2. *สิ่งที่ไม่เกี่ยวกับลักษณะนิสัยของมนุษย์* หมายถึง สิ่งกระตุ้นพฤติกรรม และความเข้มข้นของสิ่งกระตุ้นพฤติกรรม ทัศนคติ และสถานการณ์ ได้แก่

2.1 สิ่งกระตุ้นพฤติกรรม (Stimulus object) และความเข้มข้นของสิ่งกระตุ้นพฤติกรรม (Strength of Stimulus object) คือ สิ่งที่เกิดขึ้นแล้วจะกระตุ้นการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ เนื่องจากลักษณะนิสัยของบุคคล ความเชื่อ ค่านิยม และบุคลิกภาพนั้น แม้จะมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรม แต่พฤติกรรมจะเกิดขึ้นยังไม่ได้ถ้าไม่มีสิ่งกระตุ้น อาทิเช่น เสียงปืน อาหาร ความหิว เป็นต้น

2.2 ทัศนคติ (Attitude) คือ การที่บุคคลคิดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือคนใดคนหนึ่ง หรือการกระทำอันหนึ่งในทำนองว่าดีหรือไม่ดี สมควรหรือไม่ เหมาะสมหรือไม่

2.3 สถานการณ์ (Situation) คือ สิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นบุคคลและไม่ใช่บุคคล ซึ่งอยู่ในสภาวะที่บุคคลกำลังจะมีพฤติกรรม

แต่การจะเกิดการรับรู้นั้น จะต้องเกิดจากการเปิดรับข้อมูลข่าวสารก่อน ซึ่ง Klapper (1960) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการในการเลือกรับข่าวสาร (Selective Process) ดังนี้

1. *การเลือกเปิดรับ (Selective Attention) คือ บุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสารจากแหล่งสารตามความสนใจและความต้องการ เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาหรือสนองความต้องการของตน*

2. *การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) คือ บุคคลจะเลือกให้ความสนใจข่าวสารที่สอดคล้องกับทัศนคติและความเชื่อดั้งเดิมของตนด้วย และหลีกเลี่ยงที่จะให้ความสนใจกับข่าวสารที่ขัดแย้งกับทัศนคติของตน*
3. *การเลือกรับรู้ (Selective Perception) คือ บุคคลจะเลือกรับรู้ และตีความข่าวสารที่ได้รับ ไปในทางที่สอดคล้องกับทัศนคติและประสบการณ์ที่มีอยู่เดิมในกรณีที่ข่าวสารมาใหม่มีความขัดแย้งกับทัศนคติและความเชื่อดั้งเดิม บุคคลมักจะบิดเบือนข่าวสารนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับทัศนคติและความเชื่อของตน*
4. *การเลือกจดจำ (Selective Retention) คือ บุคคลเลือกจดจำเนื้อหาสาระของสารในส่วนที่ต้องการจำเก็บไว้เป็นประสบการณ์ เพื่อจะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป และมักจะลืมข่าวสารในส่วนที่ไม่ต้องการอีกด้วย*

สำหรับพฤติกรรมการตัดสินใจของมนุษย์โดยทั่วไปนั้น เริ่มต้นจากการที่เราได้รับรู้ (Perceive) สถานการณ์แวดล้อมว่าเป็นอย่างไร มีการมองเห็นสถานการณ์แวดล้อมหรือไม่ และสามารถจะรับรู้ปัญหาว่าเป็นปัญหาที่แท้จริงหรือไม่ การรับรู้ส่วนหนึ่งจะขึ้นอยู่กับผลของการเรียนรู้ว่าอะไรคืออะไร แต่ขณะเดียวกันเราอาจเรียนรู้ได้ดี ถ้าหากว่าลักษณะของการรับรู้ดีพอ การรับรู้กับการเรียนรู้จึงมีลักษณะที่ขึ้นต่อกัน (Interdependence)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิลาสินี พิพิธกุล (2537) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการสื่อสารเรื่องความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อม กรณีมลพิษจากโรงงานไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ซึ่งได้ทำการรวบรวมและวิเคราะห์เนื้อหาจากหนังสือพิมพ์ทั้งระดับท้องถิ่น และระดับชาติ การสัมภาษณ์บรรณาธิการ นักข่าว และบุคคลที่ใกล้ชิดกับกรณีวิกฤตการณ์มลพิษรวมถึงการใช้แบบสอบถามความคิดเห็นชาวบ้านแม่เมาะ 90 ราย ทำให้ทราบว่า

หนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมในรูปแบบของการรายงานเหตุการณ์ที่คืบหน้าไปแต่ละวัน โดยมุ่งชูประเด็นของความขัดแย้ง และผลกระทบมากกว่าที่จะนำเสนอประเด็นที่ใช้ความรู้ความเข้าใจ และสร้างความตระหนักในความจำเป็นของการแก้ไขในระยะยาว มีผลให้สังคมตื่นตัวกับเหตุการณ์ความเสี่ยงเป็นครั้งๆไป ทั้งนี้ พบว่ามีปัจจัย และเงื่อนไขทั้งภายนอกและภายในองค์กรหนังสือพิมพ์ ที่เป็นข้อจำกัดในการสร้างประสิทธิภาพของการรายงานข่าวความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมเช่น นโยบายการเลือกสรรและการกำหนดวาระข่าวสารของหนังสือพิมพ์ ประสิทธิภาพของ

นักข่าว ความจำกัดของข้อมูลข่าวสาร และความขัดแย้งในบริบททางประวัติศาสตร์ ระหว่างฝ่ายอนุรักษ์ กับฝ่ายพัฒนาทางอุตสาหกรรม

พารนี ปัทมานันท์ (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์กับการรับรู้ และปฏิกิริยาตื่นตระหนกของผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณีโคบอลต์ 60 ที่ออกมาต่อต้านการเผาศพผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสี ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาทางหนังสือพิมพ์ 3 ฉบับ ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ และข่าวสด และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้แทนจากหนังสือพิมพ์ ระดับหัวหน้าข่าว และผู้สื่อข่าวจากหนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ฉบับ ผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์ 3 ท่าน ผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงฯ 4 คน นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และหนังสือพิมพ์รวม 9 คน

ผลการวิจัย พบว่า ข่าวจากหนังสือพิมพ์ที่นำมาศึกษาไม่เข้าข่ายความจริงรอบด้าน เน้นแต่ปัญหาผลกระทบ และความรุนแรง ส่วนประเด็นสำคัญอื่นๆ นับตั้งแต่แนวปฏิบัติเพื่อป้องกันไม่ให้ปัญหาที่เกิดขึ้นซ้ำอีก เหตุผลที่ไม่ต้องหวาดกลัวภัยจากศพนั้นพบแต่น้อยมาก ปัจจัยที่ทำให้หนังสือพิมพ์ไม่สามารถทำหน้าที่เสนอความจริงได้ ประกอบด้วย ความไม่รู้จริงของหนังสือพิมพ์ และการเข้าถึงข้อเท็จจริงที่เป็นไปอย่างยากลำบาก

สำหรับการรับรู้และปฏิกิริยาตื่นตระหนกของประชาชนพบว่า ทั้ง 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนวัดรางบัว เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ, วัดถ้ำแกลบ ต.มหาชัย อ.สมเด็จ จ.กาฬสินธุ์ และวัดบางบ่อ จ.สมุทรปราการ พบว่าทั้งหมดรับรู้ข่าวประเด็นปัญหาผลกระทบ และความรุนแรง จากสื่อมวลชนทุกแขนง ประชาชนมีทัศนคติในแง่ลบ ถึงขั้นหวาดกลัว เนื่องจากขาดความรู้เกี่ยวกับโคบอลต์ 60 ไม่มีความเชื่อถือต่อหน่วยงานรัฐ ให้ความสำคัญกับข้อมูลจากสื่อมวลชนมาก จึงเกิดการตื่นตระหนกกระทั่งออกมารวมตัวกันต่อต้านการเผาศพ

จันทร์เพ็ญ ถนอมบุญ (2540) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แหล่งข่าว ประตูข่าว และเนื้อหาข่าววิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีของหนังสือพิมพ์รายวัน ซึ่งได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน 3 ฉบับ ได้แก่ ไทยรัฐ มติชน และกรุงเทพธุรกิจ พบว่า หนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญต่อการนำเสนอข่าววิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีค่อนข้างน้อย เห็นได้จากปริมาณความถี่ และพื้นที่ในการนำเสนอเพียง 6.54% ต่อเนื้อที่ทั้งหมดของหนังสือพิมพ์ โดยหนังสือพิมพ์กรุงเทพให้พื้นที่น้อยที่สุด รองลงมามติชน และไทยรัฐ ส่วนใหญ่เป็นการรายงานตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมากกว่าข่าวที่นักข่าวคิดค้นประเด็นเอง โดยให้ความสำคัญกับองค์ประกอบข่าวด้านความสด ทันเหตุการณ์มากที่สุด

รองลงมาด้านความเด่น และความก้าวหน้า แหล่งที่มาของข่าวที่พบมากที่สุด คือการสัมภาษณ์นักวิชาการทั่วไป

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เนื้อหาข่าวทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวันส่วนใหญ่เป็นการนำเสนอข่าวตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือข่าวประชาสัมพันธ์มากกว่าการนำเสนอข่าวที่นักข่าวคิดประเด็นเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนการสำรวจความคิดเห็นของแหล่งข่าว และผู้สื่อข่าวในการจัดอันดับความสำคัญของประเภทข่าววิทยาศาสตร์ พบว่า ไม่สอดคล้องกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ยังพบว่า แหล่งข่าวมีความพึงพอใจต่ำกว่าระดับปานกลางต่อการปฏิบัติหน้าที่รายงานข่าววิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของผู้สื่อข่าว ในเรื่องความสมบูรณ์ครบถ้วน, การอ้างแหล่งข่าว, ความเป็นธรรม/ยุติธรรม และปริมาณความบ่อยหรือความถี่ในการนำเสนอ

นางสาวกษมา ศิริกุล ได้ทำการวิจัยเรื่อง อธิบายผลของการนำเสนอข่าวความเสี่ยงที่มีองค์ประกอบด้านความรุนแรง และโอกาสที่จะประสบกับความเสี่ยงต่อการตัดสินใจของประชาชน และอธิบายความสัมพันธ์ของภูมิหลังเกี่ยวกับความเสี่ยงของประชาชนต่อการตัดสินใจ การวิจัยนี้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบที่ไม่ทราบค่าความคลาดเคลื่อน 312 คนและให้แต่ละคนอ่านข่าวความเสี่ยงสมมุติคนละ 1 ข่าว จากทั้งหมด 12 ข่าว ซึ่งสร้างขึ้นจากความเสี่ยง 4 ประเภทคือ อุบัติเหตุ โรคจากสิ่งแวดล้อม ภัยธรรมชาติ และโรคระบาดและในแต่ละประเภทจะกำหนดให้มีเงื่อนไข(Treatment) ในการนำเสนอต่างกัน 3 แบบ ดังนี้ 1. ข่าวที่มีองค์ประกอบด้านความรุนแรงสูง และโอกาสที่จะประสบกับความเสี่ยงสูง 2. ข่าวที่มีองค์ประกอบด้านความรุนแรงต่ำแต่มีโอกาสที่จะประสบกับความเสี่ยงสูง 3. ข่าวที่มีองค์ประกอบด้านความรุนแรงสูง แต่มีโอกาสจะประสบความเสี่ยงต่ำ

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบด้านความรุนแรงและโอกาสที่จะประสบกับความเสี่ยง ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของประชาชน เมื่อประชาชนได้อ่านข่าวความเสี่ยงที่มีองค์ประกอบด้านความรุนแรง และโอกาสที่จะประสบกับความเสี่ยงต่างกัน ประชาชนส่วนใหญ่ตัดสินใจที่จะเผชิญความเสี่ยงต่อไป แต่จะลดการกระทำที่มีโอกาสที่จะประสบกับความเสี่ยงลง และเพิ่มความระมัดระวังมากขึ้น และเมื่อเปรียบเทียบภูมิหลังเกี่ยวกับความเสี่ยงของประชาชน พบว่า ประชาชนที่มีภูมิหลังแตกต่างกันไม่ได้ตัดสินใจต่างกัน

นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับประชาชนได้แก่ ประเภทข่าวความเสี่ยง พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร การรับรู้ความเสี่ยง และความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของสื่อ ในฐานะเป็นแหล่งข้อมูลที่ช่วยลดความสับสนจากความเสี่ยงพบว่า ปัจจัยอื่นๆ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจของประชาชนเช่นเดียวกัน สาเหตุหลักในการตัดสินใจเผชิญความเสี่ยง คือปัจจัยด้านความจำเป็น นอกจากนี้พบว่าปัจจัยด้านอื่นๆ อาทิ ด้านสังคมและด้านจิตวิทยา ส่วนสาเหตุที่กลุ่มตัวอย่างตัดสินใจหลีกเลี่ยงนั้น เกิดจากปัจจัยด้านโอกาสที่จะประสบกับความเสี่ยง

ศศิเพ็ญ วชิรเจริญทรัพย์ (2544) การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของหนังสือพิมพ์ในการสร้างวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์ โดยมีขอบเขตของการศึกษา คือ ในเรื่องการสร้งพื้นฐานความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และการสร้างกระบวนการคิดในเชิงวิทยาศาสตร์ โดยศึกษาการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์โดยแยกเป็นเนื้อหาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ เนื้อหาข่าวโดยศึกษาเป็นกรณีศึกษา งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งวิเคราะห์บทบาทของหนังสือพิมพ์รายวันในเรื่องการสร้างวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์ ว่ามีการสร้างพื้นฐานความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ในแบบการเสริมสร้างความรู้ และสร้างกระบวนการคิดในเชิงวิทยาศาสตร์ให้กับผู้อ่านอย่างไร และผู้ที่รับผิดชอบในการคัดเลือกเนื้อหาเพื่อการนำเสนอเนื้อหาวิทยาศาสตร์ของหนังสือพิมพ์ว่ามีบทบาทอย่างไรต่อการสร้างวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์

จากผลการวิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์นั้นยังต้องเพิ่มบทบาทในการสร้างวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์ทั้งการสร้างพื้นฐานความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และกระบวนการคิดในเชิงวิทยาศาสตร์ให้กับผู้อ่านมากขึ้น และพบว่าในขณะที่ผู้ที่รับผิดชอบในการคัดเลือกเนื้อหาเพื่อการนำเสนอข่าววิทยาศาสตร์ของหนังสือพิมพ์มีการตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์ แต่บทบาทในการสร้างวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์กลับไม่สามารถทำได้ดีอย่างเพียงพอ เนื่องจากเหตุผลในเชิงธุรกิจอันเนื่องจากนโยบายขององค์กร และทัศนคติต่อเนื้อหาวิทยาศาสตร์ของผู้คัดเลือกเนื้อหาเห็นว่าเนื้อหาวิทยาศาสตร์เป็นเรื่องที่ยากแก่การเข้าใจ ทั้งนี้จากการวิจัยพบว่า นักวิทยาศาสตร์มีความเห็นตรงกันว่าหนังสือพิมพ์มีส่วนช่วยในการสร้างวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์ได้ โดยให้ความสำคัญกับข่าววิทยาศาสตร์และมีการนำเสนอโดยเชื่อมโยงเนื้อหาให้เข้ากับวิธีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมมากขึ้น

บทที่ 3
ระเบียบวิธีการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์กับการรับรู้และปฏิกิริยาของประชาชนในกรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยอาศัยวิธีการศึกษาวิเคราะห์สาระในเนื้อหาในการนำเสนอเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารที่หนังสือพิมพ์ไทยรายวันนำเสนอ วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ที่สื่อข่าว และศึกษาปฏิกิริยาของผู้รับข่าวโดยการใช้แบบสอบถาม (Survey) การศึกษาวิจัยเรื่องนี้จะแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน
2. สำรวจความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวในการนำเสนอเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ไทยรายวันโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้สื่อข่าว
3. การสำรวจปฏิกิริยาของผู้รับข่าวสารโดยการใช้แบบสอบถาม (Survey) และการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

1. วิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน คือ หนังสือพิมพ์ที่มีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ โพสต์ทูเดย์ และกรุงเทพธุรกิจ ในช่วงระยะเวลา 1 ปี ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2551 – 31 ธันวาคม 2551

การเลือหนังสือพิมพ์

การเลือกหนังสือพิมพ์ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการเลือกศึกษาหนังสือพิมพ์คุณภาพ และหนังสือพิมพ์ประชานิยมจำนวน 4 ฉบับ เป็นหนังสือพิมพ์คุณภาพ 2 ฉบับ และหนังสือพิมพ์ประชานิยม 2 ฉบับ ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เป็นหนังสือพิมพ์รายวันที่ได้รับความนิยมสูงสุด โดยเป็นหนังสือพิมพ์ที่รายงานข่าวเหตุการณ์บ้านเมืองของไทยทุกแง่มุม และรวดเร็ว

- หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ เป็นหนังสือพิมพ์รายวันที่ได้รับความนิยมรองลงมา โดยเสนอข่าวสารทุกด้านทั้งเศรษฐกิจ การเมือง กีฬา บันเทิง ฯลฯ ทำให้เป็นที่นิยมรองจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

- หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ เป็นหนังสือพิมพ์คุณภาพรายวันที่นำเสนอข่าวสารในทุกๆด้าน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และเสนอข่าวในเชิงวิเคราะห์ โดยอยู่ในเครือเนชั่นกรุ๊ป ซึ่งหนังสือพิมพ์อื่นๆในเครือนี้ ได้แก่ หนังสือพิมพ์มติชน ที่เน้นข่าวด้านการเมืองเป็นหลักมากกว่า

- หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ เป็นหนังสือพิมพ์ในเครือบางกอกโพสต์ ที่นำเสนอข่าวสารทางด้านธุรกิจ การวิเคราะห์เศรษฐกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ การเมือง การเงิน การศึกษา กีฬา และสถานการณ์ข่าวสารในปัจจุบัน

การเลือกวัน

การสุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกสุ่มด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบที่เรียกว่า Systematic Random เป็นการสุ่มตามวันในสัปดาห์ และไม่กำหนดว่าเดือนละกี่ฉบับ แต่ใช้วันที่ 1 มกราคม 2551 เป็นตัวต้นในการนับ และกำหนดให้บวกไปอีก 8 จะได้วันต่อไปเรื่อยๆ จนครบสัปดาห์สุดท้ายของเดือนธันวาคม 2551 รวมทั้งหมด 52 สัปดาห์ เพื่อให้ได้หนังสือพิมพ์ที่กระจายไปตลอดช่วงเวลาที่ศึกษา และจะไม่อยู่ในช่วงหนึ่งช่วงใด วิธีการนี้จะช่วยให้ได้ตัวอย่างหนังสือพิมพ์ใกล้เคียงกับประชากรที่กำหนด ซึ่งจะได้หนังสือพิมพ์ชื่อละ 46 ฉบับ รวม 4 ชื่อฉบับ 184 ฉบับ ตามตารางที่ 3.1

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.1 แสดงการเลือกตัวอย่างฉบับของแต่ละชื่อหนังสือพิมพ์ที่ใช้ในการศึกษา

วัน / เดือน	อาทิตย์	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัส	ศุกร์	เสาร์	รวม
มกราคม			1	9	17	25		4
กุมภาพันธ์	10	18	26				2	4
มีนาคม				5	13	21	29	4
เมษายน	6	14	22	30				4
พฤษภาคม					8	16	24	3
มิถุนายน	1	9	17	25				4
กรกฎาคม	20	28				4	12	4
สิงหาคม			5	13	21	29		4
กันยายน	14	22	30				6	4
ตุลาคม				8	16	24		3
พฤศจิกายน	9	17	25				1	4
ธันวาคม				3	11	19	27	4
รวม	6	6	7	7	6	7	7	46

หมายเหตุ ตัวเลขในตารางคือ วันที่ของหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ฉบับ ในแต่ละเดือนที่ถูกเลือกมา เป็นตัวอย่างในการศึกษา

เลือกเนื้อหาการนำเสนอ

เลือกศึกษาเฉพาะข่าวที่มีเนื้อหาการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ โพสต์ทูเดย์ และกรุงเทพธุรกิจ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิธีการวิเคราะห์

- **วิเคราะห์ตำแหน่งที่นำเสนอ**

  วิเคราะห์ตำแหน่งที่นำเสนอ หมายถึง การศึกษาตำแหน่งที่มีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร เช่น ข่าวหน้า 1 หรือข่าวหน้าด้านในอื่นๆ เช่น หน้าข่าวการศึกษา วิทยาการ เศรษฐกิจ เกษตร และข่าวต่างประเทศ เป็นต้น เพื่อศึกษาการให้ความสำคัญในการนำเสนอข่าว ว่าหนังสือพิมพ์มีการให้ความสำคัญกับการนำเสนออย่างไร

- **วิเคราะห์แหล่งที่มาของการนำเสนอ**

  วิเคราะห์แหล่งที่มาการนำเสนอ หมายถึง การศึกษาแหล่งที่มาของข่าวที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน เช่น แหล่งที่มาจากหน่วยงานราชการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาจากคอลัมนิสต์ มาจากเจ้าหน้าที่วิจัยหรือนักวิจัย และสำนักข่าวต่างประเทศ ฯลฯ เพื่อศึกษาการให้ความใส่ใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างไร

- **วิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอ**

  วิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอ หมายถึง การศึกษารูปแบบของการนำเสนอที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร เช่น รายงานข่าว บทความ และคอลัมน์ สามารถนิยามได้ดังนี้

  1. รายงานข่าว

     นิยามในงานวิจัย "การบอกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่เกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร"

  2. บทความ

     นิยามในงานวิจัย "การเขียนให้ความรู้ในเชิงวิชาการที่เกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร"

  3. คอลัมน์

     นิยามในงานวิจัย "เป็นข้อเขียนที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง มีความยาวที่จำกัดอยู่ในเนื้อที่เฉพาะ มักมีชื่อผู้เขียน หรือใส่นามปากกาที่มีข้อมูล หรือการนำเสนอที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร"

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอนั้น เพื่อศึกษาว่าการนำเสนอที่เกิดขึ้นนั้นมีปรูปแบบการนำเสนออย่างไร และสะท้อนให้เห็นถึงหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ว่ามีการทำหน้าที่ครบถ้วนหรือไม่

- **วิเคราะห์ลักษณะการนำเสนอ**

วิเคราะห์ลักษณะการนำเสนอ หมายถึง การศึกษาลักษณะของการนำเสนอที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร เช่น การเตือนภัย รายงานเหตุการณ์ รายงานผลการตรวจสอบ และคุณประโยชน์ สามารถนิยามได้ดังนี้

1. การเตือนภัย

นิยามในงานวิจัย "มีการบอกถึงความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารที่ส่งผลต่อประชาชน หรือผู้บริโภค"

2. รายงานเหตุการณ์

นิยามในงานวิจัย "เป็นการรายงานข่าวที่บอกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือการดำเนินงานที่เกิดขึ้นของหน่วยงาน หรือองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร"

3. รายงานผลการตรวจสอบ

นิยามในงานวิจัย "มีการกล่าวถึงผลการตรวจวิเคราะห์ สารที่ปนเปื้อนในอาหาร หรือรายงานผลการวิจัยว่ามีการพบสารต่างๆ ปนเปื้อนอยู่ในอาหารที่รับประทาน อันจะก่อให้เกิดความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร"

4. คุณประโยชน์

นิยามในงานวิจัย "เป็นการรายงาน หรือการเขียนเกี่ยวกับสารที่มีอยู่ในอาหารที่ส่งผลในทางบวกกับร่างกายของผู้บริโภค"

การวิเคราะห์ประเด็นการนำเสนอนั้น เพื่อศึกษาว่าการนำเสนอที่เกิดขึ้นนั้นมีประเด็นการนำเสนออย่างไร มีความครบถ้วนหรือไม่ในการนำเสนอสู่ประชาชน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- **วิเคราะห์เนื้อหาการนำเสนอ**

วิเคราะห์เนื้อหาการนำเสนอ หมายถึง การศึกษาเนื้อหาการนำเสนอที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร เช่น สาเหตุของความเสี่ยง โทษและพิษภัยของความเสี่ยง ความรุนแรงของความเสี่ยง สามารถนิยามได้ดังนี้

1. สาเหตุของความเสี่ยง

นิยามในงานวิจัย "สิ่งที่ก่อให้เกิดผลกระทบ หรือสิ่งที่ทำให้เกิดความเสี่ยง หรืออันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร"

2. โทษและพิษภัยของความเสี่ยง

นิยามในงานวิจัย "ผลที่เกิดจากสาเหตุของความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร"

3. ความรุนแรง

นิยามในงานวิจัย "ความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร อันก่อให้เกิดผลเสียต่อผู้บริโภคอย่างร้ายแรง"

4. แนวทางการป้องกัน

นิยามในงานวิจัย "วิธีการหลีกเลี่ยง การให้คำแนะนำรวมถึงแนวทางการระมัดระวังให้ปลอดภัยจากความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร"

5. การออกมาตรการควบคุม

นิยามในงานวิจัย "การที่หน่วยงาน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องออกกฎหรือมาตรการเพื่อมากำกับควบคุมดูแล หรือบอกถึงขั้นตอนการดำเนินงานเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร"

6. การออกบทลงโทษ

นิยามในงานวิจัย "การที่หน่วยงาน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกำหนดข้อห้าม หรือบทลงโทษของผู้ที่ฝ่าฝืนในการกระทำ อันก่อให้เกิดความเสี่ยง หรืออันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร"

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

7. การบอกถึงประโยชน์

นิยามในงานวิจัย "การบอกถึงคุณสมบัติ หรือองค์ประกอบของสารที่มีอยู่ในอาหารอันจะก่อให้เกิดผลดีต่อผู้บริโภค"

การวิเคราะห์เนื้อหาการนำเสนอนั้น เพื่อศึกษาว่าการนำเสนอที่เกิดขึ้นนั้นมีเนื้อหาการนำเสนออย่างไร มีความครบถ้วนหรือไม่ในการนำเสนอสู่ประชาชน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ใบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาการนำเสนอเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวันซึ่งแยกเป็นประเภทได้ดังนี้

1. ตารางบันทึกข้อมูลทั่วไปของเนื้อหาการนำเสนอ มีรายละเอียดดังนี้
- ชื่อหนังสือพิมพ์ที่นำเสนอ
- วันที่นำเสนอ
- หน้าที่นำเสนอ
- แหล่งที่มาของการนำเสนอ
- รูปแบบการนำเสนอ (ข่าว, คอลัมน์ และบทความ)

2. ตารางบันทึกข้อมูลประเด็น และเนื้อหาการนำเสนอ มีรายละเอียดดังนี้
- ประเด็นการนำเสนอ (เตือนภัย, รายงานเหตุการณ์, รายงานผลการตรวจสอบ และคุณประโยชน์)
- วิธีการเตือนภัย (เตือนให้ระมัดระวังการเลือกซื้อ การบริโภค ฯลฯ)
- เนื้อหาการนำเสนอ (สาเหตุของความเสี่ยง, โทษและพิษของความเสี่ยง, ความรุนแรงของความเสี่ยง, แนวทางการป้องกัน ฯลฯ)
- สาเหตุของความเสี่ยง (สาเหตุที่เกิดจากการปนเปื้อนสารเคมี ปนเปื้อนเชื้อโรคจากความเห็นแก่ตัวของมนุษย์, จากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของผู้บริโภค ฯลฯ)
- ความรุนแรงของความเสี่ยง (ความรุนแรงถึงชีวิต, ความรุนแรงที่ส่งผลต่อสุขภาพ แต่ไม่ถึงชีวิต ฯลฯ)
- แนวทางการป้องกัน

- แหล่งที่มาที่ทำให้เกิดความเสี่ยง
- ประเภทอาหารที่เกิดการปนเปื้อน

หน่วยของการวัดในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ประเภทเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหังสือพิมพ์ไทยรายวัน นับการปรากฏของเนื้อหา 1 ประเภท เป็น 1 รายเรื่อง หรือ 1 ชิ้นข่าว
2. การวิเคราะห์ลักษณะรูปแบบการนำเสนอเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหังสือพิมพ์ไทยรายวัน เช่น ข่าว บทความ คอลัมน์ ฯลฯ มีหน่วยการวันเป็นรายเรื่อง คือ ไม่ว่าข่าวสารชิ้นนั้นจะมีความยาวแตกต่างกันเพียงใดก็ถือเป็นการวัดที่ “รายเรื่อง” เป็นหลัก

2. **สำรวจความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวในการนำเสนอเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก** (In-depth Interview) **ผู้สื่อข่าว**

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้สื่อข่าว คือ ผู้สื่อข่าวที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในการทำข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร และให้ความร่วมมือกับการทำวิจัยครั้งนี้ คือผู้สื่อข่าวประจำกระทรวงสาธารณสุขของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ นายนวพรรษ บุญชาญ และผู้สื่อข่าวประจำกระทรวงสาธารณสุขของหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ นางสาวดวงกมล สจิรวัฒนากุล

เครื่องมือที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีในการสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวกับการเลือกข่าวในการนำเสนอของหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ประกอบด้วย

1. คำถามที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์
   - ชื่อ ตำแหน่ง หน้าที่ ความรับผิดชอบ
2. คำถามที่เกี่ยวกับแนวทางในการคัดเลือกข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร เพื่อนเสนอในหนังสือพิมพ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- หลักการ การเลือกประเด็นข่าวเพื่อนำเสนอสู่สาธารณะ
- กระบวนการเลือกข่าวในการทำงานประจำวัน มีขั้นตอนอย่างไรบ้าง
- เกณฑ์ หรือปัจจัยใดที่สำคัญที่สุด ที่มักจะถูกพิจารณาให้เป็นข่าวสำคัญ
- พื้นฐานความรู้ที่เกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร

3. คำถามที่เกี่ยวกับมุมมองในการนำเนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร
   - ข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารมีความสำคัญหรือไม่ อย่างไร
   - มองการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารว่ามีปริมาณมากน้อยเพียงใดในปัจจุบัน
   - ลักษณะการนำเสนอเป็นอย่างไร (ตามกระแส หรือ การรณรงค์อย่างต่อเนื่อง)
   - ระยะเวลาในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร
   - แนวโน้มการนำเสนอในอนาคตเป็นอย่างไร
4. ข้อเสนอแนะและความคิดอื่นๆ ที่มีต่อการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภยของอาหารในหนังสือพิมพ์

3. การสำรวจปฏิกิริยาของผู้รับข่าวสารโดยการใช้แบบสอบถาม (Survey) และการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการสำรวจปฏิกิริยา และความคิดเห็นของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร คือ ประชาชนทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครแบบ Accidental sampling คือการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญจำนวน 222 คน และสอบถามความคิดเห็นเจาะลึกเพิ่มเติม จำนวน 19 คน เป็นชาย 10 คน และหญิง 9 คน สถานที่ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครคือ สถานที่ที่เป็นแหล่งชุมชน เช่น ห้างสรรพสินค้า (เซ็นทรัลปิ่นเกล้า) ตลาดสด (ตลาดเทเวศน์) สถานีรถไฟฟ้า สำนักงานออฟฟิศ ฯลฯ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่มีทั้งแบบสอบถามปลายปิด(Close-ended Question) และที่เป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Question) มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวาง โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

- ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเบื้องต้น ได้แก่ คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว
- ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปฏิกิริยาการรับรู้และการตอบสนองเกี่ยวกับข่าวความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร

คำถามที่ใช้สอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติม คือ คำถามปลายเปิดที่ต้องการทราบถึงความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลิดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์รายวันที่ประชาชนรับรู้นั้นมีผลอย่างไรกับพฤติกรรมการบริโภคของประชาชน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่าง ได้กรอกแบบสอบถามด้วยตัวเอง การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำแบบสอบถามไปขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่าง ให้สละเวลาตอบแบบสอบถาม และขอรับคืนทันทีที่ตอบแบบสอบถามเสร็จ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4
ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์กับการรับรู้และปฏิกิริยาของประชาชนในกรุงเทพมหานคร ได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ตอน คือ

<u>ตอนที่ 1</u> การวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน

ประเด็นการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทย

ทำการรวบรวมเนื้อหาที่นำเสนอเกี่ยวกับความเสี่ยงและอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ เดลินิวส์ โพสต์ทูเดย์ และกรุงเทพธุรกิจ ในช่วงเดือนมกราคม 2551 – ธันวาคม2551 โดยการสุ่มด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบที่เรียกว่า SYSTEMMATIC RANDOM SAMPLING จะได้หนังสือพิมพ์ชื่อละ 46 ฉบับ รวม 4 ชื่อฉบับ 184 ฉบับ เพื่อศึกษาตำแหน่งของเนื้อหาที่นำเสนอ แหล่งที่มาของการนำเสนอเนื้อหา ลักษณะที่นำเสนอ ประเด็นเนื้อหาในการนำเสนอ เนื้อหาการนำเสนอเนื้อหาด้านสาเหตุและปัจจัยที่ทำให้เกิดความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

การวิเคราะห์ตำแหน่งของเนื้อหาที่นำเสนอ แหล่งที่มาของการนำเสนอเนื้อหา ลักษณะที่นำเสนอ ประเด็นเนื้อหาในการนำเสนอ เนื้อหาการนำเสนอด้านสาเหตุและปัจจัยที่ทำให้เกิดความเสี่ยงและอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร

<u>ตำแหน่งของเนื้อหาที่นำเสนอ</u>

จากการเก็บรวบรวมหนังสือพิมพ์ทั้งสิ้น 184 ฉบับ พบหนังสือพิมพ์จำนวน 35 ฉบับ 39 รายเรื่องที่มีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร ซึ่งในแต่ละฉบับหรือ แต่ละเรื่องมีตำแหน่งในการถูกนำเสนอในตำแหน่งที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการวิจัยในเรื่องของการให้

ความสำคัญในการนำเสนอเนื้อหา พบว่าหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ชื่อนั้นมีการนำเสนอในหน้าด้านในอื่นๆ ของหนังสือพิมพ์มากที่สุด เช่น หน้าข่าววิทยาการและเทคโนโลยี หน้าข่าวการศึกษา หน้าข่าวเศรษฐกิจ หน้าข่าวท้องถิ่น เป็นต้นคิดเป็นร้อยละรวม 79.41 และนำเสนอในหน้า 1 คิดเป็นร้อยละ 20.51 แสดงให้เห็นว่าสื่อไม่ค่อยให้ความสำคัญในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยงและอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารเท่าไรนัก สามารถแจกแจงรายละเอียดได้ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงตำแหน่งของการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน

หน้าที่นำเสนอ	ไทยรัฐ	เดลินิวส์	โพสต์ทูเดย์	กรุงเทพธุรกิจ	รวม
ข่าวหน้า 1	1 (8.33%)	6 (50.00%)	1 (11.11%)	0	8 (20.51%)
หน้ารองปก	0	1 (8.33%)	0	0	1 (2.56%)
ข่าววิทยาการและเทคโนโลยี	10 (83.33%)	1 (8.33%)	0	0	11 (28.21%)
ข่าวการศึกษา	0	1 (8.33%)	0	1 (16.67%)	2 (5.13%)
ข่าวท้องถิ่น-สังคม	0	2 (16.67%)	5 (55.56%)	1 (16.67%)	8 (20.51%)
ข่าวต่างประเทศ	0	0	0	1 (16.67%)	1 (2.56%)
ข่าวเศรษฐกิจ-ธุรกิจ	1 (8.33%)	0	1 (11.11%)	3 (50.00%)	5 (12.82%)
ข่าวหน้าอื่นๆ ที่ไม่ได้จำแนกไว้	0	1 (8.33%)	2 (22.22%)	0	3 (7.69%)
รวม	12 (100.00%)	12 (100.00%)	9 (100.00%)	6 (100.00%)	39 (100.00%)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

<u>แหล่งที่มาในการนำเสนอเนื้อหา</u>

จากการเก็บรวบรวมหนังสือพิมพ์ทั้งสิ้น 184 ฉบับ พบหนังสือพิมพ์จำนวน 35 ฉบับ 39 รายเรื่อง ที่มีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร ผลของการวิจัยในประเด็นแหล่งที่มาในการนำเสนอเนื้อหา พบว่า เนื้อหาการนำเสนอมีที่มาจากหลายแหล่งในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่จะมีการนำเสนอเมื่อหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกมาเตือนภัย หรือออกมาตรการควบคุมหรือมีการรายงานเหตุการณ์ที่มีผู้บริโภคประสบเหตุ หรือมีคดีความซึ่งมีการนำเสนอโดยรวมตามข้อเท็จจริงเป็นครั้งคราวและไม่ต่อเนื่อง

แหล่งที่มาของการนำเสนอเนื้อหาส่วนใหญ่ เกิดจากการออกมาเตือนภัยหรือออกมาตรการต่างๆ **จากหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง** คิดเป็นร้อยละ 28.21

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีแหล่งที่มีจากหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

> *"อย.ชงออกกฎตั้งค่าเมลามีน ไม่เกิน 5PPM เร่งตรวจสินค้า" <u>อย.รับมือผลิตภัณฑ์ปนเปื้อนจากจีน โดยกำหนดค่าเมลามีนหากพบในอาหารเกิน 5PPM ต้องอายัด ทำลาย และสั่งการให้โรงพยาบาลทุกแห่งทั่วประเทศเฝ้าระวังเป็นพิเศษ</u> โดยเฉพาะเด็กที่ป่วยเป็นโรคนิ่วในกระเพาะปัสสาวะหรือไตวาย ให้สอบประวัติว่าเกี่ยวข้องกับการบริโภคผลิตภัณฑ์นมจากจีนหรือไม่ ...(เดลินิวส์ 30 ก.ย. 51 หน้า 1)*

มีค่าเท่ากับ**คอลัมนิสต์** ที่คิดเป็นร้อยละ 28.21

ตัอย่างเนื้อหาที่มีแหล่งที่มาจากหนังสือพิมพ์เขียนขึ้นเอง

> *<u>คอลัมน์</u> "มัน!มากับอาหาร" "แคดเมียมจากปลาหมึกในอาหารปรุงสำเร็จ" ถ้าพูดถึงอาหารทะเลจะมีอยู่ไม่กี่ชนิดที่เรากินกันเป็นประจำ แต่สำหรับวันนี้จะพูดถึงสิ่งที่ต้องระวังในปลาหมึก มาฝากกันเพราะในปลาหมึกมักพบสารแคดเมียมปนเปื้อน... (ไทยรัฐ 16 พ.ค. 51 หน้า 7)*

รองลงมาคือ**ผู้บริโภค**คิดเป็นร้อยละ 20.51

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีแหล่งที่มาจากเหตุการณ์ที่มีผู้บริโภคประสบเหตุ หรือมีคดีความเกิดขึ้น

"ส้มตำปลาร้าปักเป้า ทำพิษหามส่งรพ.วุ่น" เปิปส้มตำใส่ "ปลาร้าปักเป้า" อ้วกแตกท้องร่วง หามส่งโรงพยาบาลอลหม่าน นอนซมให้น้ำเกลือดูอาการ 2 ราย พบต้นตอปลาร้าสยองมาจาก "นครสวรรค์" อัดปี๊บ... ส่งขายร้านชำในพื้นที่ ประสานสาธารณสุขจังหวัดเก็บตัวอย่างด่วน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเร่งประชาสัมพันธ์ชาวบ้าน (เดลินิวส์ 17 ม.ค. 51 หน้า 1)

มาจาก**เจ้าหน้าที่วิจัย หรือนักวิจัย** คิดเป็นร้อยละ 12.82
ตัวอย่างเนื้อหาที่มีแหล่งที่มาจากข้อมูลที่เกิดจากการวิจัย และทดสอบ

"พบเส้นก๋วยเตี๋ยวอันตราย ปูดโรงงานเพิ่มสารกันบูด" นักวิจัยพบเส้นก๋วยเตี๋ยวสดสุดอันตราย ใช้น้ำมันทอดซ้ำทำให้เส้นลื่น แฉโรงงานหันใส่สารกันบูดปริมาณสูง เหตุต้นทุนค่าขนส่งพุ่ง ต้องใช้เวลาขนส่งต่อเที่ยวนานขึ้น ชี้ผู้บริโภคเสี่ยงโรคหัวใจ-ตับพัง ... (กรุงเทพธุรกิจ 29 ส.ค. 51 หน้า 5)

จาก**สำนักข่าวต่างประเทศ** คิดเป็นร้อยละ 10.26
ตัวอย่างเนื้อหาที่มีแหล่งที่มาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ

"ติ่มซำจีนฉาวอีกปนเปื้อนดีดีที ญี่ปุ่นล้มป่วยแล้วกว่าร้อยราย" จีนสั่งระงับการผลิตและส่งออกติ่มซำหลังพบสารปนเปื้อนในอาหารขณะที่คนญี่ปุ่นล้มป่วยเพิ่มเป็น 175 คน ...หลิวเตปิง โฆษกส่วนงานบริหารทั่วไป ของสำนักงานควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบและการป้องกันสารปนเปื้อนในอาหารของจีน เปิดเผยเมื่อวันที่ 31 ม.ค. ว่าได้สั่งให้ บริษัท เทียนหยาง ฟู้ด โปรเซสซิ่ง ผู้ผลิตอาหารแช่แข็งส่งออกรายใหญ่ของจีนระงับการผลิตและการส่งออกอาหารแช่แข็ง โดยเฉพาะติ่มซำ หลังพบว่าปนเปื้อนยาฆ่าแมลง (โพสต์ทูเดย์ 2 ก.พ. 51 หน้า B7)

ประเด็นแหล่งที่มาในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 แหล่งที่มาของเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน

แหล่งที่มาของเนื้อหาหรือบทความ	ร้อยละ
- ผู้บริโภค	20.51
- คอลัมน์นิสต์	28.21
- เจ้าหน้าที่วิจัย และนักวิจัย	12.82
- หน่วยงานราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	28.21
- สำนักข่าวต่างประเทศ	10.26

<u>รูปแบบเนื้อหาที่มีการนำเสนอ</u>

จากการเก็บรวบรวมหนังสือพิมพ์ทั้งสิ้น 184 ฉบับ พบหนังสือพิมพ์จำนวน 35 ฉบับ 39 รายเรื่อง ที่มีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร ซึ่งในแต่ละฉบับหรือ แต่ละเรื่องมีรูปแบบในการนำเสนอที่แตกต่างกัน พบว่ารูปแบบที่มีการนำเสนอมากที่สุดคือรูปแบบข่าว คิดเป็นร้อยละ 48.72 รองลงมาคือ รูปแบบคอลัมน์ คิดเป็นร้อยละ 30.77 และ รูปแบบบทความ คิดเป็นร้อยละ 20.51 แสดงรายละเอียดในตารางที่ 4.3

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.3 แสดงรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน

ประเภท	ไทยรัฐ	เดลินิวส์	โพสต์ทูเดย์	กรุงเทพธุรกิจ	รวม
ข่าว	2 (16.67%)	5 (41.67%)	6 (66.67%)	6 (100.00%)	19 (48.72%)
บทความ	1 (8.33%)	4 (33.33%)	3 (33.33%)	0	8 (20.51%)
คอลัมน์	9 (75.00%)	3 (25.00%)	0	0	12 (30.77%)
รวม	12 (100.00%)	12 (100.00%)	9 (100.00%)	6 (100.00%)	39 (100%)

<u>บทบาทหน้าที่ในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์</u>

ศึกษาเนื้อหาที่มีการนำเสนอเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ โดยการมองว่าหนังสือพิมพ์มีการทำหน้าที่ในการนำเสนอเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับทฤษฎีบทบาทหน้าที่ของสื่ออย่างไร เนื้อหาที่ทำการศึกษาแบ่งเป็นเนื้อหาด้านการเตือนภัย การรายงานเหตุการณ์ การรายงานผลการวิจัยและตรวจสอบ และการบอกคุณประโยชน์และให้คำแนะนำ ซึ่งการเตือนภัยมองว่าสอดคล้องกับหน้าที่ในการสอดส่องดูแลเตือนภัยของสื่อ (to warning) การรายงานเหตุการณ์ สอดคล้องกับการบอกเล่าสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมให้ประชาชนรับรู้ (to inform) การรายงานผลการวิจัยและตรวจสอบ สอดคล้องกับหน้าที่ในการให้ความรู้เพื่อเกิดการพัฒนา (to advancing) และการบอกคุณประโยชน์และให้คำแนะนำ สอดคล้องกับการทำหน้าที่ให้ความรู้เพื่อ....(to educate)

<u>หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ</u>

จากการศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐจำนวน 12 ฉบับ 12 รายเรื่อง ซึ่งในการนำเสนอในแต่ละรายเรื่องอาจมีลักษณะการนำเสนอได้มากกว่า 1 ลักษณะ พบว่าลักษณะการนำเสนอเนื้อหาส่วนใหญ่มีประเด็นการนำเสนอด้านการรายงานผลงานวิจัย และผลการตรวจสอบมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75.00 การรายงานผลการวิจัยและผลการตรวจสอบส่วนใหญ่นั้น เป็นผลที่ถูกนำเสนอ หรือประกาศของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การอาหารและยา สถาบันอาหาร

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีลักษณะการนำเสนอด้านการรายงานผลงานวิจัย และผลการตรวจสอบ

> *คอลัมน์ "มัน!มากับอาหาร" "แคดเมียมจากปลาหมึกในอาหารปรุงสำเร็จ" ถ้าพูดถึงอาหารทะเลจะมีอยู่ไม่กี่ชนิดที่เรากินกันเป็นประจำ แต่สำหรับวันนี้จะพูดถึงสิ่งที่ต้องระวังในปลาหมึก มาฝากกันเพราะในปลาหมึกมักพบสารแคดเมียมปนเปื้อน... (ไทยรัฐ 16 พ.ค 51 หน้า 7)*

จากตัวอย่างเนื้อหาข้างต้น เป็นการนำเสนอถึงผลการตรวจพบโลหะหนักที่พบในปลาหมึก จากการสุ่มตัวอย่างของสถาบันอาหาร

รองลงมาคือลักษณะการเตือนภัย คิดเป็นร้อยละ 66.67 การเตือนภัยนั้นมีลักษณะในการนำเสนอเนื้อหาที่บอกกล่าวให้ประชาชนเกิดความระมัดระวัง ตระหนักถึงความเสี่ยง และอาจกล่าวถึงผลที่กระทบที่จะเกิดขึ้น

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีการนำเสนอด้านประเด็นการเตือนภัย

> *คอลัมน์ "มัน!มากับอาหาร" "ผักสวนครัว...วันนี้ อันตราย!" ถ้าวันนี้ ต้องตั้งคำถามง่ายๆ เพื่อเป็นการตอบคำถามที่ชัดเจนว่า ในช่วงที่เศรษฐกิจและบ้านเมืองกำลังเดินหน้าไป เราเป็นประชาชนควรจะทำอย่างไรบ้าง? ... (ไทยรัฐ 25 ม.ค. 51 หน้า 7)*

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตัวอย่างเนื้อหาข้างต้นเป็นการนำเสนอเพื่อเตือนให้ผู้บริโภคมีความระมัดระวังในการรับประทานพืชผัก เนื่องจากมีเชื้อโรคที่ก่อให้เกิดโรคท้องร่วง ติดมากับพืชผักได้

ลักษณะการรายงานเหตุการณ์ คิดเป็นร้อยละ 16.67 เป็นการบอกเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นๆ ว่าเกิดอะไรขึ้น อย่างไร

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีลักษณะในการนำเสนอเป็นการรายงานเหตุการณ์

> *"ปัจจัยร่วมอาหารปลอดภัย สถานที่จำหน่ายสินค้ามีบทบาท" ความปลอดภัยของอาหาร...ต้องเริ่มตั้งแต่ต้นน้ำลงมาถึงปลายน้ำคือบนโต๊ะอาหารก่อนตักเข้าปากผู้บริโภค... (ไทยรัฐ 9 ม.ค. 51 หน้า 7)*

จากตัวอย่างเนื้อหาข้างต้นเป็นการรายงานที่บอกถึงเหตุการณ์ที่มีการดำเนินงานของภาครัฐ ที่ออกมาดูแลแหล่งที่จำหน่ายอาหารให้มีความสะอาดถูกหลักอนามัย

ลักษณะการให้คุณประโยชน์และให้คำแนะนำ คิดเป็นร้อยละ 8.33 ซึ่งการนำเสนอในการบอกถึงคุณประโยชน์ และให้คำแนะนำนั้น เช่น การนำเสนอที่ให้คำแนะนำในการเลือกซื้อ เลือกรับประทาน หรือรวมทั้งการบอกเล่าถึงวิทยาการต่างๆ ที่อาจส่งผลหรือไม่ส่งผลกับผู้บริโภคซึ่งจะเป็นประโยชน์ และให้ความรู้กับผู้บริโภค

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีการนำเสนอในลักษณะการบอกคุณประโยชน์ และให้คำแนะนำนั้น

> *คอลัมน์ "3 สาวเข้าตลาดเกษตร" "เต้าหู้หลอดมีคุณภาพ แช่เย็นไม่แข็งเป็นไอศกรีม" "เต้าหู้" ภาษาจีนเรียก "โตวฟู" คนญี่ปุ่นเอ่ยขานว่า "โทฟุ" ...ในสมัยโบราณบ้านที่ค่อนข้างมีฐานะจึงจะมีโอกาสได้ลิ้มรสชาติ (ไทยรัฐ 29 ส.ค. 51 หน้า 7)*

จากเนื้อหาตัวอย่างข้างต้นนั้นได้มีการบอกถึงวิธีในการเลือกซื้อเต้าหู้ที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นประโยชน์กับตัวผู้บริโภค ซึ่งการนำเสนอในลักษณะต่างๆ ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ สามารถแสดงรายละเอียดได้ดังแสดงในตารางที่ 4.4.1

ตารางที่ 4.4.1 แสดงลักษณะการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

วันที่	พาดหัวข่าว	ลักษณะการนำเสนอ			
		เตือนภัย	รายงานเหตุการณ์	รายงานผลการวิจัยและการตรวจสอบ	คุณประโยชน์และให้คำแนะนำ
09/01/2551	"ปัจจัยร่วมอาหารปลอดภัย สถานที่จำหน่ายสินค้ามีบทบาท"...		✓		
17/01/2551	"เอฟดีเอ รับรองความปลอดภัยเนื้อนมโคลนนิ่งกินได้ไร้ปัญหา"...			✓	
25/01/2551	คอลัมน์ "มัน!มากับอาหาร" "ผักสวนครัว...วันนี้ อันตราย!"...	✓		✓	
05/03/2551	"มีสารปลุกเซ็กซ์กาแฟโด๊ป อย.สั่งดำเนินคดี"...	✓		✓	
05/03/2551	"กินจานด่วนแถมมะเร็ง!"...	✓		✓	
13/03/2551	คอลัมน์ "3 สาวเข้าตลาดเกษตร" "ระวังไอศกรีม-น้ำมะพร้าวปนเปื้อนเชื้ออาจทำให้ท้องร่วง"...	✓		✓	
16/05/2551	คอลัมน์ "มัน!มากับอาหาร" "แคดเมียมจากปลาหมึกในอาหารปรุงสำเร็จ"...	✓		✓	
04/07/2551	คอลัมน์ "มัน!มากับอาหาร" "ไนไตร์ตและไนเตรต ในเนื้อหมูสด"...	✓		✓	
21/08/2551	คอลัมน์ "หลังสู้ฟ้า หน้าสู้ดิน" "เนื้อสุกรไทย..ปลอดสารเร่ง"...		✓	✓	
29/08/2551	คอลัมน์ "3 สาวเข้าตลาดเกษตร" "เต้าหู้หลอดมีคุณภาพ แช่เย็นไม่แข็งเป็นไอศกรีม" ...				✓
24/10/2551	คอลัมน์ "มัน!มากับอาหาร" "ระวัง! ภัยในสารปนเปื้อนจากอาหาร"...	✓			
19/12/2551	คอลัมน์ "มัน!มากับอาหาร" "ไขมัน...อันตราย"...	✓		✓	
	รวม	8	2	9	1
	จำนวนข่าวทั้งหมด	12	12	12	12
	คิดเป็นร้อยละ	66.67	16.67	75.00	8.33

<u>หนังสือพิมพ์เดลินิวส์</u>

จากการศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์จำนวน 10 ฉบับ 12 รายเรื่อง ซึ่งในการนำเสนอในแต่ละรายเรื่องอาจมีลักษณะการนำเสนอได้มากกว่า 1 ลักษณะ พบว่าลักษณะการนำเสนอเนื้อหาส่วนใหญ่มีลักษณะการนำเสนอด้านการรายงานเหตุการณ์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.33 เป็นการบอกเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นๆ ว่าเกิดอะไรขึ้น อย่างไร

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีลักษณะการนำเสนอเนื้อหาเป็นการรายงานเหตุการณ์

> *"ส้มตำปลาร้าปักเป้า ทำพิษหามส่งรพ.วุ่น" เปิปส้มตำใส่ "ปลาร้าปักเป้า" อ้วกแตกท้องร่วง หามส่งโรงพยาบาลอลหม่าน นอนซมให้น้ำเกลือดูอาการ 2 ราย พบต้นตอปลาร้าสยองมาจาก "นครสวรรค์" อัดปี๊บ...ส่งขายร้านซำในพื้นที่ ประสานสาธารณสุขจังหวัดเก็บตัวอย่างด่วน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเร่งประชาสัมพันธ์ชาวบ้าน (เดลินิวส์ 17 ม.ค. 51 หน้า 7)*

จากตัวอย่างเนื้อหาข้างต้นเป็นการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดจากการที่ผู้บริโภครับประทานส้มตำปลาร้าที่มีปลาปักเป้าผสม ทำให้เกิดการผลต่อสุขภาพ

รองลงมาคือลักษณะการนำเสนอด้านการเตือนภัย คิดเป็นร้อยละ 41.67 การเตือนภัยนั้นมีลักษณะในการนำเสนอที่บอกกล่าวให้ประชาชนเกิดความระมัดระวัง ตระหนักถึงความเสี่ยง และอาจกล่าวถึงผลที่กระทบที่จะเกิดขึ้น

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีการนำเสนอลักษณะด้านการเตือนภัย

> *"สธ. เตือน 'นักเปิบ' ชอบกินของสุกดิบ เสี่ยงกับ12โรคร้าย" สธ. เตือนชอบกินเนื้อสัตว์สุกๆ ดิบๆ เสี่ยง 12 โรคอันตราย ตั้งแต่อุจจาระร่วง อาหารเป็นพิษอีกทั้งยังมีสิทธิติดพยาธิใบไม้ตับ-ตัวกลม-ตัวตืด สุดสยอง 1 ตัว มีลูกได้ 10,000 ตัว อยู่ได้นาน 11-24 ปี ชี้สร้างสุขลักษณะเป็นนิสัย ล้างมือให้สะอาดก่อนรับประทานอาหารทุกครั้ง และต้องปรุงสุกเท่านั้น.... (เดลินิวส์ 26 ก.พ. 51 หน้า 1)*

จากตัวอย่างเนื้อหาข้างต้นเป็นการเตือนให้ผู้บริโภคระมัดระวังในการรับประทานอาหารสุกดิบ เนื่องจากการบริโภคอาหารที่สุกดิบนั้น เสี่ยงต่อการเป็น 12 โรคอันตราย

ลักษณะการนำเสนอด้านคุณประโยชน์ และให้คำแนะนำ คิดเป็นร้อยละ 33.33 คือ การนำเสนอที่ให้คำแนะนำในการเลือกซื้อ เลือกรับประทาน หรือรวมทั้งการบอกเล่าถึงวิทยาการต่างๆ ที่อาจส่งผลหรือไม่ส่งผลกับผู้บริโภคซึ่งจะเป็นประโยชน์ และให้ความรู้กับผู้บริโภค

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีลักษณะการนำเสนอที่บอกคุณประโยชน์ และให้คำแนะนำ

> *"สารแอนติออกซิแดนท์ในโกโก้" เป็นสารที่ต้านการทำปฏิกิริยากับออกซิเจน ทำให้เกิดอนุมูลอิสระซึ่งเป็นตัวการสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เซลล์ถูกทำลายและในบางกรณีจะทำให้เกิดโรคร้าย เช่น มะเร็ง ...(เดลินิวส์ 27 ธ.ค.51 หน้า 22)*

จากตัวอย่างเนื้อหาข้างต้น มีการนำเสนอว่าสารฟินอล และลาโวนอยด์ในโกโก้นั้น มีคุณสมบัติเป็นสารแอนติออกซิแดนท์ ที่ต้านการก่อให้เกิดอนุมูลอิสระ ที่เป็นสาเหตุให้เกิดโรคมะเร็ง

ส่วนลักษณะการนำเสนอที่บอกถึงรายงานผลการวิจัยและการตรวจสอบ คิดเป็นร้อยละ 25.00 การรายงานผลการวิจัย และผลการตรวจสอบส่วนใหญ่นั้น เป็นผลที่ถูกนำเสนอ หรือประกาศของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การอาหารและยา สถาบันอาหาร

ตัวอย่างการนำเสนอเนื้อหาที่มีลักษณะการรายงานผลการวิจัย และการตรวจสอบ

> *"เทศบาลแม่ลาน้อยผุดโครงการเจ๋ง เปลี่ยนหม้อก๋วยเตี๋ยวปลอดสารตะกั่ว" ศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ได้ทาการทดสอบการปนเปื้อนของตะกั่วในห้องปฏิบัติการ ด้วยการต้มน้ำในหม้อที่ใช้โลหะผสมตะกั่วเป็นตัวประสานรอยต่อ ซึ่งเป็นหม้อที่ผลิตขึ้นใหม่ โดยต้มน้ำที่อุณหภูมิ 80-90 องศาเซลเซียสนานต่อเนื่อง 3-9 ชั่วโมง พบว่ามีตะกั่วละลายปนเปื้อนในน้ำต้มและมีปริมาณมากขึ้นหากน้ำมีส่วนผสมของเกลือ ดังนั้นเทศบาลตำบลแม่ลาน้อยจึงมีโครงการเปลี่ยนหม้อก๋วยเตี๋ยวให้กับผู้ประกอบการในพื้นที่ ... (เดลินิวส์ 29 ส.ค. 51 หน้า 29)*

จากตัวอย่างเนื้อหาข้างต้น รายงานว่าศูนย์เทคโนโลยีโลหะ และวัสดุแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์นั้นมีการทดลอง และพบตะกั่วละลายปนเปื้อนอยู่ในน้ำที่ต้มจากหม้อก๋วยเตี๋ยวที่

มีการใช้ตะกั่วเป็นตัวประสาน ซึ่งการนำเสนอในลักษณะต่างๆ ของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ สามารถแสดงรายละเอียดได้ดังแสดงในตารางที่ 4.4.2

ตารางที่ 4.4.2 แสดงลักษณะการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร ของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์

วันที่	พาดหัวข่าว	ลักษณะการนำเสนอ			
		เตือนภัย	รายงานเหตุการณ์	รายงานผลการวิจัยและการตรวจสอบ	คุณประโยชน์และให้คำแนะนำ
17/01/2551	"ส้มตำปลาร้าปักเป้า ทำพิษหามส่งรพ.วุ่น"...	✓	✓		
02/02/2551	"อหิวาต์ โผล่คร่าแล้ว 2 ศพ" 7 รายน่าเป็นห่วง สธ. เร่งทำลายเชื้อเก็บอุจจาระตรวจ...		✓		
02/02/2551	"ยันผลตรวจ 21 คน ไม่พบเชื้อหวัดนก"		✓	✓	
26/02/2551	"สธ. เตือน 'นักเปิบ' ชอบกินของสุกดิบ เสี่ยงกับ12โรคร้าย"...	✓			
21/03/2551	"สารพันเรื่องราวชาเขียว"...				✓
29/08/2551	"เทศบาลแม่ลาน้อยผุดโครงการเจ๋ง เปลี่ยนหม้อก๋วยเตี๋ยวปลอดสารตะกั่ว"...	✓	✓	✓	
30/09/2551	"อย.ชงออกกฎตั้งค่าเมลามีน ไม่เกิน 5พีพีเอ็ม เร่งตรวจสินค้า"		✓		
30/09/2551	"สารเมลามีนภัยร้ายใกล้ตัว ได้เวลาล้อมคอกก่อนสายเกินไป"…	✓	✓		
01/11/2551	"การใช้เทคนิคการตรวจดีเอ็นเอในอุตสาหกรรมอาหาร"...				✓
25/11/2551	"ยังอยู่-ยังดุ-ยังอันตราย ไข้หวัดนก เผลอเมื่อไรเสร็จมัน"...	✓	✓		
27/12/2551	"สารแอนติออกซิแดนท์ในโกโก้"...				✓
27/12/2551	"ลดพิษของโลหะหนักในปลาด้วยวิตามินซี"...			✓	✓
	รวม	5	7	3	4
	จำนวนข่าวทั้งหมด	12	12	12	12
	คิดเป็นร้อยละ	41.67	58.33	25.00	33.33

<u>หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์</u>

จากการศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารของหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์จำนวน 7 ฉบับ 9 รายเรื่อง ซึ่งในการนำเสนอในแต่ละรายเรื่องอาจมีลักษณะการนำเสนอได้มากกว่า 1 ลักษณะ พบว่าลักษณะการนำเสนอเนื้อหาส่วนใหญ่มีลักษณะการนำเสนอด้านการรายงานเหตุการณ์ และการเตือนภัยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละที่เท่ากันคือร้อยละ 66.67

ลักษณะการนำเสนอด้านการรายงานเหตุการณ์ เป็นการบอกเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นๆ ว่าเกิดอะไรขึ้น อย่างไร

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีลักษณะการนำเสนอด้านการรายงานเหตุการณ์

> *"นิวซีแลนด์เบรกส่งออกนม" ผู้ผลิตสินค้าที่มีส่วนผสมซึ่งมีการปนเปื้อนสารเมลามีนทั่วโลก กำลังได้ผลกระทบจากกรณีผู้ผลิตในจีนใส่สารดังกล่าวลงในนม ล่าสุด บริษัทผลิตนมในนิวซีแลนด์ยกเลิกการส่งออกแล็กโตเฟอร์ริน โปรตีนสำเร็จรูป และ บริษัทผลิตขนมชื่อดังของอังกฤษ "แคดเบอรี" ก็เรียกเก็บช็อกโกแลตและสินค้าภายใต้ 11 แบรนด์ ซึ่งผลิตขึ้นในจีนอีกด้วย... (โพสต์ทูเดย์ 30 ก.ย. 51 หน้า 1)*

จากเนื้อหาตัวอย่างข้างต้นเป็นการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศนิวซีแลนด์ว่ามีการยกเลิกการส่งออกนมที่มีสารเมลามีนปนเปื้อน

ลักษณะการนำเสนอด้านการเตือนภัย มีลักษณะในการนำเสนอที่บอกกล่าวให้ประชาชนเกิดความระมัดระวัง ตระหนักถึงความเสี่ยง และอาจกล่าวถึงผลที่กระทบที่จะเกิดขึ้น

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีลักษณะการนำเสนอด้านการเตือนภัยความเสี่ยง

> *"ฟันกาแฟพลังม้า อย.ชี้ดื่มเสี่ยงตาย" อย.ยึดคืนกาแฟปลุกพลังเพศ ยี่ห้อ "เมจิก เมน คอฟฟี่" และห้ามนำเข้าแล้ว โดยผลิตภัณฑ์นี้จะมีผลข้างเคียงของสารซิลเดนาฟิล คือ ร่างกายอ่อนเพลีย ปวดท้อง หลัง หลอดเลือดขยายตัว คลื่นไส้ ปวดข้อ ปวดกล้ามเนื้อ นอนไม่หลับ คัดจมูก ติดเชื้อระบบเดินหายใจ หายใจผิดปกติ หรือถึงขั้นเสียชีวิตได้ ... (โพสต์ทูเดย์ 14 เม.ย. 51 หน้า A6)*

จากตัวอย่างเนื้อหาข้างต้นเตือนให้ผู้บริโภคระมัดระวังอย่าหลงเชื่อคำโฆษณาอวดอ้างที่ว่าดื่มกาแฟแล้วจะช่วยเสริมสมรรถภาพทางเพศได้ เพราะสารที่ผสมนั้นมีผลข้างเคียงต่อร่างกาย

รองลงมาคือ ลักษณะด้านการรายงานผลงานวิจัย และผลการตรวจสอบ คิดเป็นร้อยละ 44.44 การรายงานผลการวิจัย และผลการตรวจสอบส่วนใหญ่นั้น เป็นผลที่ถูกนำเสนอ หรือประกาศของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การอาหารและยา สถาบันอาหาร

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีลักษณะการนำเสนอด้านการรายงานผลงานวิจัย และผลการตรวจสอบ

> *“ผลตรวจไข่ไก่ผ่าน ปลอดสารเมลามีน” สธ. ผลตรวจไข่ไก่ 7 รายการจากการสุ่มตรวจ 3 บริษัท ไม่พบสารเมลามีน นายวิชาญ มีนชัยนันท์ รมช.สาธารณสุข เปิดเผย สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ได้เก็บผลิตภัณฑ์ไข่ไก่ที่ผลิตภายในประเทศจำนวน 7 ราย จาก 3 บริษัท ผลการตรวจวิเคราะห์ไม่พบสารเมลามีน ... (โพสต์ทูเดย์ 1 พ.ย. 51 หน้า A2)*

จากการนำเสนอเนื้อหาข้างต้น บอกว่าการนำไข่ไก่มาสุ่มตรวจนั้นมีผลว่าไม่พบสารเมลามีนปนเปื้อน จึงมีความปลอดภัยในการรับประทาน ซึ่งการนำเสนอในลักษณะต่างๆ ของหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ สามารถแสดงรายละเอียดได้ดังแสดงในตารางที่ 4.4.3

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.4.3 แสดงลักษณะการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร ของหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์

วันที่	พาดหัวข่าว	ลักษณะการนำเสนอ			
		เตือนภัย	รายงานเหตุการณ์	รายงานผลการวิจัยและการตรวจสอบ	คุณประโยชน์และให้คำแนะนำ
02/02/2551	"ติ่มซำจีนฉาวอีกปนเปื้อนดีดีที ญี่ปุ่นล้มป่วยแล้วกว่าร้อยราย"...	✓	✓	✓	
05/03/2551	คอลัมน์ "สื่อนอกพูด" อาหารจีนวางใจได้?...		✓		
14/04/2551	"ยันโรงก๊าซท่าศาลาเสี่ยงติดเชื้อ-ปรอท"...	✓	✓		
14/04/2551	"ฟันกาแฟพลังม้า อย.ชี้ดื่มเสี่ยงตาย" ...	✓		✓	
24/05/2551	คอลัมน์ "โรคทัศน์ชีวทัศน์" ความมั่นคงและปลอดภัยทางด้านอาหาร ในฐานะ.	✓			
30/09/2551	"นิวซีแลนด์เบรกส่งออกนม"...		✓		
30/09/2551	"สธ.ออกเกณฑ์ใหม่คุมสารเมลามีน" ...	✓		✓	
24/10/2551	"หวั่นหมูพัทยาไม่สะอาด" ...	✓	✓		
01/11/2551	"ผลตรวจไข่ไก่ผ่าน ปลอดสารเมลามีน"		✓	✓	
	รวม	6	6	4	0
	จำนวนข่าวทั้งหมด	9	9	9	9
	คิดเป็นร้อยละ	66.67	66.67	44.44	0.00

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

<u>หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ</u>

จากการศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารของหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ จำนวน 6 ฉบับ 6 รายเรื่อง ซึ่งในการนำเสนอในแต่ละรายเรื่องอาจมีลักษณะการนำเสนอได้มากกว่า 1 ประเด็น พบว่าลักษณะการนำเสนอเนื้อหาส่วนใหญ่มีลักษณะการนำเสนอด้านการรายงานผลการวิจัยและการตรวจสอบ และการเตือนภัยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละที่เท่ากันคือร้อยละ 66.67

ลักษณะการนำเสนอด้านการรายงานผลการวิจัย และผลการตรวจสอบ ส่วนใหญ่นั้นเป็นผลที่ถูกนำเสนอ หรือประกาศของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การอาหารและยา สถาบันอาหาร

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีลักษณะการนำเสนอด้านการรายงานผลการวิจัย และผลการตรวจสอบ

> *"ตรวจพบน้ำส้มพร้อมดื่ม 22 ยี่ห้อ "น้ำตาลสูง-ไร้วิตามินซี" ตามอ้าง" มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค วารสาร"ฉลาดซื้อ" เผยผลตรวจสอบน้ำส้มพบน้ำตาลอื้อบางยี่ห้อสูงถึง 15 ช้อนชา มากกว่าน้ำอัดลม 2 เท่า แถมไม่มีวิตามินซีตามฉลากระบุ เตรียมส่งข้อมูล อย.เพื่อดำเนินการ เตือนผู้รักสุขภาพเลือกดื่มน้ำส้มพร้อมดื่มอาจไม่ได้รับประโยชน์ตามคาด แนะกินผลไม้น้ำส้มสดสะอาดแทน... (กรุงเทพธุรกิจ 5 ส.ค. 51 หน้า 5)*

จากตัวอย่างเนื้อหาข้างต้น แสดงถึงผลการตรวจสอบน้ำส้มพร้อมดื่มยี่ห้อต่างๆ ว่ามีการผสมน้ำตาลในปริมาณที่สูงเกินกว่าที่ระบุไว้ที่ฉลาก

ลักษณะการนำเสนอด้านการเตือนภัย ซึ่งการเตือนภัยนั้นมีลักษณะในการนำเสนอที่บอกกล่าวให้ประชาชนเกิดความระมัดระวัง ตระหนักถึงความเสี่ยง และอาจกล่าวถึงผลที่กระทบที่จะเกิดขึ้น

ตัวอย่างการนำเสนอเนื้อหาที่มีลักษณะด้านการเตือนภัย

> *"ศรีสะเกษแล้งหนักขาดน้ำดื่ม ขุดบ่อในทุ่งยอมเสี่ยงสารเคมี" แพทย์สธ.เตือนเกษตรกรนำน้ำจากทุ่งมาดื่ม ระวังสารเคมีปนเปื้อนสูง เนื่องจากพื้นที่ทำการเกษตรของชาวบ้านปัจจุบันมีการใช้สารเคมีในอัตราที่สูงมาก ทำให้ดินมีการปนเปื้อนสารเคมี เรื่องเรานำน้ำจากบ่อที่ขุดใหม่ ก็ไม่ควรมั่นใจว่าจะปลอดภัยร้อยเปอร์เซ็นต์ ... (กรุงเทพธุรกิจ 22เม.ย. 51 หน้า 18)*

จากตัวอย่างเนื้อหาข้างต้นเป็นการออกมาเตือนจากหน่วยงานรัฐว่าให้ประชาชนมีความระมัดระวังในการนำน้ำจากบ่อที่เสี่ยงว่าจะมีการปนเปื้อนของสารเคมีมาดื่ม

รองลงมาคือ ลักษณะด้านการรายงานเหตุการณ์ คิดเป็นร้อยละ 50.00 เป็นการบอกเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นๆ ว่าเกิดอะไรขึ้น อย่างไร

ตัวอย่างการนำเสนอเนื้อหาที่มีลักษณะการรายงานเหตุการณ์

> *"อย.สหรัฐไฟเขียวจำหน่ายอาหารจากสัตว์โคลนนิ่ง" อย.สหรัฐอนุญาตให้ขายเนื้อและนมจากสัตว์โคลนนิ่ง ได้แก่ วัว สุกร แพะ ได้ ระบุมีความปลอดภัย ด้านผู้เชี่ยวชาญชี้ต้นทุนแพง ต้องรอให้ผู้บริโภคปรับตัวและยอมรับ ... (กรุงเทพธุรกิจ 8 พ.ค. 51 หน้า 7)*

จากตัวอย่างเนื้อหาข้างต้นเป็นการรายงานเหตุการณ์ที่บอกว่าองค์การอาหารและยาของประเทศสหรัฐฯ อนุญาตให้มีการจำหน่ายอาหารจากสัตว์โคลนนิ่งได้ เนื่องจากมีความปลอดภัย

ซึ่งลักษณะการนำเสนอเนื้อหาในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.4.4

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.4.4 แสดงลักษณะการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร ของหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

วันที่	พาดหัวข่าว	ลักษณะการนำเสนอ			
		เตือนภัย	รายงานเหตุการณ์	รายงานผลการวิจัยและการตรวจสอบ	คุณประโยชน์และให้คำแนะนำ
22/04/2551	"ศรีสะเกษแล้งหนักขาดน้ำดื่ม ขุดบ่อในทุ่งยอมเสี่ยงสารเคมี"...	✓			
08/05/2551	"อย.สหรัฐไฟเขียวจำหน่ายอาหารจากสัตว์โคลนนิ่ง"...		✓	✓	
05/08/2551	"ตรวจพบน้ำส้มพร้อมดื่ม 22 ยี่ห้อ "น้ำตาลสูง-ไร้วิตามินซี" ตามอ้าง"...	✓		✓	
29/08/2551	"พบเส้นก๋วยเตี๋ยวอันตราย ปูดโรงงานเพิ่มสารกันบูด"...	✓		✓	
30/09/2551	"สธ.เล็งออกกฎคุมเข้ม"นม" ห้ามสารเมลามีนปนเปื้อน"...	✓	✓		
16/10/2551	"อย.พบเมลานีน"นมมะลิ"เกินมาตรฐาน"...		✓	✓	
	รวม	4	3	4	0
	จำนวนข่าวทั้งหมด	6	6	6	6
	คิดเป็นร้อยละ	66.67	50.00	66.67	0.00

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปลักษณะการนำเสนอของหนังสือพิมพ์ไทยรายวันทั้ง 4 ชื่อ

การนำเสนอในแต่ละลักษณะของหนังสือพิมพ์ไทยรายวันทั้ง 4 ชื่อนั้น โดยส่วนใหญ่แล้วหนังสือพิมพ์มีการนำเสนอลักษณะด้านการเตือนภัยเป็นอันดับที่หนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 58.97 รองลงมาคือ การรายงานผลการวิจัย และการตรวจสอบ คิดเป็นร้อยละ 51.28 รายงานเหตุการณ์ คิดเป็นร้อยละ 46.15 และประเด็นการบอกคุณประโยชน์ และให้คำแนะนำ คิดเป็นร้อยละ 12.82 แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 4.5

ตาราง 4.5 แสดงการนำเสนอเนื้อหาในแต่ละลักษณะของหนังสือพิมพ์แสดงอันดับ และร้อยละ

ลักษณะการนำเสนอ	ไทยรัฐ	เดลินิวส์	โพสต์ทูเดย์	กรุงเทพธุรกิจ	อันดับ	ร้อยละ
เตือนภัย	8	5	6	4	1	58.97
รายงานเหตุการณ์	2	7	6	3	3	46.15
รายงานผลการวิจัยและการตรวจสอบ	9	3	4	4	2	51.28
คุณประโยชน์และให้คำแนะนำ	1	4	0	0	4	12.82

จากการศึกษาลักษณะของหนังสือพิมพ์ พบว่า มีลักษณะเป็นการเตือนภัยมากที่สุด ดังนั้นจึงศึกษาเพิ่มเติมในลักษณะวิธีที่ใช้ในการเตือนภัย ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลักษณะวิธีที่ใช้ในการเตือนภัย

ในการนำเสนอของหนังสือพิมพ์ข้างต้นนั้นได้มีการนำเสนอในรูปแบบประเด็นของการเตือนภัยในลักษณะต่างๆ อันได้แก่การ**เตือนภัยเพื่อให้ประชาชนได้ระมัดระวังในการบริโภคอาหาร** คิดเป็นร้อยละ33 เป็นการนำเสนอที่เตือนให้ประชาชน หรือผู้บริโภคมีความระมัดระวังในการเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีการนำเสนอการเตือนภัยเพื่อให้ประชาชนได้ระมัดระวังในการบริโภคอาหาร

"กินจานด่วนแถมมะเร็ง!" สถาบันอาหารพบ "อะคริลาไมด์" ปนเปื้อน นายยุทธศักดิ์ สุภสร ผู้อำนวยการสถาบันอาหาร เปิดเผยว่า ในเบื้องต้นสถาบันอาหารได้วิเคราะห์หาสารอะคริลาไมด์ ที่หน่วยงานวิจัยมะเร็งระหว่างประเทศ (IARA) จัดเป็นสารกลุ่มที่มีความเป็นไปได้สูงในก่อให้เกิดมะเร็งในคน ซึ่งปนเปื้อนมากับอาหารจานด่วน และขนมขบเคี้ยว...(ไทยรัฐ 5 มี.ค. 51 หน้า 8)

จากเนื้อหาตัวอย่างข้างต้น บอกให้ประชาชนเลือกทานอาหาร หลีกเลี่ยงการทานอาหารจานด่วน เนื่องจากอาหารจานด่วน หรือขนมขบเคี้ยวมีสารที่ก่อให้เกิดโรคมะเร็งได้

และรองลงมาคือการ**ออกประกาศ มาตรการควบคุม เกี่ยวกับบทลงโทษต่าง ๆจากหน่วยราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง** คิดเป็นร้อยละ 31 เป็นเรื่องของการระมัดระวังในภาครัฐโดยออกมาตรการมาควบคุม

ตัวอย่าวที่มีการนำเสนอด้านออกประกาศ มาตรการควบคุม เกี่ยวกับบทลงโทษต่างๆจากหน่วยราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

"อย.ชงออกกฎตั้งค่าเมลามีน ไม่เกิน 5PPM เร่งตรวจสินค้า" อย.รับมือผลิตภัณฑ์ปนเปื้อนจากจีน โดยกำหนดค่าเมลามีนหากพบในอาหารเกิน 5PPM ต้องอายัด ทำลาย และสั่งการให้โรงพยาบาลทุกแห่งทั่วประเทศเฝ้าระวังเป็นพิเศษโดยเฉพาะเด็กที่ป่วยเป็นโรคนิ่วในกระเพาะปัสสาวะหรือไตวาย ให้สอบประวัติว่าเกี่ยวข้องกับการบริโภคผลิตภัณฑ์นมจากจีนหรือไม่ ...(เดลินิวส์ 30 ก.ย. 51 หน้า 1)

จากเนื้อหาตัวอย่างข้างต้น เป็นการเตือนในเรื่องของความเสี่ยง หรืออันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารผ่านการออกมาตรหาร หรือบทลงโทษต่างๆ เพื่อให้ประชาชนรู้ว่าการปนเปื้อนนั้นๆ มีผลต่อสุขภาพ และเป็นอันตราย ซึ่งอาจคาดคะเนได้ว่าการปนเปื้อนใดมีอันตรายมากบทลงโทษ ก็รุนแรง

ส่วนการ**อ้างถึงผลการวิจัยและการทดสอบ** คิดเป็นร้อยละ15 เป็นการอ้างผลการวิจัย หรือการทดลองว่าสารปนเปื้อนนั้นๆ มีอันตรายจริง หรือมีการปนเปื้อนอยู่จริง

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีการอ้างถึงผลการวิจัยและการทดสอบ

"พบเส้นก๋วยเตี๋ยวอันตราย ปูดโรงงานเพิ่มสารกันบูด" สกว.วิจัยพบเส้นก๋วยเตี๋ยวสดสุดอันตราย ใช้น้ำมันทอดซ้ำทำให้เส้นลื่น แฉโรงงานหันใส่สารกันบูดปริมาณสูง เหตุต้นทุนค่าขนส่งพุ่ง ต้องใช้เวลาขนส่งต่อเที่ยวนานขึ้น ชี้ผู้บริโภคเสี่ยงโรคหัวใจ-ตับพัง ...

จากเนื้อหาตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่าจากการตรวจสอบพบปริมาณสารกันบูดที่มีปริมาณสูง และยังมีการใช้น้ำมันที่มีคุณภาพต่ำผสมในเส้นก๋วยเตี๋ยวอีกด้วย เพื่อให้ผู้บริโภคระมัดระวังในการทาน หรือเป็นการเตือนให้สังเกตในเลือกซื้อเส้นก๋วยเตี๋ยวมาบริโภค

อันดับสุดท้ายคือการ**บอกถึงโทษและอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากการบริโภคอาหารที่ปนเปื้อน** คิดเป็นร้อยละ 10 เช่น การบอกว่าหากรับประทานอาหารชนิดนี้ที่มีการปนเปื้อนสารที่เป็นอันตรายแล้วนั้น จะลงผลกับร่างกายอย่างไร

ตัวอย่างเนื้อหาที่บอกถึงโทษและอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากการบริโภคอาหารที่ปนเปื้อน

"ส้มตำปลาร้าปักเป้า ทำพิษหามส่งรพ.วุ่น" เปิปส้มตำใส่ "ปลาร้าปักเป้า" อ้วกแตกท้องร่วง หามส่งโรงพยาบาลอลหม่าน นอนซมให้น้ำเกลือดูอาการ 2 ราย พบต้นตอปลาร้าสยองมาจาก "นครสวรรค์" อัดปี๊บ... ส่งขายร้านชำในพื้นที่ ประสานสาธารณสุขจังหวัดเก็บตัวอย่างด่วน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเร่งประชาสัมพันธ์ชาวบ้าน (เดลินิวส์ 17 ม.ค. 51 หน้า 1)

จากเนื้อหาตัวอย่างข้างต้นเป็นการรายงานว่ามีผู้บริโภคส้มตำปลาร้าที่มีการปนเปื้อนของปลาปักเป้าที่เป็นปลามีพิษเข้าไปแล้วจะเกิด อาการคลื่นไส้อาเจียน แขนขาอ่อนแรง อุจจาระร่วง หายใจติดขัด และเป็นอันตรายถึงชีวิต

มีค่าเท่ากับให้ความ**ระมัดระวังในการเลือกซื้ออาหาร รวมทั้งอย่าหลงเชื่อในคำโฆษณาหรือคำอวดอ้างสรรพคุณ** คิดเป็นร้อยละ 10

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีการบอกให้ระมัดระวังในการเลือกซื้ออาหาร รวมทั้งอย่าหลงเชื่อในคำโฆษณาหรือคำอวดอ้างสรรพคุณ

"มีสารปลุกเซ็กซ์กาแฟโด๊ป อย.สั่งดำเนินคดี" เตือนคนกินหัวใจวาย เล่นหนัก-หลายข้อหา เตรียมยึดห้ามนำเข้า เจ้าของโวยโดนแกล้ง ผลพิสูจน์ชัด กาแฟผสมสมุนไพร "เก๋ากี้" เมกจิก เมน คอฟฟี่ ใส่ยาปลุกเซ็กซ์ อย.เตือนโด๊ปเกินขนาดอาจหัวใจวาย สั่งดำเนินคดีบริษัทนำเข้าหลายข้อหา ทั้งแสดงฉลากไม่ตรงกับที่ยื่นจดทะเบียนกับ อย. ...(ไทยรัฐ 5 มี.ค. 51 หน้า 1)

จากเนื้อหาตัวอย่างข้างต้นมีการเตือนให้ผู้บริโภคอย่าหลงเชื่อคำโฆษณา หรืออวดอ้างสรรพคุณต่างๆ ของกาแฟดังกล่าวเนื่องจากสารที่ผสมนั้นเป็นอันตรายต่อร่างกาย หากรับประทานเกิดขนาดอาจหัวใจวายได้

ลักษณะวิธีที่ใช้ในการเตือนภัยเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.5.1

ตารางที่ 4.5.1 ประเด็นการเตือนภัยความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน

ลักษณะของประเด็นในการนำเสนอเกี่ยวกับการเตือนภัย	ร้อยละ
- ให้ประชาชนระมัดระวังในการบริโภคอาหาร	33
- ให้ประชาชนระมัดระวังในการเลือกซื้ออาหาร รวมทั้งอย่าหลงเชื่อในคำโฆษณาหรือคำอวดอ้างสรรพคุณ	10
- บอกถึงโทษและอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากการบริโภคอาหารที่เป็นพิษ	10
- การออกประกาศ มาตรการควบคุม และบทลงโทษของหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	31
- อ้างถึงผลการวิจัยและการทดสอบที่เกิดขึ้นจริง	15
รวม	100

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

<u>เนื้อหาในการนำเสนอ</u>

การวิจัยในองค์ประกอบของเนื้อหาในการนำเสนอเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารของจากการเก็บรวบรวมหนังสือพิมพ์ทั้งสิ้น 184 ฉบับ พบหนังสือพิมพ์จำนวน 35 ฉบับ 39 รายเรื่อง ที่มีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร ซึ่งในแต่ละฉบับ หรือ แต่ละเรื่องมีองค์ประกอบของเนื้อหาในการนำเสนอที่แตกต่างกัน เพื่อศึกษาว่าสื่อมีการนำเสนอในเนื้อหาที่ครบถ้วน และเพียงพอต่อทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคหรือไม่ พบว่าเนื้อหาในการนำเสนอที่เกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐนั้นมีการนำเสนอเนื้อหาที่แตกต่างกันซึ่งใน 1 รายเรื่องนั้นมีการนำเสนอมากกว่า 1 ประเด็น

นอกจากนี้ จากผลการวิจัยเกี่ยวกับเนื้อหาที่นำเสนอ พบว่า หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่นำเสนอเนื้อหาที่กล่าวถึงสาเหตุที่เกิดความเสี่ยง โทษและพิษภัย และผลการตรวจสอบหรือวิจัย แต่สำหรับเนื้อหาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับประชาชนผู้บริโภค ได้แก่ แนวทางการแก้ไขปัญหาประชาชน หรือการกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวแก่ผู้บริโภคและผู้ผลิต ได้แก่ การนำเสนอในด้านความรุนแรงของพิษภัยอาหาร การออกมาตรการควบคุม และบทลงโทษของผู้กระทำให้เกิดความเสี่ยงและความไม่ปลอดภัยของอาหารยังมีปริมาณน้อย แสดงถึงความไม่ครบถ้วนของเนื้อหาที่สำคัญ และไม่สามารถกระตุ้นให้ทั้งผู้บริโภคและผู้ผลิตรับรู้และตระหนักในอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารได้

<u>หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ</u>

เนื้อหาในการนำเสนอที่เกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐจำนวน 12 ฉบับ 12 รายเรื่อง ส่วนใหญ่เนื้อหาที่นำเสนอมากที่สุดคือ เนื้อหาที่บอกถึงสาเหตุของความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร คิดเป็นร้อยละ 83.33 เป็นการบอกถึงสิ่งที่ทำให้เกิดความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร

ตัวอย่างเนื้อหาที่บอกถึงสาเหตุของความเสี่ยง

"มีสารปลุกเซ็กซ์กาแฟโด๊ป อย.สั่งดำเนินคดี" เตือนคนกินหัวใจวาย เล่นหนัก-หลายข้อหา เตรียมยึดห้ามนำเข้า เจ้าของโวยโดนแกล้ง ผลพิสูจน์ชัด กาแฟผสม

สมุนไพร "เก๋ากี้" เมกจิก เมน คอฟฟี่ ใส่ยาปลุกเซ็กซ์ อย.เตือนโด๊ปเกินขนาดอาจหัวใจวาย สั่งดำเนินคดีบริษัทนำเข้าหลายข้อหา ทั้งแสดงฉลากไม่ตรงกับที่ยื่นจดทะเบียนกับ อย. ...(ไทยรัฐ 5 มี.ค. 51 หน้า 1)

จากการนำเสนอเนื้อหาตัวอย่างข้างต้นเป็นการบอกถึงสาเหตุของความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร คือ สารซิลเดนาฟิล (Sildenafil) ซึ่งเป็นยาที่ใช้รักษาอาการหย่อนสมรรถภาพทางเพศ จัดเป็นอาหารไม่บริสุทธิ์ ที่มีการใส่ผสมในกาแฟ

รองลงมาคือการนำเสนอที่มีเนื้อหาที่บอกถึงผลการทดสอบเป็นการนำเสนอการตรวจพบ หรือจากการวิจัยพบว่ามีการปนเปื้อนสารที่มีอันตรายในอาหาร หรือพบวิธีการลดสารที่เป็นพิษจากการวิจัยหรือทดลองต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 75.00

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีการนำเสนอเนื้อหาที่บอกถึงผลการทดสอบ

"กินจานด่วนแถมมะเร็ง!" สถาบันอาหารพบ "อะคริลาไมด์" ปนเปื้อน นายยุทธศักดิ์ สุภสร ผู้อำนวยการสถาบันอาหาร เปิดเผยว่า ในเบื้องต้นสถาบันอาหารได้วิเคราะห์หาสารอะคริลาไมด์ ที่หน่วยงานวิจัยมะเร็งระหว่างประเทศ (IARA) จัดเป็นสารกลุ่มที่มีความเป็นไปได้สูงในก่อให้เกิดมะเร็งในคน ซึ่งปนเปื้อนมากับอาหารจานด่วน และขนมขบเคี้ยว...(ไทยรัฐ 5 มี.ค. 51 หน้า 8)

จากเนื้อหาตัวอย่างข้างต้นเป็นการรายงานการตรวจพบ “สารอะคริลาไมด์” ในอาหารจานด่วนและขนมขบเคี้ยว เช่น อาหารเช้าจากธัญพืช และกาแฟผง มันฝั่งทอดกรอบ ขนมปังกรอบ บิสกิตเครกเกอร์ ของสถาบันอาหาร

ส่วนเนื้อหาที่นำเสนอเกี่ยวกับโทษและพิษ คิดเป็นร้อยละ 66.67 ซึ่งการนำเสนอเรื่องโทษ และพิษภัยของหนังสือพิมพ์นั้น บางครั้งเป็นการบอกว่าความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารนั้นจะส่งผลต่อผู้บริโภคอย่างไร

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับโทษ และพิษภัย

"มีสารปลุกเซ็กซ์กาแฟโด๊ป อย.สั่งดำเนินคดี" เตือนคนกินหัวใจวาย เล่นหนัก-หลายข้อหา เตรียมยึดห้ามนำเข้า เจ้าของโวยโดนแกล้ง ผลพิสูจน์ชัด กาแฟผสม

สมุนไพร "เก๋ากี้" เมกจิก เมน คอฟฟี่ ใส่ยาปลุกเซ็กซ์ อย.เตือนด็ปเกินขนาดอาจหัวใจวาย สั่งดำเนินคดีบริษัทนำเข้าหลายข้อหา ทั้งแสดงฉลากไม่ตรงกับที่ยื่นจดทะเบียนกับ อย. ...(ไทยรัฐ 5 มี.ค. 51 หน้า 1)

จากตัวอย่างเนื้อหาข้างต้น เป็นการนำเสนอที่มีเนื้อหาที่บอกว่า หากผู้บริโภคมีการรับประทานกาแฟดังกล่าวแล้วนั้นจะลงผลอย่างไรต่อสุขภาพของผู้บริโภค

การนำเสนอเนื้อหาในลักษณะอื่นๆนั้น มีเนื้อหาในการนำเสนอคือ ด้านความรุนแรงของความเสี่ยง และ แนวทางการป้องกันความเสี่ยงที่มีค่าเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 58.33 ถัดมาคือ การนำเสนอด้านการออกมาตรการ คิดเป็นร้อยละ 33.33 และการนำเสนอด้านบทลงโทษ คิดเป็นร้อยละ 8.33 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.6.1

ตารางที่ 4.6.1 แสดงการวิเคราะห์เนื้อหาการนำเสนอที่เกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

วันที่	พาดหัวข่าว	เนื้อหาการนำเสนอ							
		สาเหตุของความเสี่ยง	โทษและพิษภัย	ความรุนแรง	แนวทางการป้องกัน	ออกมาตรการควบคุม	ผลการตรวจสอบ	บทลงโทษ	ประโยชน์
09/01/2551	"ปัจจัยร่วมอาหารปลอดภัย สถานที่จำหน่ายสินค้ามีบทบาท"...	✓			✓	✓			
17/01/2551	"เอฟดีเอ รับรองความปลอดภัยเนื้อนมโคลนนิ่งกินได้ไร้ปัญหา"...	✓					✓		
25/01/2551	คอลัมน์ "มัน!มากับอาหาร" "ผักสวนครัว...วันนี้ อันตราย!"...	✓	✓		✓	✓	✓		
05/03/2551	"มีสารปลุกเซ็กซ์กาแฟโด๊ป อย.สั่งดำเนินคดี"...	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
05/03/2551	"กินจานด่วนแถมมะเร็ง!"...	✓	✓	✓	✓		✓		
13/03/2551	คอลัมน์ "3 สาวเข้าตลาดเกษตร" "ระวังไอศกรีม-น้ำมะพร้าว ปนเปื้อนเชื้ออาจทำให้ท้องร่วง"...	✓	✓	✓			✓		

16/05/2551	คอลัมน์ "มัน!มากับอาหาร" "แคดเมียมจากปลาหมึกในอาหารปรุงสำเร็จ"...	✓	✓	✓	✓		✓		
04/07/2551	คอลัมน์ "มัน!มากับอาหาร" "ไนไตร์ตและไนเตรต ในเนื้อหมูสด"...	✓	✓	✓			✓		
21/08/2551	คอลัมน์ "หลังสู้ฟ้า หน้าสู้ดิน" "เนื้อสุกรไทย..ปลอดสารเร่ง"...					✓	✓		
29/08/2551	คอลัมน์ "3 สาวเข้าตลาดเกษตร" "เต้าหู้หลอดมีคุณภาพ แช่เย็นไม่แข็งเป็นไอศกรีม"				✓				
24/10/2551	คอลัมน์ "มัน!มากับอาหาร" "ระวัง! ภัยในสารปนเปื้อนจากอาหาร"...	✓	✓	✓					
19/12/2551	คอลัมน์ "มัน!มากับอาหาร" "ไขมัน... อันตราย"...	✓	✓	✓	✓		✓		
รวม		10	8	7	7	4	9	1	0
จำนวนข่าวทั้งหมด		12	12	12	12	12	12	12	12
คิดเป็นร้อยละ		83.33	66.67	58.33	58.33	33.33	75.00	8.33	0.00

<u>หนังสือพิมพ์เดลินิวส์</u>

จากการศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ จำนวน 10 ฉบับ 12 รายเรื่อง พบว่าเนื้อหาในการนำเสนอที่เกี่ยวกับความเสี่ยงและอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐนั้นมีการนำเสนอเนื้อหาที่แตกต่างกันซึ่งใน 1 รายเรื่องนั้นมีการนำเสนอมากกว่า 1 ส่วนใหญ่เนื้อหาที่นำเสนอมากที่สุดมีค่าเท่ากัน 3 เนื้อหาการนำเสนอ คือ เนื้อหาที่บอกถึงสาเหตุของความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร บอกโทษและพิษภัย และบอกแนวทางการป้องกัน คิดเป็นร้อยละ 58.33

สาเหตุของความเสี่ยงเป็นการบอกถึงสิ่งที่ทำให้เกิดความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีการนำเสนอด้านสาเหตุของความเสี่ยง

"ส้มตำปลาร้าปักเป้า ทำพิษหามส่งรพ.วุ่น" เปิปส้มตำใส่ "ปลาร้าปักเป้า" อ้วกแตกท้องร่วง หามส่งโรงพยาบาลอลหม่าน นอนซมให้น้ำเกลือดูอาการ 2 ราย พบต้นตอปลาร้าสยองมาจาก "นครสวรรค์" อัดปี๊บ...ส่งขายร้านชำในพื้นที่ ประสานสาธารณสุขจังหวัดเก็บตัวอย่างด่วน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเร่งประชาสัมพันธ์ชาวบ้าน (เดลินิวส์ 17 ม.ค. 51 หน้า 1)

จากตัวอย่างเนื้อหาข้างต้นเป็นการบอกถึงสาเหตุของความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร คือ ปลาร้าที่มีการผสมปลาปักเป้า ซึ่งปลาชนิดนี้เป็นปลาที่มีพิษไม่สามารถรับประทานได้

การนำเสนอด้านโทษ และพิษภัยของหนังสือพิมพ์นั้น บางครั้งเป็นการบอกว่าความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารนั้นจะส่งผลต่อผู้บริโภคอย่างไร

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีการนำเสนอเนื้อหาด้านโทษและพิษภัยของความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร

"สารเมลามีนภัยร้ายใกล้ตัว ได้เวลาล้อมคอกก่อนสายเกินไป" กลายเป็นเรื่องเด่นประเด็นร้อนขึ้นทันที เกี่ยวกับกรณีสารเมลามีน หลังจากมีเด็กทารกในจีนบริโภคนมผงที่ปนเปื้อนสารเมลามีนเข้าไป จนล้มป่วยด้วยโรคนิ่วในไตจำนวนมาก ซึ่งบางคนมีอาการแพ้รุนแรงทำให้ไตวายเฉียบพลันเสียชีวิต....(เดลินิวส์ 30 ก.ย. 51 หน้า 2)

จากตัวอย่างเนื้อหาข้างต้นนั้นเป็นการรายงานถึงผลที่เกิจากการรับประทานสารเมลามีนเข้าไปแล้วเกิดอาการแพ้ทำให้ไตวาย และเด็กทารกหากรับประทานเข้าไปอาจเป็นโรคนิ่วในไตได้

การนำเสนอด้านแนวทางป้องกันความเสี่ยง เป็นการนำเสนอเนื้อหา หรือรายงานที่บอกถึงแนวทางในการป้องกันความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร เช่น บอกวิธีการเลือกซื้อ หรือ บอกถึงวิธีการหลีกเลี่ยง

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีการนำเสนอแนวทางการป้องกัน

"ลดพิษของโลหะหนักในปลาด้วยวิตามินซี" ปัจจุบันแม่น้ำเกือบทุกสายในประเทศไทย มีการปนเปื้อนของสารอินทรีย์ แบคทีเรีย และโลหะหนักมาก วิตามินซี

เป็นสารอาหารที่มีประโยชน์ต่อสัตว์น้ำโดยเฉพาะปลา เนื่องจากปลาไม่สามารถสร้างวิตามินซีเองได้ ซึ่งวิตามินซีจะเกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโต การสร้างภูมิคุ้มกัน และการป้องกันการติดเชื้อ ลดจำนวนเม็ดเลือดแดงที่มีนิวเคลียสผิดปกติ และลดจำนวนสเปิร์มของปลาที่มีรูปร่างผิดปกติได้...(เดลินิวส์ 27 ธ.ค.51 หน้า 13)

จากตัวอย่างเนื้อหาข้างต้นนั้นพบว่าเป็นการนำเสนอที่บอกถึงวิธีทาในการลดพิษของโลหะหนักที่พบในปลา จากการทดลองผสมวิตามินซีในอาหารเลี้ยงปลา

รองลงมาคือ การนำเสนอด้านความรุนแรงของความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 50.00 เป็นการบอกถึงผล หรือ อันตรายที่เกิดขึ้นจากความเสี่ยง และ อันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารว่ามีความรุนแรง หรืออันตรายมากน้อยเพียงไร อาจบอกว่าส่งผลกระทบ หรือมีอันตรายถึงชีวิต เป็นต้น

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีการนำเสนอด้านความรุนแรงของความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยจองอาหาร

"อหิวาต์ โผล่คร่าแล้ว 2 ศพ" 7 รายน่าเป็นห่วง สธ. เร่งทำลายเชื้อเก็บอุจจาระตรวจ อหิวาต์โผล่เมืองคอน อ.ปากพนัง ป่วยตายแล้ว 2 ศพ อีก 7 รายอาการน่าเป็นห่วง สธ. ลงพื้นที่ทำลายเชื้อพร้อมลุยเก็บตัวอย่าง...(เดลินิวส์ 2 ก.พ. 51 หน้า 1)

จากตัวอย่างเนื้อหาข้างต้น มีการนำเสนอเนื้อหาที่แสดงถึงความรุนแรงตั้งแต่การพาดหัวข่าว ว่ามีอันตรายถึงชีวิต และมีการใช้ถ้อยคำที่รุนแรง

การนำเสนอเนื้อหาด้านรายงานผลการตรวจสอบ คิดเป็นร้อยละ 41.67 เป็นการนำเสนอการตรวจพบ หรือจากการวิจัยพบว่ามีการปนเปื้อนสารที่มีอันตรายในอาหาร หรือพบวิธีการลดสารที่เป็นพิษจากการวิจัย หรือทดลองต่างๆ

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีการนำเสนอด้านการรายงานผลการตรวจสอบ

"เทศบาลแม่ลาน้อยผุดโครงการเจ๋ง เปลี่ยนหม้อก๋วยเตี๋ยวปลอดสารตะกั่ว" ศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ได้ทำการทดสอบการปนเปื้อนของตะกั่วในห้องปฏิบัติการ ด้วยการต้มน้ำในหม้อที่ใช้โลหะผสมตะกั่วเป็นตัวประสานรอยต่อ ซึ่งเป็นหม้อที่ผลิตขึ้นใหม่ โดยต้มน้ำที่อุณหภูมิ 80-90 องศาเซลเซียสนานต่อเนื่อง 3-9 ชั่วโมง พบว่ามีตะกั่วละลายปนเปื้อนในน้ำต้มและมีปริมาณมากขึ้น

หากน้ำมีส่วนผสมของเกลือ ดังนั้นเทศบาลตำบลแม่ลาน้อยจึงมีโครงการเปลี่ยนหม้อก๋วยเตี๋ยวให้กับผู้ประกอบการในพื้นที่ ...(เดลินิวส์ 29 เม.ย. 51 หน้า 29)

จากตัวอย่างเนื้อหาข้างต้นมีการนำเสนอที่บอกว่ามีการพบสารตะกั่วละลายอยู่ในน้ำที่ต้มจากหม้อก๋วยเตี๋ยว เนื่องจากหม้อก๋วยเตี๋ยวนั้นมีโละผสมตะกั่วเป็นตัวประสานรอยต่อ ซึ่งเป็นการทดลองของศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ

ส่วนการนำเสนอเนื้อหาด้านประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 33.33 และนำเสนอเนื้อหาด้านการออกมาตรการควบคุมความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 4.6.2

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.6.2 แสดงการวิเคราะห์เนื้อหาการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร ของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์

วันที่	พาดหัวข่าว	เนื้อหาการนำเสนอ							
		สาเหตุของความเสี่ยง	โทษและพิษภัย	ความรุนแรง	แนวทางการป้องกัน	ออกมาตรการควบคุม	ผลการตรวจสอบ	บทลงโทษ	ประโยชน์
17/01/2551	"ส้มตำปลาร้าปักเป้า ทำพิษหามส่งรพ. วุ่น"...	✓	✓	✓	✓				
02/02/2551	"อหิวาต์ โผล่คร่าแล้ว 2 ศพ" 7 รายน่าเป็นห่วง สธ. เร่งทำลายเชื้อเก็บอุจจาระตรวจ.		✓	✓	✓				
02/02/2551	"ยันผลตรวจ 21 คน ไม่พบเชื้อหวัดนก"			✓	✓		✓		
26/02/2551	"สธ. เตือน 'นักเปิบ' ชอบกินของสุกดิบเสี่ยงกับ12โรคร้าย"...	✓	✓	✓	✓				
21/03/2551	"สารพันเรื่องราวชาเขียว"...								✓
29/08/2551	"เทศบาลแม่ลาน้อยผุดโครงการเจ๋งเปลี่ยนหม้อก๋วยเตี๋ยวปลอดสารตะกั่ว"...	✓	✓		✓		✓		
30/09/2551	"อย.ชงออกกฎตั้งค่าเมลามีน ไม่เกิน 5PPM เร่งตรวจสินค้า"					✓	✓		
30/09/2551	"สารเมลามีนภัยร้ายใกล้ตัว ได้เวลาล้อมคอกก่อนสายเกินไป"…	✓	✓	✓		✓	✓		
01/11/2551	"การใช้เทคนิคการตรวจดีเอ็นเอในอุตสาหกรรมอาหาร"...					✓			✓
25/11/2551	"ยังอยู่-ยังดุ-ยังอันตราย ไข้หวัดนก เผลอเมื่อไรเสร็จมัน"...	✓	✓	✓	✓				
27/12/2551	"สารแอนติออกซิแดนท์ในโกโก้"...	✓							✓
27/12/2551	"ลดพิษของโลหะหนักในปลาด้วยวิตามินซี"...	✓	✓		✓		✓		✓
รวม		7	7	6	7	3	5	0	4
จำนวนข่าวทั้งหมด		12	12	12	12	12	12	12	12
คิดเป็นร้อยละ		58.33	58.33	50.00	58.33	25.00	41.67	0.00	33.33

<u>หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์</u>

จากการศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารของหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ จำนวน 7 ฉบับ 9 รายเรื่อง พบว่าเนื้อหาในการนำเสนอที่เกี่ยวกับความเสี่ยงและอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์นั้นมีการนำเสนอเนื้อหาที่แตกต่างกันซึ่งใน 1 รายเรื่องนั้นมีการนำเสนอมากกว่า 1 ส่วนใหญ่เนื้อหาที่นำเสนอมากที่สุด คือ เนื้อหาที่บอกถึงสาเหตุของความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร คิดเป็นร้อยละ 66.67 เป็นการบอกถึงสิ่งที่ทำให้เกิดความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร

ตัวอย่างการนำเสนอเนื้อหาที่มีเนื้อหาด้านสาเหตุของความเสี่ยง

> *"ติ่มซำจีนฉาวอีกปนเปื้อนดีดีที ญี่ปุ่นล้มป่วยแล้วกว่าร้อยราย" จีนสั่งระงับการผลิตและส่งออกติ่มซำหลังพบสารปนเปื้อนในอาหารขณะที่คนญี่ปุ่นล้มป่วยเพิ่มเป็น 175 คน ...หลิวเตปิง โฆษกส่วนงานบริหารทั่วไป ของสำนักงานควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบและการป้องกันสารปนเปื้อนในอาหารของจีน เปิดเผยเมื่อวันที่ 31 ม.ค. ว่าได้สั่งให้ บริษัท เทียนหยาง ฟู๊ด โปรเซสซิ่ง ผู้ผลิตอาหารแช่แข็งส่งออกรายใหญ่ของจีนระงับการผลิตและการส่งออกอาหารแช่แข็ง โดยเฉพาะติ่มซำ หลังพบว่าปนเปื้อนยาฆ่าแมลง (โพสต์ทูเดย์ 2 ก.พ. 51 หน้า B7)*

จากตัวอย่างเนื้อหาข้างต้นเป็นการบอกว่ามีการปนเปื้อนยาฆ่าแมลงในอาหารแช่แข็งที่ส่งออก ซึ่งยาฆ่าแมลงนั้น ถือเป็นสารที่ก่อให้เกิดอันตรายถึงชีวิต

รองลงมาคือ การนำเสนอที่มีเนื้อหาด้านโทษ และพิษภัย ที่มีค่าเท่ากับ เนื้อหาด้านการนำเสนอผลการตรวจสอบ คิดเป็นร้อยละ 44.44 การนำเสนอที่มีเนื้อหาด้านโทษ และพิษภัย เป็นการบอกว่าความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารนั้นจะส่งผลต่อผู้บริโภคอย่างไร

ตัวอย่างที่มีการนำเสนอเนื้อหาด้านโทษ และพิษภัยของความเสี่ยง

"ฟันกาแฟพลังม้า อย.ชี้ดื่มเสี่ยงตาย" อย.ยึดคืนกาแฟปลุกพลังเพศ ยี่ห้อ "เมจิก เมน คอฟฟี่" และห้ามนำเข้าแล้ว โดยผลิตภัณฑ์นี้จะมีผลข้างเคียงของสารซิลเดนาฟิล คือ ร่างกายอ่อนเพลีย ปวดท้อง หลัง หลอดเลือดขยายตัว คลื่นไส้ ปวดข้อ ปวดกล้ามเนื้อ นอนไม่หลับ คัดจมูก ติดเชื้อระบบเดินหายใจ หายใจผิดปกติ หรือถึงขั้นเสียชีวิตได้ ...(โพสต์ทูเดย์ 14 เม.ย. 51 หน้า A6)

จากตัวอย่างเนื้อหาข้างต้นมีการนำเสนอเนื้อหาที่บอกถึงผลหรืออันตรายถึงชีวิต และยังส่งผลข้างเคียงต่อร่างกายอย่างมาก

การนำเสนอเนื้อหาด้านผลการตรวจสอบ เป็นการนำเสนอการตรวจพบ หรือจากการวิจัยพบว่ามีการปนเปื้อนสารที่มีอันตรายในอาหาร หรือพบวิธีการลดสารที่เป็นพิษจากการวิจัย หรือทดลองต่างๆ

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีการนำเสนอด้านผลการตรวจสอบ

"ผลตรวจไข่ไก่ผ่าน ปลอดสารเมลามีน" สธ. ผลตรวจไข่ไก่ 7 รายการจากการสุ่มตรวจ 3 บริษัท ไม่พบสารเมลามีน นายวิชาญ มีนชัยนันท์ รมช.สาธารณสุข เปิดเผย สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ได้เก็บผลิตภัณฑ์ไข่ไก่ที่ผลิตภายในประเทศจำนวน 7 ราย จาก 3 บริษัท ผลการตรวจวิเคราะห์ไม่พบสารเมลามีน ... (โพสต์ทูเดย์ 1 พ.ย. 51 หน้า A2)

จากการนำเสนอเนื้อหาข้างต้น บอกว่าการนำไข่ไก่มาสุ่มตรวจนั้นมีผลว่าไม่พบสารเมลามีนปนเปื้อน จึงมีความปลอดภัยในการรับประทาน

ส่วนการนำเสนอเนื้อหาด้านแนวทางการป้องกันความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 33 เป็นการนำเสนอเนื้อหา หรือรายงานที่บอกถึงแนวทางในการป้องกันความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร เช่น บอกวิธีการเลือกซื้อ หรือ บอกถึงวิธีการหลีกเลี่ยง

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีการนำเสนอด้านแนวทางในการป้องกัน

"นิวซีแลนด์เบรกส่งออกนม" ผู้ผลิตสินค้าที่มีส่วนผสมซึ่งมีการปนเปื้อนสารเมลามีนทั่วโลก กำลังได้ผลกระทบจากกรณีผู้ผลิตในจีนใส่สารดังกล่าวลงในนม ล่าสุด บริษัทผลิตนมในนิวซีแลนด์ยกเลิกการส่งออกแล็กโตเฟอร์ริน โปรตีนสำเร็จรูป และบริษัทผลิตขนมชื่อดังของอังกฤษ "แคดเบอรี" ก็เรียกเก็บช็อกโกแลตและสินค้าภายใต้ 11 แบรนด์ ซึ่งผลิตขึ้นในจีนอีกด้วย... (โพสต์ทูเดย์ 30 ก.ย. 51 หน้า 1)

จากตัวอย่างเนื้อหาข้างต้นมีการนำเสนอที่มองได้ว่าเป็นแนวทางการป้องกัน เพื่อลดความเสี่ยงที่เกิดจากการบริโภเมลามีน โดยการยับยั้งการส่งออกนมที่คาดว่าจะมีสารเมลามีนปนเปื้อน

ส่วนเนื้อหาที่นำเสนอด้านการออกมาตรการควบคุม และบทลงโทษ มีค่าร้อยละที่เท่ากัน คือ ร้อยละ 22 รายละเอียดแสดงการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับความเสี่ยงด้านต่างๆ มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.6.3

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.6.3 แสดงการวิเคราะห์เนื้อหาการนำเสนอที่เกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร ของหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์

วันที่	พาดหัวข่าว	เนื้อหาการนำเสนอ							
		สาเหตุของความเสี่ยง	โทษและพิษภัย	ความรุนแรง	แนวทางการป้องกัน	ออกมาตรการควบคุม	ผลการตรวจสอบ	บทลงโทษ	ประโยชน์
02/02/2551	"ติ่มซำจีนฉาวอีกปนเปื้อนดีดีที ญี่ปุ่นล้มป่วยแล้วกว่าร้อยราย"...		✓			✓	✓		
05/03/2551	คอลัมน์ "สื่อนอกพูด" อาหารจีนวางใจได้?...						✓		
14/04/2551	"ยันโรงก๊าซท่าศาลาเสี่ยงติดเชื้อ-ปรอท"...	✓							
14/04/2551	"ฟันกาแฟพลังม้า อย.ชี้ดื่มเสี่ยงตาย" ...	✓	✓	✓	✓			✓	
24/05/2551	คอลัมน์ "โรคทัศน์ชีวทัศน์" ความมั่นคงและปลอดภัยทางด้านอาหาร ในฐานะ " ...	✓	✓						
30/09/2551	"นิวซีแลนด์เบรกส่งออกนม"...	✓			✓			✓	
30/09/2551	"สธ.ออกเกณฑ์ใหม่คุมสารเมลามีน" ...	✓				✓	✓		
24/10/2551	"หวั่นหมูพัทยาไม่สะอาด" ...	✓	✓		✓				
01/11/2551	"ผลตรวจไข่ไก่ผ่าน ปลอดสารเมลามีน" ...						✓		
รวม		6	4	1	3	2	4	2	0
จำนวนข่าวทั้งหมด		9	9	9	9	9	9	9	9
คิดเป็นร้อยละ		66.67	44.44	11.11	33.33	22.22	44.44	22.22	0.00

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

<u>หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ</u>

จากการศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารของหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ จำนวน 6 ฉบับ 6 รายเรื่อง พบว่าเนื้อหาในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจนั้นมีการนำเสนอเนื้อหาที่แตกต่างกันซึ่งใน 1 รายเรื่องนั้นมีการนำเสนอมากกว่า 1 ส่วนใหญ่เนื้อหาที่นำเสนอมากที่สุด มีค่าร้อยละที่เท่ากัน 3 ด้าน คือ เนื้อหาที่บอกถึงสาเหตุของความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร ด้านโทษและพิษภัย และด้านการรายงานการตรวจสอบ คิดเป็นร้อยละ 66.67

ด้านสาเหตุของความเสี่ยง เป็นการบอกถึงสิ่งที่ทำให้เกิดความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีการนำเสนอสาเหตุของความเสี่ยง

> *"พบเส้นก๋วยเตี๋ยวอันตราย ปูด<u>โรงงานเพิ่มสารกันบูด</u>" สกว.วิจัยพบเส้นก๋วยเตี๋ยวสดสุดอันตราย ใช้น้ำมันทอดซ้ำทำให้เส้นลื่น แฉโรงงานหันใส่สารกันบูดปริมาณสูง เหตุต้นทุนค่าขนส่งพุ่ง ต้องใช้เวลาขนส่งต่อเที่ยวนานขึ้น ชี้ผู้บริโภคเสี่ยงโรคหัวใจ-ตับพัง ...(กรุงเทพธุรกิจ 29 ส.ค. 51 หน้า 7)*

จากเนื้อหาตัวอย่างข้างต้นมีการนำเสนอที่บอกถึงสาเหตุของความเสี่ยง หรือสารที่ปนเปื้อนในอาหารคือสารกันปูดที่ทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพ หากมีการบริโภคเข้าไป

การนำเสนอด้านโทษ และพิษภัยของหนังสือพิมพ์นั้น บางครั้งเป็นการบอกว่าความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารนั้นจะส่งผลต่อผู้บริโภคอย่างไร

ตัวอย่างที่มีการนำเสนอด้านโทษ และพิษภัย

> *"ศรีสะเกษแล้งหนักขาดน้ำดื่ม ขุดบ่อในทุ่งยอมเสี่ยงสารเคมี" แพทย์สธ.เตือนเกษตรกรนำน้ำจากทุ่งมาดื่ม ระวังสารเคมีปนเปื้อนสูง เนื่องจากพื้นที่ทำการเกษตรของชาวบ้านปัจจุบันมีการใช้สารเคมีในอัตราที่สูงมาก ทำให้ดินมีการปนเปื้อนสารเคมี เรื่องเรานำน้ำจากบ่อที่ขุดใหม่ ก็ไม่ควรมั่นใจว่าจะปลอดภัยร้อยเปอร์เซ็นต์ ...(กรุงเทพธุรกิจ 22 เม.ย. 51 หน้า 18)*

จากตัวอย่างเนื้อหาข้างต้นบอกว่าการที่ประชาชนขุดบ่อน้ำที่อยู่ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนสารเคมีมาดื่มนั้นอาจส่งผลให้เกิดความเสี่ยงในการเกิดโรคท้องร่วง หรือโรคทางเดินอาหารได้

ผลการตรวจสอบ เป็นการนำเสนอการตรวจพบ หรือจากการวิจัยพบว่ามีการปนเปื้อนสารที่มีอันตรายในอาหาร หรือพบวิธีการลดสารที่เป็นพิษจากการวิจัย หรือทดลองต่างๆ

ตัวอย่างเนื้อหาที่นำเสนอผลการตรวจสอบ

> *"ตรวจพบน้ำส้มพร้อมดื่ม 22 ยี่ห้อ "น้ำตาลสูง-ไร้วิตามินซี" ตามอ้าง" มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค วารสาร"ฉลาดซื้อ" เผยผลตรวจสอบน้ำส้มพบน้ำตาลอื้อบางยี่ห้อสูงถึง 15 ช้อนชา มากกว่าน้ำอัดลม 2 เท่า แถมไม่มีวิตามินซีตามฉลากระบุ เตรียมส่งข้อมูล อย.เพื่อดำเนินการ เตือนผู้รักสุขภาพเลือกดื่มน้ำส้มพร้อมดื่มอาจไม่ได้รับประโยชน์ตามคาด แนะกินผลไม้น้ำส้มสดสะอาดแทน... (กรุงเทพธุรกิจ 5 ส.ค. 51 หน้า 5)*

จากตัวอย่างเนื้อหาข้างต้น แสดงถึงผลการตรวจสอบน้ำส้มพร้อมดื่มยี่ห้อต่างๆ ว่ามีการผสมน้ำตาลในปริมาณที่สูงเกินกว่าที่ระบุไว้ที่ฉลาก

รองลงมาคือการนำเสนอเนื้อหาด้านความรุนแรงของความเสี่ยง และมีค่าเท่ากับการนำเสนอด้านแนวทางการป้องกันคิดเป็นร้อยละ 50.00

การนำเสนอเนื้อหาด้านความรุนแรง เป็นการบอกถึงผล หรือ อันตรายที่เกิดขึ้นจากความเสี่ยง และ อันตรายของความม่ปลอดภัยของอาหารว่ามีความรุนแรง หรืออันตรายมากน้อยเพียงไร อาจบอกว่าส่งผลกระทบ หรือมีอันตรายถึงชีวิต เป็นต้น

ตัวอย่างการนำเสนอด้านความรุนแรง

> *"ศรีสะเกษแล้งหนักขาดน้ำดื่มขุดบ่อในทุ่งยอมเสี่ยงสารเคมี" แพทย์เตือนเกษตรกรนำน้ำจากทุ่งมาดื่ม ระวังสารเคมีปนเปื้อนสูง ศรีสะเกษ ชาวบ้าน จ.ศรีสะเกษ เริ่มขาดแคลนน้ำดื่ม ต้องหันพึ่งน้ำจากบ่อในทุ่งนา ขณะที่แพทย์ – สธ.เตือนเกษตรกรนำน้ำจากทุ่งมาดื่ม ระวังสารเคมีปนเปื้อนสูง ขณะที่อุตุฯจังหวัดตาก รายงานผลการตรวจวัดสภาพอากาศได้ 41.7 องศาเซลเซียสระบุสูงที่สุดในประเทศไทย... (กรุงเทพธุรกิจ 22 เม.ย. 51 หน้า 18)*

จากเนื้อหาตัวอย่างข้างต้น มีการรายงานที่แสดงถึงความรุนแรง เนื่องจากมีการเตือนให้ระมัดระวังการปนเปื้อนสารโลหะหนักในปริมาณสูงในน้ำดื่ม ซึ่งโลหะหนักที่มีการปนเปื้อนนั้นมีผลต่อสุขภาพอย่างมาก

การนำเสนอเนื้อหาด้านแนวทางการป้องกัน เป็นการนำเสนอเนื้อหา หรือรายงานที่บอกถึงแนวทางในการป้องกันความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร เช่น บอกวิธีการเลือกซื้อ หรือ บอกถึงวิธีการหลีกเลี่ยง

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีการนำเสนอด้านแนวทางการป้องกัน

> *"ตรวจพบน้ำส้มพร้อมดื่ม 22 ยี่ห้อ "น้ำตาลสูง-ไร้วิตามินซี" ตามอ้าง" มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค วารสาร"ฉลาดซื้อ" เผยผลตรวจสอบน้ำส้มพบน้ำตาลอื้อบางยี่ห้อสูงถึง 15 ช้อนชา มากกว่าน้ำอัดลม 2 เท่า แถมไม่มีวิตามินซีตามฉลากระบุ เตรียมส่งข้อมูล อย.เพื่อดำเนินการ เตือนผู้รักสุขภาพเลือกดื่มน้ำส้มพร้อมดื่มอาจไม่ได้รับประโยชน์ตามคาด แนะกินผลไม้น้ำส้มสดสะอาดแทน ...(กรุงเทพธุรกิจ 5 ส.ค. 51 หน้า 5)*

จากเนื้อหาตัวอย่างข้างต้นมีการนำเสนอที่บอกถึงวิธีการหลีกเลี่ยงจากความเสี่ยงที่เกิดจากการบริโภคน้ำส้มที่มีคุณภาพต่ำ หรือมีปริมาณน้ำตาลที่สูงเกินมาตรฐาน

ส่วนการนำเสนอด้านการออกมาตรการควบคุม และบทลงโทษ คิดเป็นร้อยละได้เท่ากัน คือร้อยละ 16.67 การนำเสนอเนื้อหาในด้านต่างๆขอหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 4.6.4

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.6.4 แสดงการวิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร ของหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

วันที่	พาดหัวข่าว	เนื้อหาการนำเสนอ							
		สาเหตุของความเสี่ยง	โทษและพิษภัย	ความรุนแรง	แนวทางการป้องกัน	ออกมาตรการควบคุม	ผลการตรวจสอบ	บทลงโทษ	ประโยชน์
22/04/2551	"ศรีสะเกษแล้งหนักขาดน้ำดื่ม ขุดบ่อในทุ่งยอมเสี่ยงสารเคมี"...	✓	✓	✓	✓				
08/05/2551	"อย.สหรัฐไฟเขียวจำหน่ายอาหารจากสัตว์โคลนนิ่ง"...						✓		
05/08/2551	"ตรวจพบน้ำส้มพร้อมดื่ม 22 ยี่ห้อ "น้ำตาลสูง-ไร้วิตามินซี" ตามอ้าง"...	✓	✓		✓		✓		
29/08/2551	"พบเส้นก๋วยเตี๋ยวอันตราย ปูดโรงงานเพิ่มสารกันบูด"...	✓	✓	✓			✓		
30/09/2551	"สธ.เล็งออกกฎคุมเข้ม"นม" ห้ามสารเมลามีนปนเปื้อน"...		✓	✓		✓		✓	
16/10/2551	"อย.พบเมลานีน"นมมะลิ"เกินมาตรฐาน"...	✓			✓		✓		
รวม		4	4	3	3	1	4	1	0
จำนวนข่าวทั้งหมด		6	6	6	6	6	6	6	6
คิดเป็นร้อยละ		66.67	66.67	50.00	50.00	16.67	66.67	16.67	0.00

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปเนื้อหาการนำเสนอของหนังสือพิมพ์ไทยรายวันทั้ง 4 ชื่อ

การนำเสนอในแต่ละเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ไทยรายวันทั้ง 4 ชื่อนั้น โดยส่วนใหญ่แล้วหนังสือพิมพ์มีการนำเสนอเนื้อหาด้านสาเหตุของความเสี่ยงเป็นอันดับที่หนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 69 รองลงมาคือ การบอกโทษ และพิษภัย คิดเป็นร้อยละ 59 เนื้อหาด้านการตรวจสอบ คิดเป็นร้อยละ 56 และเนื้อหาด้านแนวทางการป้องกัน คิดเป็นร้อยละ 51 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.6.5

ตาราง 4.6.5 แสดงการนำเสนอในแต่ละเนื้อหาของหนังสือพิมพ์แสดงอันดับ และร้อยละ

เนื้อหาการนำเสนอ	ไทยรัฐ	เดลินิวส์	โพสต์ทูเดย์	กรุงเทพธุรกิจ	อันดับ	ร้อยละ
สาเหตุของความเสี่ยง	10	7	6	4	1	69.23
โทษและพิษภัย	8	7	4	4	2	58.97
ความรุนแรง	7	6	1	3	5	43.59
แนวทางการป้องกัน	7	7	3	3	4	51.28
ออกมาตรการควบคุม	4	3	2	1	6	25.64
ผลการตรวจสอบ	9	5	4	4	3	56.41
บทลงโทษ	1	0	2	1	7	10.26
ประโยชน์	0	4	0	0	7	10.26

สาเหตุที่ก่อให้เกิดความเสี่ยง

จากการศึกษาเกี่ยวกับความเสี่ยงในความไม่ปลอดภัยของอาหารนั้น พบว่า ส่วนใหญ่เกิดจากการปนเปื้อนเชื้อโรคหรือสารเคมีในอาหาร ซึ่งเกิดจากความประมาทและความเห็นแก่ตัวของมนุษย์มากที่สุด กล่าวคือ ผู้ประกอบการและผู้ผลิตอาจขาดความระมัดระวัง ประมาท หรือเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเป็นส่วนใหญ่ อันส่งผลให้เกิดผลเสียต่อประชาชนผู้บริโภคโดยทั่วไป

เราสามารถแบ่งสาเหตุดังกล่าวได้เป็น อันดับหนึ่งคือ **สาเหตุจากการปนเปื้อนเชื้อโรคหรือสารเคมีในอาหาร ซึ่งเกิดจากความประมาทและความเห็นแก่ตัวของมนุษย์** คิดเป็นร้อยละ 74.36 เช่นการที่ผู้ประกอบการใส่สารบางอย่างเพื่อให้ผู้บริโภคเลือกซื้อ หรือแม้แต่การไม่ใส่ใจในการวางสินค้าหรืออาหารให้ถูกสุขลักษณะ

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีสาเหตุจากการปนเปื้อนเชื้อโรค หรือสารเคมีในอาหาร ซึ่งเกิดจากความประมาท และความเห็นแก่ตัวของมนุษย์

> *"พบเส้นก๋วยเตี๋ยวอันตราย ปูดโรงงานเพิ่มสารกันบูด" สกว.วิจัยพบเส้นก๋วยเตี๋ยวสดสุดอันตราย ใช้น้ำมันทอดซ้ำทำให้เส้นลื่น แฉโรงงานหันใส่สารกันบูดปริมาณสูง เหตุต้นทุนค่าขนส่งพุ่ง ต้องใช้เวลาขนส่งต่อเที่ยวนานขึ้น ชี้ผู้บริโภคเสี่ยงโรคหัวใจ-ตับพัง ...(กรุงเทพธุรกิจ 29 ส.ค. 51 หน้า 7)*

จากเนื้อหาตัวอย่างข้างต้นเป็นการแสดงถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการปนเปื้อน เนื่องมาจากตัวผู้ประกอบการมีความเห็นแก่ตัว เพราะเนื่องจากต้นทุนในการขนส่งที่สูง และต้องใช้เวลานานขึ้นต่อการขนส่งในแต่ละเที่ยว ทำให้ผู้ประกอบสารใส่สารกันบูดในปริมาณมากเพื่อป้องกันสินค้าเสีย ก่อนถึงมือผู้บริโภค

รองลงมาคือ**สาเหตุจากพฤติกรรมผู้บริโภคที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือไม่ระมัดระวังในการบริโภคอาหาร** คิดเป็นร้อยละ 12.82

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีสาเหตุจากพฤติกรรมผู้บริโภคที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือไม่ระมัดระวังในการบริโภค

> *คอลัมน์ "มัน!มากับอาหาร" "ไขมัน...อันตราย" ทุกวันนี้ การเลือกรับประทานอาหารเพียงความอร่อยลิ้นหรือสวยงามนั้นไม่พอ แต่ต้องรู้จักฉลาดเลือกรู้ว่าอาหารแบบไหนปลอดภัยและดีต่อสุขภาพ...(ไทยรัฐ 19 ธ.ค. 51 หน้า 7)*

จากเนื้อหาตัวอย่างข้างต้นบอกถึงอันตรายจากไขมัน หรือน้ำมันที่เรารับประทานทุกวันนี้มีไขมันที่ดีและไม่ดี แต่เนื่องจากพฤติกรรมของผู้บริโภคชอบเลือกที่จะรับประทานอาหารที่อร่อย และสวยงาม แต่ไม่ได้มองว่าอาหารนั้นมีไขมันที่เป็นอันตรายอยู่ หรือผู้ประกอบการที่ใช้น้ำมันในการปรุงอาหารอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์

ตามมาด้วย**การปนเปื้อนที่เกิดจากเชื้อโรคหรือสารเคมีในอาหารซึ่งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ** คิดเป็นร้อยละ 7.69 เช่นเชื้อจุลินทรีย์ อะฟลาทอกซิน เป็นสารที่สร้างจากเชื้อรา

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีสาเหตุจากการปนเปื้อนที่เกิดจากเชื้อโรคหรือสารเคมีในอาหารซึ่งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

> *คอลัมน์ "มัน!มากับอาหาร" "ผักสวนครัว...วันนี้ อันตราย!" ถ้าวันนี้ ต้องตั้งคำถามง่ายๆ เพื่อเป็นการตอบคำถามที่ชัดเจนว่า ในช่วงที่เศรษฐกิจและบ้านเมืองกำลังเดินหน้าไป เราเป็นประชาชนควรจะทำอย่างไรบ้าง? .....ที่ต้องระวังสำหรับการปลูกผักสวนครัว คือ การปนเปื้อนของเชื้อโรคที่ชื่อ อี.โคไล และซาลโมเนลลา ซึ่งเชื้อทั้ง 2 ชนิดนี้ ทำให้เกิดโรคอาหารเป็นพิษ...(ไทยรัฐ 24 ต.ค. 51 หน้า 7)*

จากเนื้อหาตัวอย่างข้างต้น เป็นการบอกถึงสาเหตุที่เกิดจากเชื้ออี.โคไล และซาลโมเนลลา ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ

และ**จากการเกิดโรคระบาดในสัตว์ที่นำมาใช้เป็นอาหาร** คิดเป็นร้อยละ 5.13 เช่นโรคไข้หวัดนกที่เป็นโรคที่มีในสัตว์ปีก และเป็นโรคระบาด

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีสาเหตุจากการเกิดโรคระบาดในสัตว์ที่นำมาใช้เป็นอาหาร

> *"ยังอยู่-ยังดุ-ยังอันตราย ไข้หวัดนก เผลอเมื่อไรเสร็จมัน" ไข้หวัดนกยังคงเป็นหนึ่งในโรคอันตรายที่ต้องกลัว ก็ต้องทบทวนถึง "สาเหตุการติดเชื้อ" โดยคนที่ติดเชื้อนั้นก็มีทั้งได้รับเชื้อโดยตรง เช่น จับต้องสัตว์ปีกหรือซากสัตว์ที่ป่วย-ตาย เชื้อที่ติดมากับมือและเข้าสู่ร่างกายทางปาก จากการกินอาหาร แคะฟัน หรือเข้าทางเยื่อบุจมูกจากการแคะจมูก หรือเข้าทางตาจากการขยี้ตา หลายหน่วยงานจึงได้ร่วมกันจัดโครงการ"มือสะอาดปราศจากไข้หวัดนก" เพื่อรณรงค์กับเด็กนักเรียนและประชาชน...(เดลินิวส์ 25 พ.ย. 51 หน้า 1)*

จากเนื้อหาตัวอย่างข้างต้น เป็นการบอกถึงสาเหตุที่เกิดจากการติดเชื้อจากสัตว์ปีกที่เป็นโรคไข้หวัดนกที่มีการระบาดอยู่ในพื้นที่

สาเหตุที่ก่อให้เกิดความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน สามารถแสดงรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ประเด็นสาเหตุความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน

สาเหตุของความเสี่ยงในอาหาร	ร้อยละ
- สาเหตุจากการปนเปื้อนเชื้อโรคหรือสารเคมีในอาหาร ซึ่งเกิดขึ้นตามธรรมชาติ	7.69
- สาเหตุมาจากการปนเปื้อนเชื้อโรคหรือสารเคมีในอาหาร ซึ่งเกิดจากความประมาทหรือความเห็นแก่ตัวของมนุษย์	74.36
- สาเหตุมาจากพฤติกรรมของผู้บริโภคที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือไม่ระมัดระวังในการบริโภคอาหาร	12.82
- สาเหตุมาจากการเกิดโรคระบาดในสัตว์ที่นำมาใช้เป็นอาหาร	5.13

จากผลการวิจัย พบว่าส่วนใหญ่สาเหตุในการเกิดความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร เกิดจากการปนเปื้อนของสารพิษ สารเคมี และเชื้อโรคในอาหาร ดังนั้นจึงทำการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับแหล่งที่มาที่ทำให้เกิดการปนเปื้อน ดังนี้

<u>แหล่งที่มาที่ทำให้เกิดการปนเปื้อน</u>

จากผลการศึกษาแหล่งที่มาที่ทำให้เกิดการปนเปื้อนในอาหาร ที่มีการนำเสนอในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน ประเภทของอาหารที่เกิดความเสี่ยงในอาหาร พบว่า ส่วนใหญ่เกิดจากการปนเปื้อนจากขั้นตอนกระบวนการผลิต อันเกิดจากผู้ผลิต

สำหรับแหล่งที่มาที่ทำให้เกิดการปนเปื้อนในอาหาร มากที่สุดคือ **ขั้นตอนกระบวนการผลิต** คิดเป็นร้อยละ 55.88

ตัวอย่างที่มีแหล่งที่มาของการปนเปื้อนคือขั้นตอนการผลิต

"มีสารปลุกเซ็กซ์กาแฟโด๊ป อย.สั่งดำเนินคดี" เตือนคนกินหัวใจวาย เล่นหนัก-หลายข้อหา เตรียมยึดห้ามนำเข้า เจ้าของโวยโดนแกล้ง ผลพิสูจน์ชัด กาแฟผสมสมุนไพร "เก๋ากี้" เมกจิก เมน คอฟฟี่ ใส่ยาปลุกเซ็กซ์ อย.เตือนด็ปเกินขนาดอาจหัวใจวาย สั่งดำเนินคดีบริษัทนำเข้าหลายข้อหา ทั้งแสดงฉลากไม่ตรงกับที่ยื่นจดทะเบียนกับ อย. ... ...(ไทยรัฐ 5 มี.ค. 51 หน้า 1)

จากเนื้อหาตัวอย่างข้างต้นนี้มีการบอกถึงการใส่สารที่เป็นอันตรายต่อร่างกาย ในขั้นตอนการผลิตจากโรงงาน

คอลัมน์ "มัน!มากับอาหาร" "ไนไตร์ตและไนเตรต ในเนื้อหมูสด" เมื่อเดือนสองเดือนที่ผ่านมา บรรดาสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคทั้งหลาย ต่างขึ้นราคาเป็นว่าเล่น ไม่เว้นแม้แต่เนื้อหมูและน้ำตาลทราย ทำให้คอลัมน์ "มันมากับอาหาร" ต้องสุ่มตรวจตัวอย่าง "หมูสด" เพื่อตรวจหาสารปนเปื้อน ไนไตร์ต และไนเตรต จำนวน 5 ตัวอย่าง.. ...(ไทยรัฐ 4 ก.ค. 51 หน้า 7)

.

จากเนื้อหาตัวอย่างข้างต้นเป็นการนำเสนอเนื้อหาที่บอกถึงขั้นตอนการผลิตมีการใช้สารที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้ในหมูสด ซึ่งเป็นการแสดงถึงความเห็นแก่ตัวของผู้ผลิต

รองลงมา คือ **ปนเปื้อนจากสิ่งแวดล้อมในการเพาะปลูก** เช่น น้ำ อาหาร สภาพแวดล้อม สารตกค้างในดินที่เกิดจากอุตสาหกรรม คิดเป็นร้อยละ 17.65

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีแหล่งที่มาของการปนเปื้อนจากสิ่งแวลล้อมในการเปลูก

คอลัมน์ "มัน!มากับอาหาร" "แคดเมียมจากปลาหมึกในอาหารปรุงสำเร็จ" ถ้าพูดถึงอาหารทะเลจะมีอยู่ไม่กี่ชนิดที่เรากินกันเป็นประจำ แต่สำหรับวันนี้จะพูดถึงสิ่งที่ต้องระวังในปลาหมึก มาฝากกันเพราะในปลาหมึกมักพบสารแคดเมียมปนเปื้อน... ... (ไทยรัฐ 16 พ.ค. 51 หน้า 7)

จากเนื้อหาตัวอย่างข้างต้นแสดงถึงการปนเปื้อนจากสิ่งแวดล้อมที่มาจากโรงงานมีการปล่อยสารแคดเมียมที่เป็นโลหะหนักออกมา ทำให้มีการปนเปื้อนในปลาเกิดการสะสมขึ้น ซึ่งโลหะหนักนั้นมีผลต่อสุขภาพ

ส่วน**สถานที่จัดจำหน่าย หรือสถานที่ผลิตไม่ถูกสุขลักษณะ** คิดเป็นร้อยละ 8.82

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีแหล่งที่มาของการปนเปื้อนจากสถานที่จัดจำหน่าย หรือสถานที่ผลิตไม่ถูกสุขลักษณะ

> *"พบเส้นก๋วยเตี๋ยวอันตราย ปูดโรงงานเพิ่มสารกันบูด" สกว.วิจัยพบเส้นก๋วยเตี๋ยวสดสุดอันตราย ใช้น้ำมันทอดซ้ำทำให้เส้นลื่น แฉโรงงานหันใส่สารกันบูดปริมาณสูง เหตุต้นทุนค่าขนส่งพุ่ง ต้องใช้เวลาขนส่งต่อเที่ยวนานขึ้น ชี้ผู้บริโภคเสี่ยงโรคหัวใจ-ตับพัง ...นอกจากนี้ ยังพบปัญหาในส่วนของการจำหน่าย โดยเฉพาะตลาดที่เส้นก๋วยเตี๋ยวถูกจัดวางไม่ถูกสุขลักษณะ อาทิเช่น วางกับพื้น หรือสถานที่จัดเก็บไม่มิดชิดเสี่ยงต่อการปนเปื้อนได้.... (กรุงเทพธุรกิจ 29 ส.ค. 51 หน้า 5)*

จากเนื้อหาตัวอย่างข้างต้นมีการบอกถึงการปนเปื้อนที่เกิดจากสถานที่ที่จัดจำหน่ายไม่ถูกสุขลักษณะทำให้เกิดการปนเปื้อน

อันดับสุดท้ายมีค่าเท่ากัน 3 ปัจจัย คือ การบรรจุหีบห่อ เกิดจากพยาธิหรือเชื้อโรค ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น เชื้อราอัลฟาทอกซินหรือพยาธิตัวตืดในเนื้อสัตว์ และ โรคระบาดในสัตว์ที่นำมาใช้รับประทาน คิดเป็นร้อยละ 5.88 แหล่งที่มาที่ทำให้เกิดการปนเปื้อนในอาหาร ที่มีการนำเสนอในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.8

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.8 แหล่งที่มาที่ทำให้เกิดการปนเปื้อนในอาหารที่มีการนำเสนอในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน

แหล่งที่มาที่ทำให้เกิดการปนเปื้อนในอาหาร	ร้อยละ
- สถานที่จัดจำหน่ายหรือสถานที่ผลิตไม่ถูกสุขลักษณะ	8.82
- ขั้นตอนกระบวนการผลิต	55.88
- การบรรจุหีบห่อ	5.88
- ปนเปื้อนจากสิ่งแวดล้อมในการเพาะปลูก เช่น น้ำ อาหาร สภาพแวดล้อม สารตกค้างในดินที่เกิดจากอุตสาหกรรม	17.65
- เกิดจากพยาธิหรือเชื้อโรค ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น เชื้อราอัลฟาทอกซินหรือพยาธิตัวตืดในดนื้อสัตว์	5.88
- โรคระบาดในสัตว์ที่นำมาใช้รับประทาน	5.88

ประเภทอาหารที่มีการนำเสนอ

จากการศึกษาหนังสือพิมพ์ไทยรายวันพบว่า ประเภทของอาหารที่เกิดความเสี่ยงในอาหาร พบว่า เป็นอาหารทั่วไปที่บริโภคกันในชีวิตประจำวัน เช่น เนื้อสัตว์ต่างๆ อาหารจานด่วน เครื่องดื่มทั่วไป หรือแม้กระทั่งในน้ำดื่ม ซึ่งไม่ได้เป็นอาหารที่ผู้บริโภคทั่วไปคิดว่าเป็นอันตราย เช่น ส้มตำ อาหารรสจัด เป็นต้น

ประเภทอาหารที่มีการนำเสนอในเนื้อหาที่เกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร มีการนำเสนอในเนื้อหาที่เกี่ยวกับเนื้อสัตว์ที่ยังไม่ผ่านการแปรรูป เช่น หมู วัว ไก่ ไข่ไก่ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.88 รองลงมาคือ ประเภทนม คิดเป็นร้อยละ 18.75 ประเภทเครื่องดื่ม เช่น กาแฟ โกโก้ น้ำส้ม และอาหารจานด่วน มีค่าร้อยละเท่ากัน คือ 15.63 อาหารปรุงสำเร็จ เช่น ส้มตำ ก๋วยเตี๋ยว ร้อยละ 9.38 ถัดมาคืออาหารทะเล เช่น ปลา ปลาหมึก และน้ำดื่ม มีค่าร้อยละเท่ากัน คือ 6.25 และผัก ผลไม้ และขนมหวาน เช่น ไอศกรีม มีค่าร้อยละเท่ากันน้อยที่สุด คือ 3.13 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 ประเภทอาหารที่มีการนำเสนอในเนื้อหาที่เกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน

ประเภทอาหารที่มีการนำเสนอในเนื้อหาที่เกี่ยวกับสารปนเปื้อน	ร้อยละ
เครื่องดื่ม เช่น กาแฟ โกโก้ น้ำส้ม	15.63
เนื้อสัตว์ที่ยังไม่ผ่านการแปรรูป เช่น หมู วัว ไก่ ไข่ไก่	21.88
ผัก ผลไม้	3.13
ขนมหวาน เช่น ไอศกรีม	3.13
นม	18.75
อาหารจานด่วน	15.63
อาหารทะเล เช่น ปลา ปลาหมึก	6.25
อาหารปรุงสำเร็จ เช่น ส้มตำ ก๋วยเตี๋ยว	9.38
น้ำดื่ม	6.25

ความรุนแรงในการนำเสนอ

โดยการเสนอเนื้อหาส่วนใหญ่มัก**ไม่ได้กล่าวถึงผลกระทบและพิษภัยใด ๆที่เกิดจากความเสี่ยงจากสารพิษในอาหาร** คิดเป็นร้อยละ 43.75 คือไม่มีการบอกถึงผลกระทบ หรือโทษที่จะได้รับหากบริโภคอาหารที่มีความเสี่ยงจากการปนเปื้อนนั้นๆ เข้าไป

ตัวอย่างเนื้อหาที่ไม่มีการนำเสนอ หรือไม่ได้กล่าวถึงผลกระทบและพิษภัยใดๆที่เกิดจากความเสี่ยงจากสารพิษในอาหาร

> *"สธ.ออกเกณฑ์ใหม่คุมสารเมลามีน ผู้ผลิตต้องตรวจก่อนวางขาย พิสูจน์แล้ว 4 ขนมดัง ปลอดภัย กระทรวงสาธารณสุข ออกกฎคุมสินค้านำเข้าจากจีน วานนี้ ที่ประชุมคณะกรรมการอาหารมีมติให้คณะกรรมการอาหารออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข (สธ.) กำหนดเกณฑ์การปนเปื้อนสารเมลามีนในอาหารที่ผลิต.....เกรงว่าอาจมีการนำเนื้อหมูขาดคุณภาพ หรือมีสารปนเปื้อนอย่าง สารเนื้อแดงมาขาย อาจเป็นอันตรายต่อประชาชนได้....(โพสต์ทูเดย์ 30 ก.ย. 51 หน้า A7)*

จากเนื้อหาตัวอย่างข้างต้นเป็นเพียงการรายงานว่ากระทรวงสาธารณสุขออกเกณฑ์ใหม่ในการควบคุมสารเมลามีน ไม่ได้บอกว่าสารเมลามีนนั้นมีผลอย่างไรหากบริโภค

> *"เทศบาลแม่ลาน้อยผุดโครงการเจ๋ง เปลี่ยนหม้อก๋วยเตี๋ยวปลอดสารตะกั่ว" ศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ได้ทาการทดสอบการปนเปื้อนของตะกั่วในห้องปฏิบัติการ ด้วยการต้มน้ำในหม้อที่ใช้โลหะผสมตะกั่วเป็นตัวประสานรอยต่อ ซึ่งเป็นหม้อที่ผลิตขึ้นใหม่ โดยต้มน้ำที่อุณหภูมิ 80-90 องศาเซลเซียสนานต่อเนื่อง 3-9 ชั่วโมง พบว่ามีตะกั่วละลายปนเปื้อนในน้ำต้มและมีปริมาณมากขึ้นหากน้ำมีส่วนผสมของเกลือ ดังนั้นเทศบาลตำบลแม่ลาน้อยจึงมีโครงการเปลี่ยนหม้อก๋วยเตี๋ยวให้กับผู้ประกอบการในพื้นที่ ...(เดลินิวส์ 29 ส.ค. 51 หน้า 29)*

จากเนื้อหาตัวอย่างข้างต้นเป็นเพียงการรายงานผลการศึกษา หรืองานทดลองว่าพบสารตะกั่วที่เป็นโลหะหนักปนเปื้อนในน้ำที่ต้มจากหม้อก๋วยเตี๋ยวที่มีสารผสมตะกั่วเป็นตัวประสาน

รองลงมักเป็นการ**กล่าวถึงความรุนแรงที่ทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพ** คิดเป็นร้อยละ 34.38 เช่นการนำเสนอเนื้อหาที่บอกว่ารับประทานอาหารที่มีการปนเปื้อน แล้วทำให้ร่างกายเป็นโรคต่างๆ เช่น โรคท้องร่วง อาหารเป็นพิษ คลื่นไส้อาเจียน

ตัวอย่างเนื้อหาที่มีการกล่าวถึงความรุนแรงที่ทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพ

> *“ฟันกาแฟพลังม้า อย.ชี้ดื่มเสี่ยงตาย” อย.ยึดคืนกาแฟปลุกพลังเพศ ยี่ห้อ "เมจิก เมน คอฟฟี่" และห้ามนำเข้าแล้ว โดยผลิตภัณฑ์นี้จะมีผลข้างเคียงของสารซิลเดนาฟิล คือ ร่างกายอ่อนเพลีย ปวดท้อง หลัง หลอดเลือดขยายตัว คลื่นไส้ ปวดข้อ ปวดกล้ามเนื้อ นอนไม่หลับ คัดจมูก ติดเชื้อระบบเดินหายใจ หายใจผิดปกติ หรือถึงขั้นเสียชีวิตได้ ... (โพสต์ทูเดย์ 14 เม.ย. 51 หน้า A6)*

จากเนื้อหาตัวอย่างข้างต้นมีการนำเสนอ หรือรายงานถึงผลข้างเคียงที่เกิดขึ้น หากดื่มกาแฟที่มีสารซิลเดนาฟิล จะส่งผลต่อสุขภาพอย่างมาก เกิดอาการต่างๆ

และการเสนอเนื้อหาโดยกล่าวถึง**ความรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิต** คิดเป็นร้อยละ 12.50 เช่น มีการนำเสนอหรือกล่าวว่าผลจากการรับประทาน หรือบริโภคอาหารที่มีการปนเปื้อนนั้น มีอันตรายถึงชีวิต

ตัวอย่างเนื้อหาที่กล่าวถึงความรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิต

> ยกตัวอย่างเช่น *"อหิวาต์ โผล่<u>คร่าแล้ว 2 ศพ</u>" 7 รายน่าเป็นห่วง สธ. เร่งทำลายเชื้อเก็บอุจจาระตรวจ อหิวาต์โผล่เมืองคอน อ.ปากพนัง ป่วยตายแล้ว 2 ศพ อีก 7 ราย อาการน่าเป็นห่วง สธ. ลงพื้นที่ทำลายเชื้อพร้อมลุยเก็บตัวอย่าง... (เดลินิวส์ 2 ก.พ. 51 หน้า 1)*

จากเนื้อหาตัวอย่างข้างต้นมีการบอกถึงความรุนแรงว่ามีผลถึงขั้นเสียชีวิต อย่างชัดเจนจากการพาดหัวข่าว ซึ่งมีความรุนแรงเป็นอย่างมาก

สุดท้ายเป็นเพียงการนำเสนอ**อันตรายที่เกิดขึ้น แต่ไม่มีการอ้างอิงถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นโดยตรงต่อร่างกาย หรือโทษที่ส่งผลต่อร่างกาย** คิดเป็นร้อยละ 9.38 เช่นการรายงานที่บอกว่าส่งผลต่อร่างกาย ส่งผลต่อสุขภาพ แต่ไม่ได้ให้รายละเอียดว่าอย่างไร เป็นโรคอะไร อาการอย่างไร

ตัวอย่างเนื้อหาที่กล่าวถึงอันตรายที่เกิดขึ้น แต่ไม่มีการอ้างอิงถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นโดยตรงต่อร่างกาย หรือโทษที่ส่งผลต่อร่างกาย

> *"หวั่นหมูพัทยาไม่สะอาด" ห่วงเนื้อหมูพัทยาไม่สะอาด หลังโรงฆ่าสัตว์ในพื้นที่ปิดตัว เพราะขาดทุน จึงวิตกเกี่ยวกับอนามัยของเนื้อหมูสดที่จำหน่ายในตลาดสด เพราะผู้ประกอบการนำไปชำแหละในพื้นที่อื่น ทำให้เจ้าหน้าที่เมืองพัทยาไม่สามารถเข้าไปควบคุมมาตรฐานอนามัยได้ เกรงว่าอาจมีการนำเนื้อหมูขาดคุณภาพ หรือมีสารปนเปื้อนอย่าง สารเนื้อแดงมาขาย อาจเป็นอันตรายต่อประชาชนได้...(โพสต์ทูเดย์ 24 ต.ค. 51 หน้า A11)*

จากเนื้อหาตัวอย่างข้างต้นมีการกล่าวถึงผลที่เกิดจากการรับประทานหมูที่มีการปนเปื้อนของสารเนื้อแดงว่าอาจเป็นอันตรายต่อประชาชน แต่ไม่ได้มีการบอกถึงรายละเอียดว่าอันตรายอย่างไร

ประเด็นด้านความรุนแรงในการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 ประเด็นด้านความรุนแรงในการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน

ระดับความรุนแรงของโทษและพิษภัยอันเกิดจากอาหาร	ร้อยละ
- ไม่ได้กล่าวถึงผลกระทบและพิษภัยใดๆ	43.75
- กล่าวถึงความรุนแรงในระดับต่ำ หรือกล่าวแค่ว่าส่งผลที่เป็นอันตราย แต่ไม่ได้ระบุว่าก่อให้เกิดโทษอย่างไรบ้าง	9.38
- กล่าวถึงความรุนแรงในระดับที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพ เกิดโรคภัยต่างๆ	34.38
- กล่าวถึงความรุนแรงในระดับสูง ได้แก่ อาจร้ายแรงถึงขั้นเสียชีวิตได้	12.50

<u>แนวทางการป้องกันจากการนำเสนอเนื้อหา</u>

แนวทางการป้องกันส่วนใหญ่ที่หนังสือพิมพ์นำเสนอ คือ การนำเสนอให้ผู้บริโภคเกิดความ**ระมัดระวังในการเลือกซื้ออาหารและการบริโภค** คิดเป็นร้อยละ 73.68

ตัวอย่างเนื้อหาที่นำเสนอให้ผู้บรอโภคระมัดระวังในการเลือกซื้ออาหารและการบริโภค

> *"ตรวจพบน้ำส้มพร้อมดื่ม 22 ยี่ห้อ "น้ำตาลสูง-ไร้วิตามินซี" ตามอ้าง" มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค วารสาร"ฉลาดซื้อ" เผยผลตรวจสอบน้ำส้มพบน้ำตาลอื้อบางยี่ห้อสูงถึง 15 ช้อนชา มากกว่าน้ำอัดลม 2 เท่า แถมไม่มีวิตามินซีตามฉลากระบุ เตรียมส่งข้อมูลอย.เพื่อดำเนินการ <u>เตือนผู้รักสุขภาพเลือกดื่มน้ำส้มพร้อมดื่มอาจไม่ได้รับประโยชน์ตามคาด แนะกินผลไม้น้ำส้มสดสะอาดแทน</u> ...(กรุงเทพธุรกิจ 5 ส.ค. 51 หน้า 5)*

รองลงมาคือการ**แนะให้ผู้ประกอบการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตให้มีความปลอดภัยมากขึ้น** คิดเป็นร้อยละ 21.05

ตัวอย่างเนื้อหาที่เสนอแนะให้ผู้ประกอบการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตให้มีความปลอดภัยมากขึ้น

"ลดพิษของโลหะหนักในปลาด้วยวิตามินซี" ปัจจุบันแม่น้ำเกือบทุกสายในประเทศไทย มีการปนเปื้อนของสารอินทรีย์ แบคทีเรีย และโลหะหนักมาก วิตามินซีเป็นสารอาหารที่มีประโยชน์ต่อสัตว์น้ำโดยเฉพาะปลา เนื่องจากปลาไม่สามารถสร้างวิตามินซีเองได้ ซึ่งวิตามินซีจะเกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโต การสร้างภูมิคุ้มกัน และการป้องกันการติดเชื้อ ลดจำนวนเม็ดเลือดแดงที่มีนิวเคลียสผิดปกติ และลดจำนวนสเปิร์มของปลาที่มีรูปร่างผิดปกติได้...<u>การให้อาหารเสริมวิตามินซีจึงสามารถเป็นปัจจัยหนึ่งในการช่วยลดความเป็นพิษของโลหะหนักในปลาน้ำจืดได้ เมื่อมีการปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม</u>...(เดลินิวส์ 27 ธ.ค. 51 หน้า 13)

ส่วน**การฆ่าเชื้อในพื้นที่ที่เกิดโรคระบาด** คิดเป็นร้อยละ 5.26
ตัวอย่างเนื้อหาที่บอกถึงแนวทางการป้องกันโดยการฆ่าเชื้อในพื้นที่ที่เกิดโรคระบาด

"อหิวาต์ โผล่คร่าแล้ว 2 ศพ" 7 รายน่าเป็นห่วง สธ. เร่งทำลายเชื้อเก็บอุจจาระตรวจ อหิวาต์โผล่เมืองคอน อ.ปากพนัง ป่วยตายแล้ว 2 ศพ อีก 7 รายอาการน่าเป็นห่วง <u>สธ. ลงพื้นที่ทำลายเชื้อ</u>พร้อมลุยเก็บตัวอย่าง...(เดลินิวส์ 2 ก.พ. 51 หน้า 1)

ซึ่งในการนำเสนอส่วนใหญ่นั้นเป็นการบอกแบบสอดแทรกอยู่ไม่ได้มีการชูประเด็นด้านการป้องกันอย่างชัดเจน

ประเด็นแนวทางการป้องกันในการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 ประเด็นแนวทางการป้องกันในการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน

แนวทางการป้องกัน	ร้อยละ
- แนะนำให้ผู้บริโภคปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภค และเสนอแนวทางการหลีกเลี่ยงการบริโภคอาหารที่เป็นพิษ	73.68
- มีนโยบายให้ผู้ประกอบการปรับปรุงกระบวนการผลิตให้มีความปลอดภัยมากขึ้น	21.05
- ทำลายเชื้อโรคในย่านที่มีการระบาดของโรค	5.26

<u>ตอนที่ 2</u> สำรวจความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวในการนำเสนอเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) **ผู้สื่อข่าว**

เพื่อทำการศึกษา และตอบคำถามงานวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ใช้ในการคัดเลือกข่าวมานำเสนอ รวมไปถึงมุมมองและแนวคิดของผู้เกี่ยวของในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์นักข่าวประจำกระทรวงสาธาณสุข ประจำหนังสือพิมพ์ 2 ฉบับ คือ นายนวพรรษ บุญชาญ ตำแหน่งผู้สื่อข่าว ประจำกระทรวงสาธารณสุข ผู้แทนหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ และนางสาว ดวงกมล สจิรวัฒนากุล ตำแหน่งผู้สื่อข่าว ประจำกระทรวงสาธารณสุข ผู้แทนหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

จากการสัมภาษณ์พบว่านักข่าวมีหลักการ **การเลือกประเด็น เกณฑ์ หรือปัจจัยในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร** คือ จะต้องเป็นข่าวที่น่าสนใจ ไม่เคยมีการนำเสนอมาก่อน หรือมีความแปลกใหม่ มีผลกระทบกับคนหมู่มาก เป็นวงกว้าง

> นายนวพรรษ บุญชาญ กล่าวว่า *“ข่าวที่จะนำมาเสนอได้นั้นต้องมีความแปลกใหม่ และมีผลกระทบกับผู้คนจำนวนมาก เป็นเรื่องที่ใกล้ตัวจะทำให้ประชาชนสนใจ เช่น ข่าว ลูกชิ้นปลาเรืองแสง ซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ใกล้ตัว และยังเป็นเรื่องที่มีความแปลกใหม่ เนื่องจากเราทุกคนทานลูกชิ้นปลาโดยที่ไม่มีใครรู้ว่าลูกชิ้นปลาที่เราทานมีสารเรืองแสงพอมีการนำเสนอออกไป ประชาชนก็ให้ความสนใจ”*
>
> นางสาว ดวงกมล สจิรวัฒนากุล กล่าวว่า *“ข่าวที่นำเสนอนั้นจะต้องมีผลกระทบกับคนเป็นจำนวนมาก เป็นเรื่องที่ใกล้ตัว เช่น ข่าวส้มตำที่พบสารปนเปื้อนเป็นสิ่งที่กระทบกับคนหมู่มาเพราะส้มตำเป็นอาหารที่คนทุกเพศทุกวัยรับประทาน”*

กระบวนการนำเสนอข่าวเกี่ยวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารมีขั้นตอน คือ การสร้างประเด็นในการนำเสนอข่าว หาข้อมูลจากแหล่งข่าว ตรวจสอบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานอาหารและยา (อย.) กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ รวมถึงนักวิจัย เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานห้องแลป และติดตามหาข้อมูลในการนำเสนอข่าวอย่างต่อเนื่อง

นายนวพรรษ บุญชาญ กล่าวว่า *"หลังจากที่ได้ประเด็นในการนำเสนอแล้วนั้น จึงเข้าหาข้อมูลจากแหล่งข่าว อย่างเช่น* สำนักงานอาหารและยา (อย.) กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ รวมถึงนักวิจัย เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานห้องแลป และอาจต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมในระดับหัวหน้า หรือเจ้าที่ที่มีความรับผิดชอบสูงขึ้น"

นางสาว ดวงกมล สจิรวัฒนากุล กล่าวว่า *"กระบวนการนำเสนอข่าวนั้น ก็ต้องขึ้นอยู่กับว่าข่าวที่เราจะนำเสนอนั้นมีแหล่งที่มาจากไหน งานวิจัย หรือการแถลงการณ์ของกระทรวงที่ออกมาแจ้งเตือนต่างๆ จากนั้นก็มาเสนอที่หนังสือพิมพ์ว่าสนใจไหม ถ้าทีมตกลงก็มการนำเสนอ หลังจากนั้นเราก็จะตดตามถึงผลที่ตามมา อย่างหากเกิดจากการร้องเรียนของประชาชนนั้น เราก็รอว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้นมีการดำเนินงานอย่างไร แล้วก็นำเสนอเพื่อบอกว่าคืบหน้า"*

พื้นฐาน และความรู้ที่ใช้ในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ได้มีพื้นฐานความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสายข่าวที่ทำอยู่ แต่ใช้จากประสบการณ์ที่ทำงานมานาน และจากการอ่านหนังสือค้นคว้าเพิ่มเติมเป็นประจำนอกเหนือจากเรื่องที่มีการนำเสนอข่าวแล้ว

นายนวพรรษ บุญชาญ กล่าวว่า *"ใช้ประสบการณ์การทำงานที่ทำมานาน และศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมเป็นประจำที่บอกเนื่องจากข่าวที่ต้องทำ"*

นางสาว ดวงกมล สจิรวัฒนากุล กล่าวว่า *"ใช้ประสบการณ์ทำงานที่ทำมา มีกาค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม และจากการที่รับรู้ข่าวสารทุกวันทำให้กระตุ้นความสนใจ"*

มุมมอง และความสำคัญที่มองการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร มองว่าการนำเสนอในปัจจุบันนั้นยังมีปริมาณการนำเสนอที่น้อย แต่ก็มีแนวโน้มที่จะมากขึ้นในอนาคต เนื่องจากประชาชนหันมาใส่ใจในสุขภาพ และมีการศึกษามากขึ้นรู้ที่จะรักษาสิทธิของตัวเองมากขึ้น รู้จักที่จะร้องเรียน หรือฟ้องร้องทำให้ผู้ประกอบการต้องระมัดระวัง หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องใส่ใจออกมาดูแลควบคุมอย่างจริงจัง

นายนวพรรษ บุญชาญ กล่าวว่า *"ข่าวเกี่ยวกับอาหารเป็นข่าวที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นข่าวที่มีความใกล้ตัวเป็นเรื่องของที่เรารับประทานอยู่ทุกวัน"*

นางสาว ดวงกมล สจิรวัฒนากุล กล่าวว่า *"มองว่าสำคัญ และการที่มีข่าวนำเสนอออกไปทำให้ผู้ประกอบการก็จะมีตระหนักและระวังมากขึ้น และส่งผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาควบคุมและให้ความรู้ ส่วนตัวผู้บริโภคเมื่อรับข่าวแล้วก็จะระมัดระวังและเลือกบริโภคมากขึ้น"*

ลักษณะการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร เป็นการนำเสนอแบบตามเหตุการณ์ที่พบ หรือเป็นการติดตามข่าวต่อเนื่องทีมีการนำเสนอแล้วหรือได้ข้อมูล หรืออาจมีการนำเสนอเป็นในลักษณะการให้ความรู้เป็นบทความหรือคอลัมน์ประจำ

นายนวพรรษ บุญชาญ กล่าวว่า *"เป็นการนำเสนอข่าวตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือจากข้อมูลที่ได้ แต่ในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ก็มีคอลัมน์ประจำอย่างคอลัมน์ " X – ray สุขภาพ " ทุกวันอาทิตย์ หน้า 6 และ คอลัมน์ " คุณหมอขอบอก " ทุกวันเสาร์"*

นางสาว ดวงกมล สจิรวัฒนากุล กล่าวว่า *"เป็นการนำเสนอข่าวต่อเนื่อง ลัวแต่ประเด็นที่เกิดขึ้น แต่เนื้อหาที่กรุงเทพธุรกิจนำเสนอส่วนใหญ่เป็นในแนวนโยบาย"*

ระยะเวลาในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารขึ้นอยู่กับประเด็นที่นำเสนอข่าว ข่าวมีความน่าสนใจ หรือเป็นที่สนใจของผระชาชนอย่างไร หรือมีเนื้อหาในการนำเสนอที่มากน้อยอย่างไร เป็นเรื่องที่ต้องมีการติดตามหรือไม่

นายนวพรรษ บุญชาญ กล่าวว่า *“หากข่าวที่มีความสนใจ หรือได้รับการสนใจนั้นก็จะมีการติดตามข่าว หรือสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้อง จนประเด็นในการนำเสนอนั้นไม่มี”*

นางสาว ดวงกมล สจิรวัฒนากุล กล่าวว่า “ระยะเวลาในการนำเสนอข่าวนั้นขึ้นอยู่กับเนื้อหา หรือข้อมูลของข่าวที่มี หรือขึ้นกับความร่วมมือของแหล่งข่าวในการให้ข้อมูล”

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

<u>ตอนที่ 3</u> การสำรวจปฏิกิริยาของผู้รับข่าวสารโดยการใช้แบบสอบถาม (Survey) และการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

<u>ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม</u>

เพื่อทำการศึกษา และตอบคำถามงานวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการรับรู้และตระหนักถึงภัยอันตรายของอาหาร ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้ทำการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อทราบถึงความสนใจ และปฏิกิริยาของผู้รับข่าวสาร ได้ทำการสำรวจประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครแบบ Accidental sampling คือการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญเป็นจำนวน 222 คน ปรากฏว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย ร้อยละ 35.14 เพศหญิงร้อยละ 64.86 มีอายุในช่วง 10-20 ปี ร้อยละ 9.01 21-30 ปี ร้อยละ 36.94 31-40 ปี ร้อยละ 32.43 41-50 ปี ร้อยละ 11.71 และ อายุ 51-60 ปี ร้อยละ 9.91 มีอาชีพเป็นนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 9.91 ราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 9.01 พนักงานบริษัท ร้อยละ 70.27 เจ้าของกิจการ ร้อยละ 1.80 และอื่น ๆ ร้อยละ 9.01 จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมต้น ร้อยละ15.32 มัธยมปลาย ร้อยละ16.22 ปวช. / ปวส. ร้อยละ18.92 ปริญญาตรี ร้อยละ42.34 และสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 7.21 รายละเอียดดังตารางที่ 4.12

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.12 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
<u>เพศ</u>		
ชาย	78	35.14
หญิง	144	64.86
<u>อายุ</u>		
10-20 ปี	20	9.01
21-30 ปี	82	36.94
31-40 ปี	72	32.43
41-50 ปี	26	11.71
51-60 ปี	22	9.91
<u>อาชีพ</u>		
นักเรียน/นักศึกษา	22	9.91
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	20	9.01
พนักงานบริษัท	156	70.27
รับจ้าง	4	1.80
เจ้าของกิจการ	20	9.01
<u>ระดับการศึกษา</u>		
มัธยมศึกษาตอนต้น	34	15.32
มัธยมศึกษาตอนปลาย	36	16.22
ปวช./ปวส.	42	18.92
ปริญญาตรี	94	42.34
สูงกว่าปริญญาตรี	16	7.21

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หนังสือพิมพ์ที่ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามเลือกอ่าน

จากกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร สำรวจพบว่าประชาชนส่วนใหญ่เลือกอ่านหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ร้อยละ 59.46 รองลงมาคือหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ร้อยละ 19.82 หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ข่าวสด มติชน โพสต์ทูเดย์ และหนังสือพิมพ์อื่นๆ เป็นร้อยละ 6.31 ร้อยละ 2.70 ร้อยละ 3.60 ร้อยละ 1.80 และร้อยละ 6.31 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 แสดงหนังสือพิมพ์ที่กลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครเลือกอ่าน

หนังสือพิมพ์	จำนวน	ร้อยละ
ไทยรัฐ	132	59.46
เดลินิวส์	44	19.82
ข่าวสด	6	2.70
มติชน	8	3.60
โพสต์ทูเดย์	4	1.80
กรุงเทพธุรกิจ	14	6.31
อื่นๆ	14	6.31
รวม	222	100.00

ประเภทข่าวที่ประชาชนให้ความสนใจ

จากกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ความสนใจต่อการเสนอข่าวในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน โดยให้ความสนใจต่อการเสนอข่าวทางการเมืองอันดับ 1 รองลงมาเป็นข่าวเศรษฐกิจ ข่าวบันเทิง ข่าวอาชญากรรม ข่าวเทคโนโลยี ข่าวต่างประเทศ ข่าววิทยาศาสตร์ ข่าวสังคม ข่าวการศึกษา และข่าวกีฬา เป็นอันดับสุดท้าย ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 แสดงการให้ความสนใจต่อการเสนอข่าวแต่ละประเภท ในความคิดเห็นของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

ประเภทข่าว	ค่าอันดับเฉลี่ย	อันดับ
ข่าวการเมือง	3.98	1
ข่าวเศรษฐกิจ	4.27	2
ข่าวสังคม	5.99	8
ข่าวต่างประเทศ	5.69	6
ข่าววิทยาศาสตร์	5.77	7
ข่าวเทคโนโลยี	5.46	5
ข่าวอาชญากรรม	5.32	4
ข่าวการศึกษา	6.46	9
ข่าวบันเทิง	5.01	3
ข่าวกีฬา	7.05	10

<u>เกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกอ่านข่าวในหนังสือพิมพ์</u>

จากกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครสำรวจพบว่า ประชาชนมีเกณฑ์ในการคัดเลือกอ่านข่าวในหนังสือพิมพ์ไทยรายวันโดยใช้เกณฑ์ในการเลือกอ่านข่าว คือ ความน่าสนใจของข่าว เป็นอันดับแรก รองลงมาคือความสดใหม่ ทันเหตุการณ์ ความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าว มีผลกระทบกระเทือนต่อคนในสังคม ความแปลกใหม่ ความเด่นของตัวบุคคล หรือแหล่งข่าว ความก้าวหน้าพัฒนาการใช้ภาษา ความลึกลับ และความบ่อย หรือความถี่ในการนำเสนอข่าว เป็นอันดับสุดท้าย เรียงตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 แสดงเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกอ่านข่าวหนังสือพิมพ์ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

เกณฑ์การคัดเลือก	ค่าอันดับเฉลี่ย	อันดับ
ความแปลกใหม่	5.15	5
ความเด่นของตัวบุคคลหรือแหล่งข่าว	5.50	6
ความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าว	4.29	3
มีผลกระทบกระเทือนต่อคนในสังคม	4.47	4
ความน่าสนใจของข่าว	3.09	1
ความสดใหม่ ทันเหตุการณ์	3.52	2
ความก้าวหน้าพัฒนา	6.08	7
ความลึกลับ	7.52	9
การใช้ภาษา	7.50	8
ความบ่อยหรือความถี่ในการนำเสนอข่าว	7.87	10

ปริมาณความต้องการให้มีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์

จากกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยข้อมูลการสำรวจปริมาณความต้องการการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน พบว่า ส่วนใหญ่ต้องการให้นำเสนออาทิตย์ละครั้งมากที่สุด คือ ร้อยละ 37.84 รองลงมาต้องการให้นำเสนอแล้วแต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและนำเสนอทุกวัน คือร้อยละ 32.43 และ ร้อยละ 23.42 ตามลำดับ และต้องการให้นำเสนอเดือนละครั้งมีจำนวนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 6.31 รายละเอียดดังตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 แสดงความต้องการของประชาชนในด้านปริมาณการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยงและอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน

ความต้องการปริมาณการนำเสนอข่าว	จำนวน	ร้อยละ
ทุกวัน	52	23.42
อาทิตย์ละครั้ง	84	37.84
เดือนละครั้ง	14	6.31
แล้วแต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น	72	32.43
รวม	222	100.00

ปริมาณการพบเห็นการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์

จากกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยข้อมูลการสำรวจปริมาณการพบเห็นการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน พบว่า ส่วนใหญ่พบเห็นแล้วแต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมากที่สุด คือ ร้อยละ 74.77 รองลงมา พบเห็นเดือนละครั้งและอาทิตย์ละครั้ง คือร้อยละ 15.32 และ ร้อยละ 7.21 ตามลำดับ และพบเห็นทุกวันมีจำนวนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 2.70 รายละเอียดดังตารางที่ 4.17

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.17 แสดงปริมาณการพบเห็นการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวันบ่อยมากน้อยแค่ไหนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

ปริมาณการพบเห็นข่าว	จำนวน	ร้อยละ
ทุกวัน	6	2.70
อาทิตย์ละครั้ง	16	7.21
เดือนละครั้ง	34	15.32
แล้วแต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น	166	74.77
รวม	222	100.00

<u>ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์</u>

จากกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มองว่าแหล่งข่าวไม่น่าเชื่อถือ คือ ร้อยละ 40.54 รองลงมา มีเนื้อหาและภาษาที่ใช้เข้าใจยาก เนื้อหาที่ดีน่าสนใจ มีประโยชน์ในการบริโภค และมีเนื้อหาข่าวที่ไม่เกี่ยวกับการบริโภคในประจำวันแต่อย่างใด คือร้อยละ 20.72 ร้อยละ 16.22 และร้อยละ 8.11 ตามลำดับ และประชาชน เห็นว่ามีเนื้อหาข่าวที่ไม่น่าสนใจ และมีการนำเสนอข่าวที่น้อยเกินไปเป็นจำนวนน้อยที่สุดมีค่าร้อยละเท่ากันคือ ร้อยละ 7.21 รายละเอียดดังตารางที่ 4.18

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง 4.18 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาข่าวที่นำเสนอ	จำนวน	ร้อยละ
มีเนื้อหาข่าวที่ไม่น่าสนใจ	16	7.21
เนื้อหาที่ไม่เกี่ยวกับการบริโภคในประจำวันแต่อย่างใด	18	8.11
มีเนื้อหา และภาษาที่ใช้เข้าใจยาก	46	20.72
แหล่งข่าวไม่น่าเชื่อถือ	90	40.54
มีการนำเสนอข่าวที่น้อยเกินไป ไม่ต่อเนื่อง	16	7.21
เนื้อหาที่ดีน่าสนใจ มีประโยชน์ในการบริโภค	36	16.22
รวม	222	100.00

<u>พฤติกรรมของประชาชนหลังจากได้รับข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์</u>

จากกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตกรุงเทพ โดยสำรวจพฤติกรรมของประชาชนหลังจากได้รับข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน พบว่าประชาชนส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญและระวังในการเลือกบริโภคมากขึ้น ร้อยละ 73.87 รองลงมาคือ รู้วิธีการหลีกเลี่ยงการบริโภคอาหารที่มีความเสี่ยง และความไม่ปลอดภัยของอาหาร และรู้สึกเฉยๆ ไม่รู้สึกอะไร เป็นร้อยละ 21.62 และร้อยละ 3.60 ตามลำดับ และประชาชนเชื่อในข่าวสารนั้นแต่ไม่แก้ไขพฤติกรรมในการบริโภคแต่อย่างใดเป็นจำนวนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 0.90 รายละเอียดดังตารางที่ 4.19

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่4.19 แสดงพฤติกรรมของประชาชนหลังจากได้รับข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน

พฤติกรรมหลังได้รับข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
รู้สึกเฉยๆ ไม่รู้สึกอะไร	8	3.60
เชื่อแต่ไม่แก้ไขพฤติกรรมในการบริโภคแต่อย่างใด	2	0.90
ให้ความสำคัญและระวังในการเลือกบริโภคมากขึ้น	164	73.87
รู้วิธีหลีกเลี่ยงการบริโภคอาหารที่มีความเสี่ยง และความไม่ปลอดภัยของอาหาร	48	21.62
รวม	222	100.00

<u>เนื้อหาที่ต้องการให้มีการนำเสนอเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ของประชาชน</u>

จากกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยสำรวจความต้องการให้หนังสือพิมพ์ไทยมีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารมีเนื้อหาในด้านใด พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ต้องการให้มีการนำเสนอในด้านแนวทางในการแก้ไข ร้อยละ 22.63 รองลงมาคือ วิธีการหลีกเลี่ยง ร้อยละ 22.26 เนื้อหาด้านสาเหตุของปัญหา และ ความรุนแรงเนื่องจากความเสี่ยง และความไม่ปลอดภัยของอาหาร มีร้อยละ 18.98 เท่ากัน และผลกระทบเนื่องจากความเสี่ยง และความไม่ปลอดภัยของอาหารมีจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 17.15 รายละเอียดดังตารางที่ 4.20

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.20 แสดงเนื้อหาที่ประชาชนต้องการให้นำเสนอ

เนื้อหาที่ประชาชนต้องการให้นำเสนอ	ร้อยละ
สาเหตุของความเสี่ยง และความไม่ปลอดภัยของอาหาร	18.98
ผลกระทบเนื่องจากความเสี่ยง และความไม่ปลอดภัยของอาหาร	17.15
ความรุนแรงของความเสี่ยง และความไม่ปลอดภัยของอาหาร	18.98
แนวทางแก้ไข	22.63
วิธีหลีกเลี่ยง	22.26
รวม	100.00

ผู้ทำการวิจัยได้ทำการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน มีผลต่อพฤติกรรมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครอย่างไร โดยทำการสุ่มสัมภาษณ์จากผู้ทำแบบสอบถามเป็นจำนวน 19 คนโดยแบ่งเป็น เพศชาย 10 คน เพศหญิง 9 คน

จากผลการสอบถามความคิดเห็นนั้น พบว่าประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่นั้นให้ความสำคัญกับข่าวที่เกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร แต่ประชาชนนั้นไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการบริโภคแต่อย่างไร หรืออาจเพิ่มความระมัดระวังบ้าง และมีส่วนน้อยที่ให้ความสำคัญโดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภค

ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่บอกถึงว่าประชาชนไม่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเนื่องจากข้อจำกัดในการใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบัน

กล่าวว่า "ไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงเท่าไหร่ เพราะไม่ค่อยสามารถเลือกที่จะรับประทานมากนัก เนื่องจากต้องซื้ออาหารจากข้างนอกมารับประทาน แต่ก็จะพยายามเลือกร้านที่ดูสะอาดบ้าง ที่พักอาศัยไม่อนุญาตให้ทำอาหาร"

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้รับสารมีการรับรู้ และตระหนักถึงความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในระดับหนึ่งแต่ไม่ได้มีการตื่นตัวที่จะหลีกเลี่ยงหรือป้องกันมากนัก อาจเป็นผลเนื่องมาจากข้อจำกัดต่างๆของผู้รับสารเอง

ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่มองว่าประชาชนไม่ตระหนักจากการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความเสี่ยง

กล่าวว่า *"ไม่เปลี่ยน เพราะคิดว่าไม่ว่าจะรับประทานอะไร ก็มีสารปนเปื้อน หรือเป็นอันตรายอยู่แล้ว ถ้าจะต้องมีการหลีกเลี่ยงหรือ ระมัดระวังอยู่ตลอดเวลานั้น คิดว่าคงไม่สามารถทานอะไรได้เลย เพราะจากข่าวที่นำเสนอนั้น ไม่ว่าอะไรก็มีสารปนเปื้อน มีสารพิษอยู่แทบทุกอย่าง ก็เลยทานตามปกติ"*

ผู้รับสารนั้นมีการรับรู้ แต่ไม่เปลี่ยนพฤติกรรม หรือตระหนักต่ออันตรายมากนัก

กล่าวว่า "เฉยๆนะ เพราะก็เห็นมีข่าวออกมาเรื่อยๆ แล้วถ้าต้องมาเปลี่ยนหรือเลือกที่จะรับประทาน หรือระวังในการรับประทานมันยาก เพราะบางอย่างชอบทาน คิดว่าไม่ได้ทานในปริมาณมากก็ไม่น่าจะเป็นอะไร"

ผู้รับสารไม่ให้ความสำคัญ หรือตระหนักถึงความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร

ส่วนประชาชนบางส่วนนั้นมีการให้ความสำคัญ และมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และมองว่าเรื่องความเสี่ยงนั้นมีความสำคัญ หรือบางส่วนอาจมีความระมัดระวังเพิ่มมากขึ้นหากสามารถที่จะหลีกเลี่ยงได้

ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่บอกถึงความใส่ใจ และระมัดระวังของผู้บริโภคหลังจากมีการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กล่าวว่า *“สนใจมากค่ะ มีการอ่านข่าวและติดตามอยู่ตลอด เพราะคิดว่าเป็นประโยชน์และสนใจเรื่องสุขภาพอยู่แล้ว นำข้อมูลที่ได้จากข่าวมาประกอบในการตัดสินใจเลือกรับประทานอาหาร และยังบอกต่อไปยังคนรอบข้างให้มีความระมัดระวังในการรับประทานด้วย ระยะหลังมานี้สื่อมีการนำเสนอมากขึ้นก็ทำให้รู้สึกตื่นตัว และระมัดระวังมากขึ้นด้วยเช่นกัน อย่างเรื่อง ส้มตำที่มีสารปนเปื้อน หรือแม้แต่หน่อไม้กระป๋องที่มีสารปนเปื้อน ก็รับประทานน้อยลงมาก หรือแทบไม่ได้รับประทานแล้ว หากไม่แน่ใจว่าส่วนประกอบมีความปลอดภัยจริง ถ้าไม่ได้ทำเองหรือมีร้านที่ทานเป็นประจำก็เลือกที่จะทานอย่างอื่นแทน เพราะคิดว่าสารที่ปนเปื้อนสะสมได้จึงเลือกที่จะรับประทานให้น้อย และเลือกทานอย่างอื่นแทนค่ะ”*

กล่าวว่า *“ก็หลีกเลี่ยงที่จะไม่ทาน หรือหันไปทานผักผลไม้แทน ทานเป็นมังสวิรัติ หรือถ้าหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็จะรับประทานในปริมาณที่น้อยลงแทน บอกเพื่อนบอกคนในครอบครัวให้ระมัดระวังในการรับประทานอาหารหากต้องออกไปทานอาหารนอกบ้าน”*

ผู้รับสารมีความสนใจ และตระหนักร่วมถึงตื่นตัวที่จะหลีกเลี่ยงความเสี่ยง ที่เกิดจากความไม่ปลอดภัยของอาหาร ร่วมถึงมีการบอกต่อให้คนรอบข้างมีความตระหนักรู้อีกด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5
สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษา เนื้อหาและลักษณะการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับความเสี่ยงและอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร รวมถึงการรับรู้ ความสนใจ และความเห็นของประชาชนในการเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารของหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน

1.1 วัตถุประสงค์

1.1.1 เพื่อทราบการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน

1.1.2 เพื่อทราบปัจจัยที่ใช้ในการคัดเลือกเนื้อหามานำเสนอ รวมถึงมุมมองและแนวคิดของผู้เกี่ยวข้องในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยขออาหาร

1.1.3 เพื่อทราบความคิดเห็นของประชาชนผู้รับข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร

1.2 ผลการวิจัย

1.2.1 ประเด็นการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทย

จากการรวบรวมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงและอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ โพสต์ทูเดย์ และกรุงเทพธุรกิจ ในช่วงเดือนมกราคม 2551 – ธันวาคม 2551 โดยสุ่มตัวอย่างในการศึกษาแบบระบบ ที่เรียกว่า Systematic Random Samplingสามารถแยกเป็นประเด็นต่างๆได้ ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- **การให้ความสำคัญ**: หนังสือพิมพ์โดยส่วนใหญ่มักจะนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงและอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในส่วนด้านในของหนังสือพิมพ์ ซึ่งไม่เป็นที่พบเห็นได้ง่าย หรือสะดุดตาของประชาชนทั่วไปผู้รับข่าวสาร แสดงให้เห็นว่าสื่อไม่ค่อยให้ความสำคัญในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยงและอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารเท่าไรนัก

- **แหล่งที่มาของเนื้อหา**: แหล่งที่มาของเนื้อหามีที่มาจากหลายแหล่งในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่จะมีการนำเสนอเมื่อหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกมาเตือนภัยหรือออกมาตรการควบคุมหรือมีการรายงานเหตุการณ์ที่มีผู้บริโภคประสบเหตุ หรือมีคดีความซึ่งมีการนำเสนอโดยรวมตามข้อเท็จจริงเป็นครั้งคราว และไม่ต่อเนื่อง

- **องค์ประกอบของเนื้อหาในการนำเสนอ**: จากผลการวิจัยเกี่ยวกับเนื้อหาที่นำเสนอ พบว่า หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่นำเสนอเนื้อหาที่กล่าวถึงสาเหตุที่เกิดความเสี่ยง โทษและพิษภัย และผลการตรวจสอบหรือวิจัย แต่สำหรับเนื้อหาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับประชาชนผู้บริโภค ได้แก่ แนวทางการแก้ไขปัญหาประชาชน หรือการกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวแก่ผู้บริโภคและผู้ผลิต ได้แก่ การนำเสนอในด้านความรุนแรงของพิษภัยอาหาร การออกมาตรการควบคุม และบทลงโทษของผู้กระทำให้เกิดความเสี่ยงและความไม่ปลอดภัยของอาหารยังมีปริมาณน้อย แสดงถึงความไม่ครบถ้วนของเนื้อหาที่สำคัญ และไม่สามารถกระตุ้นให้ทั้งผู้บริโภคและผู้ผลิตรับรู้และตระหนักในอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารได้

- **สาเหตุที่ทำให้เกิดความเสี่ยง**: ส่วนใหญ่เกิดจากการปนเปื้อนเชื้อโรคหรือสารเคมีในอาหาร ซึ่งเกิดจากความประมาทและความเห็นแก่ตัวของมนุษย์มากที่สุด กล่าวคือ ผู้ประกอบการและผู้ผลิตอาจขาดความระมัดระวัง ประมาท หรือเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเป็นส่วนใหญ่ อันส่งผลให้เกิดผลเสียต่อประชาชนผู้บริโภคโดยทั่วไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- **แหล่งที่มาของการปนเปื้อนในอาหาร**: จากผลการวิจัยเจาะลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้เกิดการปนเปื้อนในอาหาร พบว่า ส่วนใหญ่เกิดจากการปนเปื้อนจากขั้นตอนกระบวนการผลิต ซึ่งมีผลสอดคล้องกับสาเหตุการเกิดความเสี่ยงมากที่สุด ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากความประมาทและความเห็นแก่ตัวของมนุษย์เช่นกัน

- **ประเภทอาหารที่มีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสารปนเปื้อน**: โดยส่วนใหญ่เป็นอาหารทั่วไปที่บริโภคกันในชีวิตประจำวัน เช่น เนื้อสัตว์ต่างๆ อาหารจานด่วน เครื่องดื่มทั่วไป หรือแม้กระทั่งในน้ำดื่ม ซึ่งไม่ได้เป็นอาหารที่ผู้บริโภคทั่วไปคิดว่าเป็นอันตรายแต่อย่างใด เช่น ส้มตำ อาหารรสจัด เป็นต้น

1.2.2 **สำรวจความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวในการนำเสนอเนื้อหาในหนังสือพิมพ์**

- **การเลือกข่าวและปัจจัยในการนำเสนอข่าว**: จากการสัมภาษณ์ผู้แทนหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ และกรุงเทพธุรกิจ ซึ่งเป็นผู้สื่อข่าวประจำกระทรวงสาธารณสุข พบว่าการเลือกประเด็น เกณฑ์ หรือปัจจัยในการนำเสนอข่าว จะต้องเป็นข่าวที่น่าสนใจ มีผลกระทบกับประชาชนจำนวนมาก เป็นเรื่องที่ไม่เคยมีการนำเสนอมาก่อนหรือมีความแปลกใหม่

- **กระบวนการนำเสนอข่าว**: หลังจากมีประเด็นการนำเสนอข่าวแล้ว ค้นหาข้อมูลจากแหล่งข่าว จากงานประชุมวิชาการ งานวิจัยหรือการตรวจสอบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือการติดต่อสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งนักวิชาการ นักวิทยาศาสตร์ และผู้ได้รับผลกระทบ หรือประสบเหตุโดยบังเอิญ

- **พื้นฐาน และความรู้ที่นำมาใช้ในการนำเสนอข่าว**: จะต้องใช้ประสบการณ์การอ่าน การค้นคว้าจากแหล่งข้อมูล และติดตามสถานการณ์ในแหล่งข่าวจากหน่วยงานทางอาหารและสถานที่จำหน่ายอาหาร รวมทั้งประสบการณ์ที่เกิดจากการทำงาน

- **ปริมาณการนำเสนอข่าว**: ปัจจุบันยังมีน้อยอยู่ เนื่องจากการนำเสนอข่าวจะอยู่กับแนวนโยบายของแต่ละหนังสือพิมพ์ และมองว่าในอนาคตแนวโน้มการเสนอข่าวด้านความเสี่ยง

และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารจะมีมากขึ้น เนื่องจากประชาชนหันมาใส่ใจด้านสุขภาพ และมีการเรียกร้องถึงความปลอดภัยของอาหาร

- **ระยะเวลาการนำเสนอข่าว**: จะเสนอข่าวตามเหตุการณ์ หรือพบข้อมูล รวมถึงจากการร้องเรียนของผู้บริโภค หรือการประสบจากนักวิจัยหรือการตรวจพบความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร เพื่อให้เสนอข่าวเป็นการเตือนภัยแก่ประชาชน

1.2.3 **การศึกษาปฏิกิริยาของผู้รับรู้ข่าวสารในกรุงเทพมหานคร**

จากการสำรวจประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 222 คน เพื่อทราบถึงความสนใจ และปฏิกิริยาของผู้รับข่าวสาร พบว่า

- **ความต้องการของประชาชน**: ด้านปริมาณข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร พบว่าต้องการให้อาทิตย์ละครั้งมากที่สุด

- **การพบเห็นเนื้อข่าว**: พบว่า ตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมากที่สุด ซึ่งไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

- **ความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาข่าวที่นำเสนอ**: พบว่า ส่วนใหญ่ไม่แน่ใจในมากที่สุดรองลงมา มีเนื้อหาและภาษาที่เข้าใจยาก ซึ่งมีส่วนน้อยมากที่มองว่าเนื้อหาการนำเสนอนั้นในด้านบวก

- **พฤติกรรมของประชาชนหลังจากได้รับข่าว**: พบว่า ให้ความสำคัญและระวังในการเลือกบริโภคมากขึ้น

- **เนื้อหาข่าวที่ประชาชนต้องการให้นำเสนอ**: มีระดับที่พอ ๆ กัน ทั้งแนวทางการแก้ไข วิธีหลีกเลี่ยง สาเหตุความเสี่ยงและความไม่ปลอดภัยของอาหาร ความรุนแรง ของความเสี่ยงและความไม่ปลอดภัยของอาหาร และผลกระทบเนื่องจากความเสี่ยงและความไม่ปลอดภัยของอาหาร

จากการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ผลจากการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนจำนวน 19 คน โดยแบ่งเป็น เพศชาย 10 คน เพศหญิง 9 คน พบว่า

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่นั้นให้ความสำคัญกับเนื้อหาที่เกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารเพียงแต่การให้ความสำคัญนั้นมักให้เมื่อประชาชนรู้สึกว่ารุนแรง มีความใกล้ตัว หรือมีความจำเป็นในชีวิตประจำวัน จึงรับฟังแต่ไม่ค่อยตระหนัก ซึ่งความตระหนัก หรือความระมัดระวังของประชาชนนั้นยังมีน้อย

สาเหตุที่ทำให้ประชาชนไม่ตระหนักและระมัดระวังการบริโภค อาจเนื่องจากความรู้ของประชาชนที่ยังมีเพียงพอ หรือมีความรู้ที่ไม่ชัดเจน รู้เป็นเพียงบางส่วนไม่ได้รู้อย่างแท้จริง ทำให้การใช้ชีวิต หรือการระมัดระวังนั้นเป็นไปในทางที่ผิด แต่ประชาชนยังตัดสินใจเลือกที่จะเผชิญความเสี่ยงไม่ว่าจะเกิดขึ้นเพราะปัจจัยด้านความจำเป็น หรือโอกาสที่จะประสบกับความเสี่ยง หรือปัจจัยด้านอื่นๆ โดยมีทั้งที่จะเผชิญความเสี่ยงต่อไปตามปกติหรืออาจลดปริมาณการกระทำที่จะก่อให้เกิดความเสี่ยงลง

2. อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขออภิปรายผลจากการศึกษาการนำเสนอดนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ การศึกษามุมมองและแนวคิดของผู้เกี่ยวข้องในการนำเสนอข่าว บทความ คอลัมน์และบทรายงาน และการศึกษาปฏิกิริยาของผู้รับรู้ข่าวสารในกรุงเทพมหานคร กับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

- การให้ความสำคัญในการนำเสนอเนื้อหา

จากผลการวิจัยของการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ จะเห็นได้ว่า หนังสือพิมพ์ไทยไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการนำเสนอเนื้อหาประเภทดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากตำแหน่งของการนำเสนอเนื้อหาซึ่งอยู่ด้านในของหนังสือพิมพ์ อาจไม่เป็นที่พบเห็นได้ง่าย อีกทั้งจำนวนการนำเสนอที่พบยังมีจำนวนน้อย

- แหล่งที่มาของเนื้อหาและการเลือกนำเสนอเนื้อหา

แหล่งที่มาของเนื้อหา ส่วนใหญ่จะมีการนำเสนอเมื่อหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกมาเตือนภัยหรือออกมาตรการควบคุมหรือมีการรายงานเหตุการณ์ที่มีผู้บริโภคประสบเหตุ หรือมีคดีความซึ่งมีการนำเสนอโดยรวมตามข้อเท็จจริงเป็นครั้งคราว และไม่ต่อเนื่อง

จะเห็นได้ว่า สื่อมวลชนยังไม่ได้ทำหน้าที่ของการสื่อสาร (Functions of Communication) ที่ดีในการเป็นยามคอยสอดส่องตรวจสอบสภาพแวดล้อมทางสังคม (Surveillance of the environment) ซึ่งหมายถึงการทำหน้าที่ในการสังเกตและติดตามเอาใจใส่เหตุการณ์ หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสังคม เท่ากับทำหน้าที่เก็บรวบรวมและรายงานข่าว (Harold D. Lasswell, 1948)

จากบทบาทในการกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setting) ของสื่อมวลชน การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ควรมีความต่อเนื่อง (Transmission) คือ บทบาทที่จะต้องสะท้อนค่านิยมและวัฒนธรรมหลักออกมาในเนื้อหาสาระของสื่อ และพัฒนาจิตสำนึกของการเป็นเจ้าของ (Harold D. Lasswell, 1948)

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้สอดคล้องกับการวิจัยของ วิสาสินี พิพิธกุล (2537) เรื่อง บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการสื่อสารเรื่องความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อม กรณีมลพิษจากโรงงานไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง พบว่า นโยบายการเลือกสรรและกำหนดวาระข่าวจะอยู่กับแนวนโยบายของหนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการสร้างประสิทธิภาพของการนำเสนอข่าว และเป็นการนำเสนอเหตุการณ์ความเสี่ยงเป็นครั้ง ๆ ไป

เมื่อพิจารณาเชิงลึกถึงสาเหตุที่มีการนำเสนอเนื้อหาเฉพาะตามสถานการณ์และประเด็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงนั้นๆ จากการสัมภาษณ์ผู้แทนหนังสือพิมพ์ในกรอบคำถามของการตัดสินใจในการเลือกประเด็นเพื่อนำเสนอความเสี่ยงของอาหารนั้น ผลการวิจัยพบว่ามีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเสนอเนื้อหา ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายใน

กล่าวคือปัจจัยภายในที่มีผลต่อหน้าที่ “นายทวารข่าวสาร” ของหนังสือพิมพ์นั้นเป็นไปอย่างไม่เหมาะสม ประกอบด้วยการไม่มีพื้นฐานความรู้ด้านความเสี่ยงที่เกิดจากพิษภัยของอาหารเท่าใดนักอาจมีเพียงความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์หรือการเล่าสู่กันฟังจากคนในสังคม

เท่านั้น โดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับการรายงานข่าวก็ไม่ได้จบจากวิทยาศาสตร์หรือสาขาที่เกี่ยวข้องโดยตรง และส่วนใหญ่จบการศึกษาจากสาขานิเทศศาสตร์และสาขาอื่นๆ

จะสังเกตได้ว่าปัญหาอย่างหนึ่งที่พบและต้องยอมรับคือปัจจุบันหนังสือพิมพ์หรือนักข่าวขาดผู้ที่มีความรู้เฉพาะด้านในสาขานั้นโดยตรงโดยเฉพาะในสาขาวิทยาศาสตร์ โดยในขณะเดียวกันสาระสำคัญของเนื้อหา ความรู้ และข้อเท็จจริงประกอบกัน ดังนั้นหากบุคคลผู้ที่เป็นบุคคลที่จะเป็นผู้เลือกในการนำเสนอข่าวนั้น อาจไม่เข้าใจว่าประเด็นที่เลือกมานำเสนอนั้นเป็นสาระสำคัญหรือเป็นเรื่องที่ความจะนำเสนอหรือไม่

อีกด้านหนึ่งคือการให้ความสำคัญของการนำเสนอเนื้อหานั้น จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบที่หนังสือพิมพ์จะเลือกนำเสนอเนื้อหานั้นจะเน้นที่ความสด ใหม่ หรือเป็นเหตุการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้นและยังเป็นที่สนใจของประชาชนเท่านั้น

ในส่วนของปัจจัยภายนอกก็คือการให้ความสนใจของประชาชนซึ่งมีผลต่อระยะเวลาในการนำเสนอเนื้อหาในประเด็นหนึ่งๆ ซึ่งหนังสือพิมพ์จะเลือกจากความสนใจมากน้อยของประชาชนกล่าวคือข่าวใดที่ประชาชนให้ความสนใจมากระยะเวลาในการนำเสนอจะยาวส่วนในทางกลับกันข่าวใดที่นำเสนอไปแล้วประชาชนเงียบเฉยหรือไม่ให้ความสนใจระยะเวลาในการนำเสนอจะสั้น

ดังนั้นในเมื่อมีปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่ทำให้หนังสือพิมพ์ไม่สามารถทำหน้าที่“นายทวารข่าวสาร”ได้อย่างเหมาะสมหนังสือพิมพ์จึงเกิดความไม่รู้เรื่องราวส่งผลให้ “นายทวารข่าวสาร”เลือกที่จะเสนอแต่สิ่งที่ตนเห็น กล่าวคือให้ความสำคัญกับการรายงานข่าวตามสถานการณ์และประเด็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงนั้นๆ

- องค์ประกอบของเนื้อหาในการนำเสนอ

หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่มีการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับประชาชนผู้บริโภค ได้แก่ แนวทางการแก้ไขปัญหาประชาชน หรือการกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวแก่ผู้บริโภคและผู้ผลิต ได้แก่ การนำเสนอในด้านความรุนแรงของพิษภัยอาหาร การออกมาตรการควบคุม และบทลงโทษ

ของผู้กระทำให้เกิดความเสี่ยงและความไม่ปลอดภัยของอาหารยังมีปริมาณน้อย แสดงถึงความไม่ครบถ้วนของเนื้อหาที่สำคัญ และไม่สามารถกระตุ้นให้ทั้งผู้บริโภคและผู้ผลิตรับรู้และตระหนักในอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารได้

เมื่อพิจารณาในด้านเนื้อหานั้น จะพบว่า จากทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดวาระหรือหัวข้อเรื่องพิจารณา (Agenda-setting Theory) ซึ่งเป็นการกล่าวถึงบทบาทของสื่อมวลชนในการเสนอเรื่องราวต่างๆแก่ประชาชน สื่อมวลชนยังละเลยในการเอาใจใส่ต่อประเด็นปัญหา หรือเนื้อหาบางอย่าง และละเลยประเด็นอื่น ๆ มีผลให้สาธารณชนมีความเห็นคล้อยตามว่า เรื่องนั้นเป็นหัวข้อหรือประเด็นที่มีความสำคัญหรือไม่มีความสำคัญที่จะนำมาคิดพิจารณา เพราะประชาชนมักจะมีความรู้เกี่ยวภัยสิ่งต่างๆซึ่งสื่อมวลชนกล่าวถึง รวมทั้งรับเอาระดับความสำคัญตามที่สื่อมวลชนได้ให้แก่ประเด็นต่างๆเหล่านั้นด้วย ดังที่ชอว์ (Shaw) และแมคคอมบ์ (McComb) กล่าวว่า “...ผู้รับสารไม่เพียงแต่เรียนรู้เกี่ยวกับประเด็นสาธารณะและเรื่องราวอื่นๆผ่านสื่อมวลชนเท่านั้น แต่ยังเรียนรู้ว่าจะให้ความสำคัญของประเด็นปัญหา และหัวข้อหนึ่งๆมากน้อยเพียงไร จากการที่สื่อมวลชนได้เน้นเอาไว้...” (สวนิต ยมาภัย และรวีวรรณ ประกอบผล, 2528, น. 122)

อีกทั้ง จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับทฤษฎีที่ว่าสื่อมวลชนจะเป็นผู้จัดวาระเกี่ยวกับปัญหาหรือประเด็นข่าว และประชาชนจะคิด และปฏิบัติตามวาระที่สื่อมวลชนกำหนด (อรนุช เลิศจรรยารักษ์, 2524, น. 11)

- สาเหตุที่ทำให้เกิดความเสี่ยง และแหล่งที่มาของการปนเปื้อนในอาหาร

ส่วนใหญ่เกิดจากการปนเปื้อนเชื้อโรคหรือสารเคมีในอาหาร ตั้งแต่ขั้นตอนกระบวนการผลิตมากที่สุด ซึ่งเกิดจากความประมาทและความเห็นแก่ตัวของมนุษย์มากที่สุด กล่าวคือ ผู้ประกอบการและผู้ผลิตอาจขาดความระมัดระวัง ประมาท หรือเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเป็นส่วนใหญ่ อันส่งผลให้เกิดผลเสียต่อประชาชนผู้บริโภคโดยทั่วไป

ดังนั้นเพื่อให้สามารถกระตุ้นประชาชนตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ให้ประชาชนสามารถรับรู้ว่า ประชาชนสามารถให้ความร่วมมือทำอะไรได้บ้าง หรือรัฐ หรือส่วนราชการกำลังจะ

ทำอะไร และให้ประชาชนเข้าใจ ให้ความร่วมมือในการรณรงค์ลดปัญหาดังกล่าว ในการถ่ายทอดประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจต่อปัญหาทางด้านภัยของอาหารจำเป็นต้องอาศัยสื่อมวลชนในการถ่ายทอดประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนเกิดความตระหนักในการส่งเสริมและสร้างความตระหนักรู้ถึงภัยอันตรายของประชาชน สื่อมวลชนเป็นองค์กรหนึ่งที่มีกิจกรรมทั้งบวกและลบต่อสังคม การปฏิบัติของสื่อมวลชนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายจะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม

ดังคำกล่าวของ Charles Horton Cooley ซึ่งได้แสดงความคิดเห็นว่าสื่อมวลชนเป็นอุปกรณ์ที่จะช่วยให้สังคมมนุษย์มีชีวิตวิญญาณ สามารถตัดสินใจและรู้วิธีแก้ปัญหาต่างๆได้ สื่อมวลชนสามารถชักจูงให้ประชาชนมีความคิดเห็น และปฏิบัติตามอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ทางตรงก็ทางอ้อม (บุญเลิศ ศุภดิลก ในวารสารศาสตร์ 2529:28)

- ประเภทอาหารที่มีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับสารปนเปื้อน

โดยส่วนใหญ่เป็นอาหารทั่วไปที่บริโภคกันในชีวิตประจำวัน เช่น เนื้อสัตว์ต่างๆ อาหารจานด่วน เครื่องดื่มทั่วไป หรือแม้กระทั่งในน้ำดื่ม ซึ่งไม่ได้เป็นอาหารที่ผู้บริโภคทั่วไปคิดว่าเป็นอันตราย เช่น ส้มตำ อาหารรสจัด เป็นต้น

จากบทบาทในการกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setting) ของสื่อมวลชน การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ควรมีการผลักดันให้เกิดความเคลื่อนไหวทางสังคม (Mobilization) คือ การที่สื่อมวลชนเข้าร่วมรณรงค์เมื่อมีปัญหาบางอย่างเกิดขึ้น เป็นผู้กระตุ้นความสนใจ กระตุ้นให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วม และพยายามโน้มน้าวใจ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ปฏิกิริยาการรับรู้ข่าวของประชาชน

การรับรู้และปฏิกิริยาของผู้รับรู้ข่าวสารในกรุงเทพมหานคร พบว่าประชาชนหลังได้รับข่าวสาร จะให้ความสำคัญกับเนื้อหาที่เกี่ยวกับความเสี่ยงและอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร โดยสอดคล้องกับการวิจัยของ พารนี ปัทมานันท์ (2544) เรื่อง การเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์กับการรับรู้และปฏิกิริยาตื่นตระหนกของผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณีโคบอลต์ 60 จากการเผาศพผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสี ที่ทำให้ประชาชนมีทัศนคติในแง่ลบ ถึงขั้น

หวาดกลัว ตื่นตระหนกกระทั้งออกมารวมตัวต่อต้านการเผาศพ แต่ประชาชนที่มีความตื่นกลัวจากการนำเสนอข่าวนั้นก็ไม่ได้หมายความว่าไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการบริโภคในชีวิตประจำวันอาจเนื่องจากข้อจำกัดในการใช้ชีวิตในสังคมคนเมืองในปัจจุบันที่มีแต่ความเร่งรีบและต้องรับประทานอาหารสะดวกซื้อต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่สารปนเปื้อนที่เกิดขึ้นนั้นมีอยู่ในอาหารทั่วไปที่เราบริโภคอยู่ทุกวัน ดังนั้นประชาชนจึงเลือกที่จะไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการรับประทาน หรือถึงแม้จะเปลี่ยนก็เปลี่ยนตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น รับรู้ว่ามีการปนเปื้อนสารในส้มตำก็อาจหลีกเลี่ยงในการบริโภคช่วงนั้นไป แต่พอกระแสข่าวเริ่มเงียบก็หันมาบริโภคใหม่

นอกจากนี้ อาจกล่าวได้ว่ามีความสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ กษมา ศิริกุล เรื่อง อภิปรายผลของการนำเสนอข่าวความเสี่ยงที่มีองค์ประกอบด้านความรุนแรง และโอกาสที่จะประสบกับความเสี่ยงต่อการตัดสินใจของประชาชน โดยที่ประชาชนส่วนใหญ่ตัดสินใจที่จะเผชิญความเสี่ยงต่อไป สาเหตุเนื่องจากปัจจัยด้านความจำเป็น

อีกทั้งจะพบว่าประชาชนส่วนใหญ่มองว่าตนเองมีโอกาสน้อยมากที่จะประสบกับอันตรายจากความเสี่ยงของอาหาร แต่ผู้อื่นจะมีโอกาสประสบกับความเสี่ยงมากกว่าตน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิด Third-person effect กล่าวคือ ประชาชนจะมีทัศนคติส่งเสริมตนเอง (Self-enhancing) มีมุมมองในด้านบวกต่อตนเอง (Self positive bias) จึงทำให้มองเห็นโอกาสที่จะประสบกับความเสี่ยงเป็นเรื่องไกลตัว เพราะตนเองมีความสามารถในการป้องกันตัวได้อยู่แล้ว (Bengt Johansson, 2005)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ในการศึกษาการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารครั้งนี้ ดังนี้

- สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการนำเสนอข้อมูล ข้อเท็จจริงต่อประชาชนในภาวะที่ประชาชนมีความจำเป็นจะต้องเผชิญกับความเสี่ยงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ พร้อมกันนี้สื่อมวลชน

จะต้องเสนอข่าวเพื่อผลักดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนมีการเคลื่อนไหว และหันมาสร้างมาตรการการป้องกันภัยจากความเสี่ยงและอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร เพื่อสร้างทางเลือกในการดำเนินชีวิตอย่างปลอดภัยภายใต้สภาวะความเสี่ยง

- สื่อมวลชนควรเพิ่มการนำเสนอเนื้อหาในลักษณะประมวลเหตุการณ์ให้อย่างต่อเนื่อง แทนการเสนอเนื้อหาแบบเฉพาะเหตุการณ์หนึ่งโดยไม่มีความต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้ตระหนักถึงโอกาสที่จะประสบกับอันตรายจากความเสี่ยง โดยการนำเสนอข้อเท็จจริงที่น่าเชื่อถือประกอบด้วยผลการวิจัย ผลการตรวจสอบทางวิทยาศาสตร์ที่มีความทันสมัย ยกตัวอย่างเช่น วิธีการตรวจสอบดีเอ็นเอในอาหาร เป็นต้น

- สื่อมวลชนควรมีบทบาทในการปลูกฝังจิตสำนึกในระยะยาว เพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยง รสนิยมเสี่ยง และการละเลยการตระหนักรู้ความเสี่ยงของประชาชน โดยการนำเสนอเนื้อหาที่ชี้ให้เห็นถึงอันตรายของพฤติกรรมดังกล่าว และจะต้องพยายามให้ประชาชนรับรู้ถึงโอกาสที่ตนเองจะประสบกับความเสี่ยงและอันตรายจากอาหารมากขึ้น เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าตนเองมีโอกาสน้อยมากที่จะประสบกับอันตรายจากความเสี่ยงของอาหาร แต่ผู้อื่นจะมีโอกาสประสบกับความเสี่ยงมากกว่าตน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิด Third-person effect

กล่าวคือ ประชาชนจะมีทัศนคติส่งเสริมตนเอง (Self-enhancing) มีมุมมองในด้านบวกต่อตนเอง (Self positive bias) จึงทำให้มองเห็นโอกาสที่จะประสบกับความเสี่ยงเป็นเรื่องไกลตัว เพราะตนเองมีความสามารถในการป้องกันตัวได้อยู่แล้ว (Bengt Johansson, 2005) ดังนั้น สื่อจะต้องนำเสนอให้ประชาชนเห็นว่าความเสี่ยงเป็นเรื่องใกล้ตัว (Proximity) ที่อาจจะเกิดขึ้นกับตัวเองหรือบุคคลใกล้ชิด

- นโยบายของหนังสือพิมพ์ไทยทุกฉบับ ควรมีการกำหนดการคอลัมน์ การนำเสนอสาระเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร เป็นประจำ 1 วัน ต่อสัปดาห์ เพื่อสร้างความสนใจแก่ผู้รับรู้ข่าวสาร และยังเป็นการกระตุ้นรณรงค์ให้ประชาชนหรือสื่ออื่นๆ ให้ความสำคัญกับการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร ทำให้ประชาชนผู้บริโภคมีความตระหนักรู้ที่จะระมัดระวังในการบริโภค รวมทั้งการสร้างทัศนคติที่ดีให้กับประชาชนว่าการให้ความสำคัญ หรือการเปลี่ยนแปลงใส่ใจในการบริโภคนั้น สามารถทำได้ไม่ยาก ภายใต้ข้อจำกัดที่ต้องใช้ชีวิตในสังคมที่เร่งรีบ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- รัฐบาลควรออกมาตรการควบคุม ในการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ไทย ให้เกิดความต่อเนื่องถึงการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร หรืออาจมีการขอความร่วมมือไปยังสื่อให้มีพื้นที่ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร รวมทั้งเนื้อหาที่มีการนำเสนอนั้นเป็นไปอย่างครบถ้วน ทั้งสาเหตุที่ทำให้เกิดความเสี่ยง แหล่งที่คาดว่าจะพบความเสี่ยง ผลที่เกิดจากความเสี่ยง และวิธีในการป้องกันแก้ไขให้มีความครบถ้วนที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน

4. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาเจาะลึกอย่างละเอียดในแหล่งที่มาของเนื้อหาที่เกี่ยวกับความเสี่ยง หรืออันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร ทั้งนักวิจัย นักวิทยาศาสตร์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. ศึกษาเกี่ยวกับสื่อมวลชน (ผู้ส่งสาร) ที่ทำหน้าที่ในการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับความเสี่ยง หรืออันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหาร ในสื่อประเภทอื่นๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น

3. ศึกษาความถี่ในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยง หรืออันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารเป็นรายเหตุการณ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กษมา ศิริกุล. **ผลการนำเสนอข่าวความเสี่ยงที่มีองค์ประกอบด้านความรุนแรง และโอกาสที่จะประสบกับความเสี่ยงต่อการตัดสินใจของประชาชน**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชา/ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

กันยา สุวรรณแสง. **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์รวมสาส์น, 2542.

จันทร์เพ็ญ ถนอมบุญ. **แหล่งข่าว ประตูข่าว และเนื้อหาข่าววิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีของหนังสือพิมพ์รายวัน**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชา/ภาควิชาวารสารสนเทศ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

พัชนี เชยจรรยา และคณะ. **แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง, 2538.

พารนี ปัทมานันท์. **การนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์กับการรับรู้และปฏิกิริยาตื่นตระหนกของผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณีโคบอลต์ 60**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชา/ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

พีระ จิรโสภณ, **เอกสารประกอบวิชาสัมนาการวิเคราะห์ข่าวปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

มาลี บุญศิริพันธ์. **รายงานการวิจัยการเขียนบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย**. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.

วิลาสินี พิพิธกุล. **บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการสื่อสารเรื่องความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อม กรณีมลพิษจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชา/ภาควิชาการสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

ศศิเพ็ญ วชิรเจริญทรัพย์. **บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการสร้างวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชา/ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

แมคเควล, เดนิส. **ทฤษฎีสื่อสารมวลชน**. แปลโดย ศิริชัย ศิริกายะ และ กาญจนา แก้วเทพ. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

สวนิต ยมาภัย และรวีวรรณ ประกอบผล. **แบบจำลองการสื่อสารสำหรับการศึกษาการสื่อสารมวลชน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. **การสื่อสารกับสังคม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

อรนุช เลิศจรรยารักษ์. **การวิเคราะห์เปรียบเทียบเนื้อหาของข่าวของสถานีวิทยุสามสถานีในประเทศไทยเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม 2520**. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.

ภาษาอังกฤษ

Culberton , H.M. and Stempel , G.H. **An Experimental Investigation of Criteria Used In Judging News.** United States of America : Lawrence , Kan , 1968.

Entman, R. M. Fraing : Toward Clarification of a Fractures Paradigm. **Journal of Communication** 43 (1993).

Lyengar, S. **Is Anyone Responsible? : how television frames political issues.** Chicago : The University of Chicago Press, 1991.

Potter, J.W. **Media Literacy.** United Kingdom : Sage Publication Inc, 1998.

Price, V. ; Tewksbury, D. and Powers, E. Switching Trains of Thought : The Impact of News Frames on Readers' cognitive Responses. **Communication Research** 24, 5 (October 1997)

Scheufele, D.A. Framing as a Theory of Media Effects. **Journal of Communication** 49, 1 (Winter 1999).

Severin. W.J. and Tankard, J.W. **Communication Theories Origin, Method, and Uses in the Mass Media.** 5th ed. New York : Addison Weslwy Longman Inc., 2001.

Stone, G. : Singletary, M. and Richmond, V.P. **Clarifying Communication Theories : A Hands-on Approach.** Iowa : Iowa State University Press, 1999.

Tuchman, G. **Making News : A Study In The Construction of Reality.** New York : Free Press, 1978.

Wimmer , R.D., and Dominick, J.R. **Mass Media Research : An Introduce.** 4th ed. Belmont, California : Wadsworth Publishing, 1994.

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์
สำหรับการสัมภาษณ์บุคคลทั่วไป

เรื่อง “**การกำหนดวาระข่าวสารเกี่ยวกับความเสี่ยง และอันตรายของความไม่ปลอดภัยของอาหารในหนังสือพิมพ์ไทยและการรับรู้และปฏิกิริยาของประชาชนในกรุงเทพมหานคร**”

กรุณาตอบแบบสัมภาษณ์ต่อไปนี้

1. ชื่อ..... นามสกุล.....
2. เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง
3. อายุ.....ปี
4. อาชีพ
   ( ) นักเรียน/นักศึกษา ( ) ราชการ/รัฐวิสาหกิจ ( ) พนักงานบริษัท
   ( ) อื่น ๆ ระบุ.....
5. จบการศึกษาระดับใด
   ( ) มัธยมต้น ( ) มัธยมปลาย ( ) ปวช./ ปวส.
   ( ) ปริญญาตรี ( ) สูงกว่าปริญญาตรี ( ) อื่น ๆ ระบุ.....
6. ปกติท่านอ่านหนังสือพิมพ์ใดบ้าง
   ( ) ไทยรัฐ ( ) เดลินิวส์ ( ) มติชน
   ( ) ข่าวสด ( ) โพสต์ทูเดย์ ( ) กรุงเทพธุรกิจ
   ( ) อื่น ๆ ระบุ.....
7. ตัวท่านเองให้ความสนใจต่อการเสนอเนื้อหาข่าวแต่ละประเภทต่อไปนี้ อย่างไร
   (โปรดเรียงลำดับ โดยใส่หมายเลข 1-10 ตามความสำคัญมากไปหาน้อย)
   ..... ข่าวการเมือง
   ..... ข่าวเศรษฐกิจ
   ..... ข่าวสังคมบุคคล
   ..... ข่าวต่างประเทศ
   ..... ข่าววิทยาศาสตร์
   ..... ข่าวเทคโนโลยี
   ..... ข่าวอาชญากรรม
   ..... ข่าวการศึกษา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

..... ข่าวบันเทิง

..... ข่าวกีฬา

..... อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)

8. เมื่อท่านได้รับพบเห็นข่าวจากหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ท่านมักใช้เกณฑ์ใดในการคัดเลือกอ่านข่าว (โปรดเรียงลำดับ โดยใส่หมายเลข 1-10 ตามความสำคัญมากไปหาน้อย)

..... ความแปลกใหม่

..... ความเด่นของตัวบุคคลหรือแหล่งข่าว

..... ความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าว

..... มีผลกระทบกระเทือนต่อคนในสังคม

..... ความน่าสนใจของข่าว

..... ความสดใหม่ ทันเหตุการณ์

..... ความก้าวหน้าพัฒนา

..... ความลึกลับ

..... การใช้ภาษา

..... ความบ่อยหรือความถี่ในการนำเสนอข่าว

..... อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)

9. ท่านคิดว่าควรมีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับสารพิษในอาหารบ่อยมากน้อยแค่ไหน

( ) ทุกวัน ( ) อาทิตย์ละครั้ง ( ) เดือนละครั้ง ( ) แล้วแต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

( ) อื่น ๆ ระบุ.....

10. ท่านมีการพบเห็นข่าวเกี่ยวกับสารพิษในอาหารบ่อยมากน้อยแค่ไหน

( ) ทุกวัน ( ) อาทิตย์ละครั้ง ( ) เดือนละครั้ง ( ) แล้วแต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

( ) อื่น ๆ ระบุ.....

11.ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับสารพิษในอาหารในปัจจุบัน

( ) มีเนื้อหาข่าวที่ไม่น่าสนใจ

( ) เนื้อหาที่ไม่เกี่ยวกับการบริโภคในประจำวันแต่อย่างใด

( ) มีเนื้อหา และภาษาที่ใช้เข้าใจยาก

( ) ไม่แน่ใจในแหล่งข่าวว่าเชื่อถือได้หรือไม่

( ) มีการนำเสนอข่าวที่น้อยเกินไป ไม่ต่อเนื่อง

( ) เนื้อหาที่ดีน่าสนใจ มีประโยชน์ในการบริโภค

( ) อื่น ๆ ระบุ.....

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

12. เมื่อท่านได้รับข่าวเกี่ยวกับสารพิษในอาหารแล้วส่งผลต่อพฤติกรรมของท่านอย่างไร

( ) รู้สึกเฉยๆ ไม่รู้สึกอะไร

( ) เชื่อในข่าวสารนั้น แต่ไม่แก้ไขพฤติกรรมในการบริโภคแต่อย่างใด

( ) ให้ความสำคัญและระวังในการเลือกบริโภคมากขึ้น

( ) รู้วิธีหลีกเลี่ยงการบริโภคอาหารที่มีความเสี่ยง และความไม่ปลอดภัยของอาหาร

( ) อื่น ๆ ระบุ.....

13.ท่านคิดว่าการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับสารพิษในอาหารในปัจจุบัน ควรมีเนื้อหาด้านใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) สาเหตุของปัญหา ( ) พิษภัยของอาหาร ( ) ความรุนแรงของสารพิษ

( ) แนวทางการแก้ไข ( ) วิธีการหลีกเลี่ยง ( ) อื่น ๆ ระบุ.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวยศสุภาส ตรีรัตนพิทักษ์ เกิดเมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2526 ที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จากคณะวิทยาศาสตร์ ภาควิชาพฤกษศาสตร์ สาขาวิชาพันธุศาสตร์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2549 หลังจากนั้นเข้าศึกษาต่อที่คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในสาขาวิชาวารสารศาสตร์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย